הלכות אישות פרק כ"ג - תמלול

סיכום השיעור

הלכות אישות פרק כ"ג

דער פרק באהאנדלט די פארשידענע דיני ממונות צווישן א מאן און א ווייב, ספעציעל בנוגע די נכסים וואס די פרוי ברענגט אריין (נדוניא, נכסי מלוג און נכסי צאן ברזל). הגם ר' יואל אשר רופט אן די ממונות א סארט "שותפות", שטעלט ר' יצחק אוועק אז דאס איז נישט קיין שותפות, נאר עס גייט איבער די פארשידענע אופנים און קאטעגאריעס וואס חז"ל האבן מתקן געווען אין די נכסים וואס זי ברענגט אריין. די הויפט טעמעס פונעם פרק זענען:

1. תנאים וואס דער מאן און ווייב מאכן צווישן זיך צו טוישן אדער מבטל זיין די געוועהנליכע זכותים פון א כתובה (וועלכע איז דאס גילטיג און וועלכע נישט).

2. די הלכה וועלכע א מאן לייגט אריין הוצאות אין נכסי מלוג אבער ער האט נאכנישט באוויזן צו עסן פירות דערפון (למשל זיי האבן זיך גע'גט) – וועלכע קען ער צוריקבעטן זיינע הוצאות.

3. הלכות נדוניא – מנהגי המדינה, וועלכע א צוזאג איז מחייב באמירה (און וועלכע נישט, אנדערש ווי "נחת רוח עשיתי לבעלי" וואס איז נישט קיין אמת'דיגער שעבוד), וואס טוט זיך אויב די פרוי גיט נישט איבער די נדוניא, און די הלכות פון א מאן וואס נעמט זיך אונטער צו שפייזן זיין ווייב'ס טאכטער.

הלכה א'

1. דעם רמב"ם'ס וועלכע

האשה שהתנת על בעלה לבטל זכות מדברים שזוכה בהן הבעל, אם כתב לה ועודה ארוסה אינו צריך לקנות מידו אלא כל שכתב לה קיים, ואם כתב לה אחר נישואין צריך לקנות מידו.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב א פרוי מאכט א תנאי מיט איר מאן מבטל צו זיין איינע פון די זכותים וואס א מאן באקומט געוועהנליך (כגון אויפצוהאלטן פאר זיך די פירות פון אירע נכסים), וועלכע זיך עס וועלכן מען האט געמאכט דעם תנאי: אויב ער האט עס איר פארשריבן וועלכן זי איז נאך געווען אן ארוסה (פאר דער חתונה), דארף מען נישט מאכן קיין קנין, נאר אלעס וואס ער האט געשריבן איז קיים. אבער אויב ער האט עס געשריבן נאך די נישואין, דארף מען מאכן א קנין מידו כדי דאס זאל חל זיין.

3. חידושים און הסברים

* **דער לשון "כתב לה" – דארף עס זיין דווקא געשריבן?**

דער רמב"ם ניצט דאס ווארט "כתב לה" (און נישט סתם געזעגט בעל פה). ר' יואל אשר וויל צוערשט זאגן אז עס זעט אויס ווי דער תנאי מוז זיין געשריבן. ר' יצחק פרעגט אויף דעם, ווייל ביי א מחילה פעלט דאך נישט אויס צו שרייבן, און דא שטייט אויך נישט אז ער מאכט א שטר מיט א קנין, נאר ער שרייבט אליינס. ר' יצחק לייגט פאר אז "כתב לה" מיינט פשוט דעם שטייגער וויאזוי מען פלעגט עס מאכן: בשעת מען שרייבט די כתובה, שרייבט ער אריין דערין אז ער איז מסכים צו דעם תנאי. ר' יואל אשר ברענגט צו אז אנדערע מפרשי הרמב"ם זאגן טאקע אז "כתב לה" איז נישט בדווקא, און הוא הדין אויב ער זאגט עס בעל פה.

* **דער לומדות'דיגער חילוק צווישן אירוסין און נישואין און דער מהות פונעם קנין (פלוגתא צווישן ר' יואל אשר און ר' יצחק):**

וויאזוי פארשטייט מען דעם מהות פון דעם תנאי און פארוואס ביי נישואין דארף מען א "קנין מידו"?

* **שיטת ר' יואל אשר (צוויי באזונדערע דינים – תנאי קעגן הקנאה):** ביי אירוסין און ביי נישואין ארבעט עס אויף צוויי אינגאנצן אנדערע אופנים אין לומדות. ביי אירוסין, וועלכן דער חיוב כתובה און די זכותים פון נישואין זענען נאכנישט דא, קען מען מאכן אן אמת'ן "תנאי" וואס ענדערט די נישואין און דינט ווי א באשיצונג ("פראטעקשאן") אז דעם מאנ'ס זכות זאל בכלל נישט ארויפקומען מלכתחילה. אבער נאך די נישואין, האט דער מאן שוין קונה געווען די אלע זכותים (ווי נכסי מלוג) דורך דער חופה מדרבנן. יעצט איז שוין צו שפעט צו מאכן א "תנאי" מבטל צו זיין דעם זכות; וועלכן איינער זאגט סתם "איך וויל מבטל זיין מיין זכות" העלפט עס נישט. דעריבער, נאך נישואין איז עס נישט קיין תנאי, נאר א נייער דין פון **מקנה זיין** – ער מוז איר ממש צוריקגעבן אדער פארקויפן דעם זכות במתנה, און דערפאר דארף מען א קנין מידו.

* **שיטת ר' יצחק (איין דין פון וויתור – צוויי שטאפלען וויאזוי עס צו מאכן):** אומעטום איז עס דער זעלבער ענין: היות עס איז א "דבר שבממון", קען מען אלעמאל מאכן א תנאי/וויתור אויף וואס עס גייט זיין להבא, און די שאלה איז נאר *וויאזוי* מען דארף מאכן דעם תנאי. עס איז נישט קיין "מכירה" אדער מתנה ביי נישואין וואו ער איז מקנה זיין זכות פאר דער פרוי, נאר ביי ביידע פעלער איז דער יסוד א "וויתור" אויף זיין זכות, נאר ס'איז צוויי שטאפלען (לעוועלס): ביי אירוסין האט ער נאר א "זכות צו האבן א זכות" (ער האט עס נאכנישט באקומען), איז גרינגער צו זאגן "איך גיי עס נישט קונה זיין" (אזוי ווי א מענטש קען זאגן אויף א מציאה אז ער וויל עס נישט קונה זיין) אן א קנין. אבער נאך נישואין, וועלכן ער האט שוין דעם זכות אין דער האנט, פאדערט זיך א שטערקערע, מער פארמאלע מעשה אויף דעם וויתור גופא. לויט ר' יצחק, איז דער "קנין מידו" (קנין סודר, ווי אויפהייבן א גארטל ביי א כתובה) נישט קיין מעשה איבערצוגעבן א חפץ אדער

פארקויפן עפעס, נאר א סימבאלישער, פארמאלער ריטואל (אזוי ווי "שעיקן הענט" אדער "ויכרתו שניהם ברית" לויט ר' יואל אשר) צו ווייזן אז מען מיינט די ווערטער פון דעם וויתור מיט'ן גאנצן ערנסט און ס'איז א פולקאמע התחייבות.

הלכה ב' – ג' (דער ערשטער דין: תנאי אויף דין ודברים און פירות)

(הערה: אין דעם שמועס ווערן די הלכות וועגן "דין ודברים", "פירות" און "פירי פירות" באהאנדלט אלס הלכה ב' און דער אנפאנג פון הלכה ג').

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

התנה שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה אם מכרה ונתנה מכרה קיים ומתנתה קיימת אבל אוכל פירותיהן כל זמן שהן ברשותה. ואם קנו מידו כשהיא ארוסה שאין לו דין ודברים בנכסיה הרי סילק עצמו מגוף הקרקע ואין לו בנכסיה פירות לעולם. ואפילו ערער על קנינו ואמר לא עלה בדעתי שאין לי פירות מפני קנין זה אלא שאם מכרה מכרה קיים שאין אדם נושא אשה בלא נכסים אין שומעין לו אלא כבר סילק עצמו מגוף הקרקע. התנה עמה שלא יאכל פירות נכסיה הרי זה אינו אוכל פירותיהן אבל מוכרין את הפירות ולוקחין בהן קרקע והוא אוכל פירותיה שלא סילק עצמו אלא מפירות נכסים אלו בלבד. התנה שלא יאכל פירות נכסיה ולא פירי פירותיהן, לוקחין הפירות וקונין בהן קרקע ולוקחין פירות קרקע זו וקונין בהן קרקע שניה והוא אוכל פירות אלו שהן פירי פירי פירות. וכן הדבר תמיד עד שיתנה עמה שלא יהיה לו לא פירות ולא פירי פירותיהן עד עולם, ואחר כך לא יהיה לו פירות בחייה, אבל אם מתה יירש הכל.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב דער מאן מאכט א תנאי "שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה", העלפט עס אז אויב זי פארקויפט אדער גיט אוועק די נכסים איז דער מקח קיים; אבער כל זמן זי האט עס נישט פארקויפט, עסט דער מאן ווייטער די פירות. אבער אויב מען האט געמאכט א קנין אויף דעם תנאי וועז זי איז נאך געווען אן ארוסה, האט ער זיך אינגאנצן מסלק געווען פון גוף הקרקע און ער האט קיינמאל נישט קיין פירות. אפילו ער קומט שפעטער מערער זיין אויפ'ן קנין און טענה'ט אז ער האט נאר געמיינט אז איר מכירה זאל זיין קיים אבער נישט מוותר צו זיין אויף פירות – ווייל א מענטש האט נישט חתונה מיט א פרוי אן נכסים – הערט מען אים נישט אויס, ווייל ער האט זיך שוין מסלק געווען פון גוף הקרקע.

אויב דער מאן האט געמאכט א תנאי (באופן המועיל: אדער באירוסין אן א קנין, אדער בנשואין מיט א קנין) מיט'ן לשון "שלא יאכל פירות נכסיה", טאר ער נישט עסן די פירות אליין. אבער מען פארקויפט די פירות, מען קויפט דערמיט קרקע, און ער עסט די פירות פון יענער נייער קרקע ("פירי פירות"), ווייל ער האט זיך נאר מסלק געווען פון די ערשטע פירות. אויב ער מאכט א תנאי אויך אויף "פירי פירות", קויפט מען א צווייטע קרקע מיט די פירות פונעם ערשטן קרקע און ער עסט די "פירי פירי פירות". דאס גייט אזוי ווייטער ביז ער מאכט א תנאי אויף פירות און פירי פירות "עד עולם", און ערשט דעמאלט האט ער נישט קיין שום פירות אין איר לעבן. אבער אפילו אין אזא פאל (און אין אלע פריערדיגע פעלער), אויב זי שטארבט, ירש'נט ער אלעס.

3. חידושים און הסברים

*** דיוק אין לשון "אם מכרה ונתנה":**

ר' יואל אשר מערקט אויף אז דער רמב"ם ניצט דאס לשון "אם מכרה ונתנה" (און נישט "מוכרת ונותנת" לכתחילה). ער קלערט אבער אז דא מיינט עס נישט קיין דין בדיעבד (אנדערש ווי אין פרק כ"ב וואו לכתחילה טאר זי נישט פארקויפן), ווייל דא האט מען דאך געמאכט א תנאי! נאר דער רמב"ם ניצט עס בלויז אלס א שיגרא דלישנא, און באמת מעג זי לכתחילה פארקויפן.

*** דער טייטש פון "דין ודברים":**

* *ר' יואל אשר* טייטשט אז "דין ודברים" איז א פונקטליך לשון: נכסי מלוג האט סיי זכותים (פירות) און סיי חובות (ער דארף אויסגעבן געלט אויף דעם). מיט'ן זאגן "דין ודברים" זאגט ער "לא מדובשך ולא מעוקצך" – ער וויל נישט קיין שותפות, נישט די חיובים און נישט צוריקהאלטן איר פון פארקויפן.

* *ר' יצחק* לערנט אז "דין ודברים" איז סתם א ביטוי (אידיאם) וואס מיינט "אין לי עסק עמך" (איך האב נישט קיין געשעפט אדער תביעות און שעבודים אויף דיר).

* ביידע זענען מסכים אז "אכילת פירות" גייט נישט אריין אין דעם לשון, ווייל אלס מאן און וויב וואס וואינען צוזאמען איז פשוט אז מען עסט צוזאמען די פירות פונעם פעלד, און דאס האט ער נישט מבטל געווען מיט'ן ווארט "דין ודברים".

*** קשיא און תירוץ אויף הלכה א' ("כל שכתב לה קיים"):**

ר' יואל אשר פרעגט א סתירה: אין הלכה א' שטייט אז ביי אן ארוסה דארף מען נישט קיין קנין נאר "כל שכתב לה קיים", און דא אין הלכה ב' זעט מען אז אן א קנין באארוסה פארלירט ער נישט די פירות (נאר ביי "קנו מידו כשהיא ארוסה")! ר' יצחק ענטפערט אז ס'איז נישט קיין סתירה: הלכה א' רעדט נאר וועגן דעם עצם אופן וויאזוי א תנאי ווערט חל (אז בארוסה דארף מען נישט קיין קנין), און הלכה ב' גייט אריין אין די פרטים פון *וואס* די ווערטער פונעם תנאי מיינען.

*** פארוואס "קנו מידו כשהיא ארוסה" נעמט אוועק פירות (די סברא פון "אין אדם נושא אשה בלא נכסים"):**

ר' יצחק מערקט אויף אז כדי אוועקצונעמען פירות ביי דעם לשון "דין ודברים", פאדערט דער רמב"ם ביידע מעלות (חומרות): סיי עס זאל זיין ביי "ארוסה" און סיי "קנו מידו".

ר' יואל אשר ניצט די ווערטער פונעם רמב"ם אינעם צווייטן פאל ("שאין אדם נושא אשה בלא נכסים") צוערשט אלס א "רגלים לדבר" פארוואס דער מאן וואלט געקענט טענה'ן אז ער האט נישט

געמיינט מוותר צו זיין אויף פירות (כאטש להלכה איז עס דברים שבלב אקעגן א קנין). דערנאך לייגט ער צו א ווארט: די דאזיגע סברא פון "אין אדם נושא אשה בלא נכסים" איז באמת דער יסוד פארוואס אין א געוועלכן פאל (אנפאנג הלכה ב') טייטשן מיר אז "דין ודברים" נעמט נישט אוועק פירות!

אויפ'ן חילוק פארוואס ביי "קנו מידו כשהיא ארוסה" פארלירט ער יא פירות, ערקלערן ר' יואל אשר און ר' יצחק אז עס ליגט אין דער קאמבינאציע פון ביידע זאכן: 1) **דער קנין:** ווייל וויבאלד א קנין מאכט די זאך ערנסט (ווי ר' יצחק האט פריער מסביר געווען), לייגט א מענטש צו קאפ צו זיינע ווערטער און מיינט עס אינגאנצן. 2) **ארוסה:** ווייל ביי אן ארוסה איז דער זכות פירות נאך בכלל נישט דא, און ס'איז פיל גרינגער זיך מסלק צו זיין פון א זכות וואס איז נאכנישט געקומען אויף דער וועלט (משא"כ ביי א נשואה, אפילו מיט א קנין, האט ער שוין די פירות און ער מיינט נישט דאס אוועקצוגעבן). (ר' יצחק באמערקט אבער אז די הלכה איז אים נאך אלץ נישט אינגאנצן קלאר).

*** די משמעות פון זיין סילוק אויף פירות – וואס האט די פרוי אויפגעטוהן? (שיטת הרמב"ם קעגן שיטת הרא"ש):**

* *די תמיהה אויפ'ן רמב"ם:* ר' יצחק ווונדערט זיך שטארק: אויב מען מוז פארקויפן די פירות און קויפן קרקע פאר אים צו עסן די פירי פירות, קומט אויס אז דער תנאי האט פראקטיש גארנישט אויפגעטוהן פאר דער פרוי! ס'איז דאך נישט סתם א נדר נישט צו עסן דעם עפל!

* *דער הסבר אין שיטת הרמב"ם:* ר' יואל אשר ערקלערט אז דער מאן האט באמת צוויי זכותים: א זכות אין "פירות" און א זכות אין "פירי פירות" (דאס הייסט, דער כח צו נעמען פירות און דערמיט פלאנצן נייע ביימער). ווען דער מאן איז זיך מסלק נאר פון "פירות", "שפרינגט אריין" זיין זכות פון "פירי פירות" גלייך פארנט ארויף צו די פירות אליין. ווייל אין יעדן עפל ליגט דער פאטענציאל צו פלאנצן א נייעם בוים און ארויסברענגען נאך עפלעך (פירי פירות); ווען די פרוי וואלט אויפגעגעסן די ערשטע פירות, וואלט זי ממילא אויפגעגעסן דעם חלק וואס איז מצמיח די "פירי פירות" וואס געהערט צום מאן! דעריבער קען ער איר פארווערן צו עסן דעם עפל כדי מען זאל פארקויפן אלע פירות פון אנהייב אן ("מוכרין את הפירות") און קויפן קרקע (אדער קען זי אפשר פאדערן פון אים צו באצאלן פאר די איבריגע ניינציג פראצענט פון יעדן עפל). דער רמב"ם דריקט דאס אויס מיט'ן לשון "לא סילק עצמו אלא מפירות נכסים אלו בלבד" – און ווי ר' יצחק לייגט צו, איז דער פשט אז דער מאן האט נאר געמיינט: "איך גיי נישט עסן די ספעציפישע פירות", אבער איך פארליר נישט מיין עצם ווייטערדיגן זכות אין דעם פארמעגן.

* *שיטת הרא"ש:* ר' יואל אשר ברענגט אריין דעם רא"ש וואס לערנט אנדערש ווי דער רמב"ם. דער רא"ש זאגט אז ווען ער זאגט "שלא יאכל פירות נכסיה", מיינט עס אז די פרוי האט טאקע די ערשטע רעכט צו עסן די פירות קודם און ווערן זאט. נאר אויב זי עסט נישט אויף אלעס און לאזט איבער ("וישיירו מהם"), אויף יענע "שיריים" האט דער מאן א רעכט אז מען זאל עס פארקויפן צו מאכן דערפון "פירי פירות". ר' יצחק האלט אז דעם רא"ש'ס פשט מאכט אסאך מער סענס אין סברא, אבער ער באמערקט אז עס איז אריינגעלייגט א גאנצע הלכה אין די ווערטער וואס שטייט נישט אין לשון.

*** דער קייט פון פירי פירי פירות עד עולם:**

ר' יצחק באמערקט אז דער דין פון פארקויפן נאכאמאל און נאכאמאל פאר "פירי פירי פירות" זעט אויס מאדנע ("נאך א גרעסערער פורים"). נארמאל ביי א קנין גייט מען נאך וויאזוי מענטשן פארשטייען די שפראך, און ווען א מענטש זאגט "פירות" טראכט ער נישט פון אזעלכע חכמות ווי "פירי פירי פירות". ר' יואל אשר און ר' יצחק לייגן צו אז "לוקחין הפירות" מיינט נישט אז מען צווינגט זיי דאס צו טוהן, נאר אז דער מאן האט א זכות דאס צו פאדערן; אויב ער פאדערט עס נישט, טוט מען גארנישט.

*** פארוואס ער ירש'נט נאך איר טויט:**

ר' יואל אשר און ר' יצחק קלערן אויף פארוואס "אבל אם מתה יירש הכל" גייט ארויף אויף אלע דריי פעלער (סיי "דין ודברים אין לי", סיי "לא אוכל פירות", און סיי "עד עולם"). דער זכות הירושה איז א באזונדערער זכות אויף ווען דער האט נישט מתנה געווען. דער תנאי האט נאר געגעבן פאר דער פרוי די רעכט צו פארקויפן די נכסים בחייה; אויב זי האט עס טאקע פארקויפט, האט ער עס נישט, אבער אויב זי האט עס נישט פארקויפט און עס איז געבליבן, גייט עס נאך איר טויט צו אים דורך די געוועלכע הלכות ירושה.

הלכה ג' – ז' (תנאי אויף ירושת הבעל און קאמבינאציע פון אלע תנאים)

(הערה: אין דעם שמועס ווערט דער דין פון א תנאי אויף ירושה באהאנדלט אלס הלכה ג' און דער סוף אלס הלכה ז').

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

התנה עמה שלא יירשנה, הרי זה לא יירשנה, אבל אוכל פירות בחייה. וכן אם התנה עמה שיירש מקצת נכסיה, וכן אם התנה שאם מתה בלא בנים יחזרו נכסים לבית אביה, הכל קיים. במה דברים אמורים? בשהתנה עמה קודם שתינשא, שהנחלה הבאה לו לאדם שלא ממשפחתו מתנה עליה שלא יירשנה קודם שתהיה ראויה לו. אבל אם התנה עמה אחר שנישאת, תנאו בטל ויירשנה כמו שביארנו. התנה עמה אחר נישואין שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה ולא בפירי פירותיהן עד עולם בחייה ובמותה, הרי זה אינו אוכל פירות כלל, אבל אם מתה יירשנה כמו שביארנו.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב דער מאן האט בפירוש געמאכט א תנאי אז ער וועט איר נישט ירש'ענען, ירש'נט ער איר טאקע נישט, אבער ער עסט ווייטער די פירות אין איר לעבן (ווייל ער האט נאר מתנה געווען אויף

ירושה). אזוי אויך אויב ער מאכט א תנאי צו ירש'ענען נאר א טייל פון אירע נכסים, אדער א תנאי אז אויב זי שטארבט אן קינדער זאלן די נכסים צוריקגיין צו איר טאטנ'ס הויז – זענען אלע די תנאים גילטיג ("הכל קיים"). אבער דאס איז נאר וועו ער האט געמאכט דעם תנאי פאר דער חתונה ("קודם שתינשא"), ווייל א ירושה וואס קומט צו א מענטש נישט פון זיין אייגענער משפחה, קען מען מאכן א תנאי נישט צו ירש'ענען איידער עס ווערט ראוי פאר אים. אבער אויב ער האט געמאכט דעם תנאי נאך דער חתונה ("אחר שנישאת"), איז זיין תנאי בטל און ער ירש'נט איר.

אויב דער מאן מאכט א תנאי מיט זיין ווייב נאך נישואין (מיט א קבלת קנין) אז ער האט נישט קיין שום דין ודברים אין אירע נכסים, נישט אין די פירות און נישט אין די פירי פירות עד עולם, סיי בחייה און סיי במותה – העלפט דער תנאי אויף אלעס אז ער עסט בכלל נישט קיין פירות, אבער אויב זי שטארבט ירש'נט ער איר יא, ווייל אויף ירושה העלפט נישט דער תנאי נאך נישואין.

3. חידושים און הסברים

*** דער תנאי פון "יחזרו נכסים לבית אביה":**

ר' יואל אשר באמערקט אז דער תנאי איז נישט נאר א נעגאטיווער סילוק ("לא יירשנה"), נאר עס לייגט צו א דעטאל פון באשטימען ווער עס זאל יא ירש'ענען (איר טאטע). ר' יצחק ערקלערט דעם פראקטישן הינטערגרונט פון אזא תנאי אין דער כתובה: א טאטע גיט א גרויסע נדוניא פאר זיין טאכטער. אויב זי שטארבט ליידער יונג אן קינדער, איז דער טאטע ברוגז אז זיין גאנץ געלט זאל אוועקגיין צו א פרעמדער משפחה (דעם מאן). וועו ס'איז דא קינדער מאכט עס אים נישט אויס ווייל עס בלייבט ביי זיינע אייניקלעך, אבער אן קינדער וויל ער זיך פארזיכערן מיט א תנאי אז דאס געלט גייט צוריק צו אים.

*** דער חילוק צווישן ירושה און אנדערע תנאים – פארוואס קנין העלפט נישט אחר הנישואין (שיטת הרמב"ם):**

ר' יואל אשר פרעגט וואס דער דין איז אויב מען מאכט דעם תנאי אויף ירושה *נאך* די נישואין אבער מיט א "קבלת קנין" (וואס ביי פירות האט עס יא געהאלפן אין הלכה א'). ר' יצחק ענטפערט אז ביי ירושה העלפט אפילו נישט קיין קנין נאך דער חתונה.

ר' יצחק און ר' יואל אשר ברענגען ארויס דעם רמב"מ'ס יסוד (וואס שטייט אין פרק י"ב): אלע תנאי כתובה קען מען טוישן, חוץ צוויי זאכן – עונה (ווייל ס'איז צער הגוף און נישט קיין דבר שבממון) און ירושת הבעל. כאטש דער רמב"ם האלט אז ירושת הבעל איז מדרבנן, האבן חז"ל עס געגעבן דעם שטארקן גדר פון א ירושה דאורייתא ("עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה"), וואו די תורה רופט עס "חוקת משפט" – א געזעץ וואס א מענטש קען נישט טוישן.

דערפאר מאכט דער רמב"ם א געוואלדיגן באלאנס: וויבאלד עס איז בעצם נאר א תקנת חכמים ("נחלה הבאה לו לאדם שלא ממשפחתו"), אויב ער מאכט דעם תנאי *פאר* די נישואין ("קודם שתהיה ראויה לו"), פאר ער האט בכלל באקומען דעם זכות, לייגט ער אריין דעם תנאי אין די נישואין גופא, אז וועו די נישואין קומען אן זאל די תקנת חכמים פון ירושה בכלל נישט אנקומען צו אים. אבער איינמאל ער האט שוין חתונה געהאט ("אחר שנישאת") און דער זכות הירושה איז שוין חל געווארן אויף אים, באקומט עס שוין דעם דין פון א ירושה דאורייתא ("חוקת משפט"), און דעמאלט איז זיין תנאי בטל – אפילו מיט א קנין – ווייל מען קען נישט מתנה זיין אויף א דין ירושה.

*** שיטת הראב"ד און אנדערע ראשונים ביי תנאי אויף ירושה:**

* ר' יואל אשר דערמאנט אנהייב אז עס זענען דא ראשונים וואס האלטן אז ירושת הבעל איז מדאורייתא, און לויט זיי קען מען קיינמאל נישט מאכן א תנאי דערויף (אפילו פאר אירוסין), פונקט ווי א מענטש קען נישט מאכן א תנאי אז זיין זון זאל אים נישט ירש'ענען.

* נאכ'ן אריינקוקן אינעם ראב"ד אויפ'ן פלאץ (וואס זאגט: "לפי שסילק הירושה לאחר מותו ואין הקנאה לשום אדם"), שטעלן ר' יצחק און ר' יואל אשר קלאר דעם ראב"ד'ס שיטה (ווי זיי האבן אויך געזען אין פרק י"ב): עס איז אן אינטערעסאנטע זאך אז כאטש דער ראב"ד האלט אז ירושת הבעל איז יא דאורייתא, שטערט אים פארט נישט דער דין פון מתנה על מה שכתוב בתורה, און ער האלט בכלל נישט פון דעם רמב"מ'ס חידוש אז "חוקת משפט" פארווערט צו מאכן תנאים אויף ירושה. אין דער גמרא זעט אויס אז מען קען נישט מוותר זיין אויף ירושה נאך נישואין, און די שאלה איז פארוואס. דער רמב"ם האט געהאלטן אז מיט א קנין וואלט עס יא געדארפט העלפן (ווי ביי אלע אנדערע זאכן), איז דער רמב"ם אויפגעקומען מיט א נייער תורה אז ירושה האט א ספעציעלן דין ("חוקת משפט"). דער ראב"ד איז אבער מודה צו דער הלכה פונעם רמב"ם אז פאר נישואין קען מען זיך מסלק זיין און נאך נישואין העלפט עס נישט (אפילו מיט א קנין), נאר ער גיט א גאנץ אנדערע, טעכנישע סיבה אין עצם הקנין: וואס הייסט מען איז מקנה די ירושה – פאר וועמען איז מען עס מקנה ("אין הקנאה לשום אדם")? א קנין איז אן עכטע זאך וואו מען איז יענעם מקנה א זכות, אבער דא (בחייה) איז דער זכות ירושה נאכנישט דא ביז זי שטארבט (א פראבלעם פון "דבר שלא בא לעולם"). עס איז בלויז ווי א "וויתור", און מען קען נאר מוותר זיין אויף א זאך וואס מען האט שוין, נישט סתם אין דער וועלט אריין; דעריבער האלט דער ראב"ד אז ס'איז נאר א "קנין דברים".

*** פארוואס דער רמב"ם חזר'ט איבער די הלכה אין סוף הלכה ז':**

ר' יואל אשר פרעגט פארוואס דער רמב"ם דארף איבערזאגן דעם דין פון "התנה עמה אחר נישואין שלא יהיה לו דין ודברים... בחייה ובמותה", ער האט דאך שוין פריער געזאגט די אלע הלכות. ער ענטפערט אז דער רמב"ם וויל מחדש זיין אז אפילו וועו מען קאמבינירט אלע זכותים אויף איינמאל (סילוק פון נכסים, פירות, פירי פירות, און ירושה) מיט א קבלת קנין, זאל מען נישט מיינען (הוה אמינא) אז אגב וואס ער פארלירט אלע אנדערע זכותים פארלירט ער אויך די ירושה (אנדערש ווי וועו ער מאכט א תנאי

נאר אקעגן ירושה אליין). דעריבער זאגט דער רמב"ם אז ירושה בלייבט אלעמאל. ר' יצחק מערקט אן אז דער מגיד משנה זאגט אז דעם רמב"מ'ס ווערטער דא זענען "פשוט".

*** סיכום פון הלכות תנאים:**

ר' יצחק מאכט א סך הכל פון די תנאים ביז אהער: 1) **ווען מען מאכט דעם תנאי:** פאר נישואין דארף מען נישט קיין קנין, נאך נישואין דארף מען א קנין. 2) **די צוויי סארטן תנאים:** איינס איז אויף פירות (וואו עס קומען אריין די פרטים אז פירי פירות בלייבן אלעמאל ביז מען איז זיך מסלק בפירוש פון זיי עד עולם), און דאס צווייטע איז ירושה, וואס מען קען נאר אויסנעמען פאר נישואין צוליב דער ספעציעלער הלכה אז אויף ירושה קען מען נישט מאכן קיין תנאי נאך נישואין.

הלכה ח' (הוצאות הבעל על נכסי מלוג – וועז ער האט געגעסן כשיעור)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הבעל שהוציא הוצאות על נכסי מלוג, בין שהוציא מעט ואכל פירות הרבה, בין שהוציא הרבה ואכל פירות מעט, אפילו אכל גרוגרת אחת דרך כבוד, או שאכל דינר אחד אפילו שלא דרך כבוד, ואפילו לא לקח בפירות מה שהוציא אלא חבילה של זמורות, מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל. וכן אם נפלו לה כספים במקום רחוק והוציא עליהן הוצאות עד שהביאן או עד שהוציאן מיד מי שהיו אצלו ולקח בהן קרקע ואכל פירותיה כשיעור, מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל.

2. פשט-אויפקלערונג

א מאן וואס האט אויסגעגעבן הוצאות אויף צו האלטן די נכסי מלוג פון זיין ווייב, צי ער האט אויסגעגעבן ווייניג און געגעסן אסאך פירות, צי ער האט אויסגעגעבן אסאך און געגעסן ווייניג פירות – אפילו נאר איין פייג (גרוגרת) "דרך כבוד" (געזעצט אויף א קביעות'דיגער סעודה), אדער די ווערד פון א דינר אפילו "שלא דרך כבוד" (אפילו ווי א סנעק), אדער ער האט נאר געגומען א בינטל האלץ (חבילה של זמורות) פאר די פירות – איז די הלכה: וואס ער האט אויסגעגעבן האט ער אויסגעגעבן, און וואס ער האט געגעסן האט ער געגעסן. דאס זעלבע איז אויב זי האט באקומען געלט (כספים) אין א ווייטן פלאץ, און דער מאן האט אויסגעגעבן הוצאות אראפצופארן עס צו ברענגען אדער ארויסצונעמען פון יענעמ'ס הענט, און ער האט דערמיט געקויפט א קרקע און געגעסן דערפון פירות כשיעור (א גרוגרת דרך כבוד אדער א דינר שלא דרך כבוד), בלייבט אויך די הלכה אז "מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל".

3. חידושים און הסברים

*** די סברא פון "מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל":**

ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן אז איינמאל דער מאן האט שוין געהאט עפעס א הנאה (געגעסן דעם שיעור), גייט מען נישט אריין אין די חשבונות פון וויפיל ער האט אריינגעלייגט און וויפיל ער האט פארדינט. ער איז שוין אריין אין דער "ביזנעס" אלס בעל הבית אויף די נכסים. דעריבער, אויב זיי גט'ן זיך יעצט, קען ער נישט מאנען צוריק זיינע הוצאות טענה'נדיג אז ער האט כמעט גארנישט געגעסן, און פארקערט, זי קען אויך נישט טענה'ן אז ער האט געגומען צופיל פירות אין פארגלייך צו זיינע קליינע הוצאות.

*** דער חידוש פונעם צווייטן פאל (נפלו לה כספים במקום רחוק):**

ר' יואל אשר זאגט אנפאנג אז דער חידוש איז אז ס'איז נישטא קיין שיעור ווי ווייט ער איז געפארן. ר' יצחק שטעלט אבער אוועק דעם עיקר חידוש: אין דעם צווייטן פאל האט דער מאן נישט אויסגעגעבן די הוצאות *דירעקט* אויפ'ן פעלד (די שדה איז ערשט געקויפט געווארן שפעטער), נאר ער האט אויסגעגעבן געלט אויף צו שאפן די ירושה בכלל (למשל פאר'ן פירן א געריכט-פראצעס אין א ווייטן פלאץ ארויסצונעמען דאס געלט). פונדעסטוועגן, איינמאל מען קויפט דערמיט קרקע און ער עסט דערפון כשיעור, ווערן די פריערדיגע הוצאות אויך פארראכנט אין דעם כלל און ער קען עס נישט מוציא זיין פון איר.

הלכה ט' – י"ב (הוצאות הבעל וועז ער האט נישט געגעסן כשיעור, דין מורדת, און נכסי אשתו קטנה)

(הערה: אין דעם שמועס וועט דער דין פון נכסי אשתו קטנה באהאנדלט אלס סוף הלכה י"ב).

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הוציא ולא אכל, או שאכל פחות מכשיעור, שמין כמה השביח ושואלין אותו כמה הוציא. אם השבח יתר על ההוצאה, יישבע בנקיטת חפץ כמה הוציא ונוטל ההוצאה. ואם ההוצאה יתירה על השבח, אין לו מן ההוצאה אלא כשיעור השבח ובשבועה. במה דברים אמורים? במגרש. אבל האשה שמרדה על בעלה, אפילו אכל הרבה, שמין לו כמה אכל ופוחתין אותו ממה שראוי ליתן לו מן ההוצאה אחר שיישבע ונוטלו, שלא הקנה לה כדי שתיטול ותצא מעצמה. וכן המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה... רואין כמה אכל וכמה הוציא וכמה השביח ושמין לו כאריס.

2. פשט-אויפקלערונג

אויב דער מאן האט אויסגעגעבן הוצאות אויף די נכסי מלוג און האט גארנישט געגעסן, אדער געגעסן ווייניגער ווי דער שיעור, שאצט מען אפ וויפיל די נכסים זענען געשטיגן אין ווערד (שבח) און מען פרעגט אים וויפיל ער האט אויסגעגעבן (הוצאה). אויב דער שבח איז מער ווי די הוצאה, שוועדרט ער בנקיטת חפץ וויפיל ער האט אויסגעגעבן און נעמט נאר די הוצאה. אויב די הוצאה איז מער ווי דער שבח, באקומט ער נאר לויט'ן שיעור פונעם שבח, אויך מיט א שבועה (יוצא אז ער נעמט אלעמאל די קלענערע סומע). דאס איז נאר וועז דער מאן גט איר פון זיך אליין (במגרש). אבער ביי א מורדת (וואס דערפאר קומט צו א גט),

אפילו אויב ער האט שוין געגעסן אסאך פירות, שאצט מען אפ וויפיל ער האט געגעסן, מען רעכנט עס אראפ פון דעם וואס עס קומט אים פאר זיינע הוצאות, און ער שוועכט אין נעמט דאס איבריגע – ווייל ער האט איר נישט מקנה געווען זיינע הוצאות אויף אן אופן אז זי זאל עס קענען נעמען און אליין אוועקגיין.

ווען א מענטש האט חתונה מיט א קטנה וואס קען ממאן זיין, און ער לייגט אריין הוצאות אין אירע פעלדער, און דערנאך איז זי ממאן און גייט אוועק: קוקט מען אויף דריי זאכן — וויפיל ער האט געגעסן, וויפיל ער האט אויסגעגעבן, און וויפיל דאס פעלד איז געווארן מער ווערט (שבח) — און מען שאצט עס פאר אים ווי אן אריס.

3. חידושים און הסברים

*** די שאלה אויף דער שבועה ווען השבח יתר על ההוצאה:**

ר' יצחק און ר' יואל אשר שטעלן זיך אפ אויף א שווערigקייט: ווען דער שבח איז מער ווי די הוצאה (למשל ער האט אריינגעלייגט 100$ און דאס פעלד איז געשטיגן מיט 200$), נעמט ער דאך נאר די קלענערע סומע (100$). אויב אזוי, פארוואס דארף ער שווערן "כמה הוציא"? ר' יצחק מערקט אן אז דאס איז א כללות'דיגער דין ביי יעדן "יורד לשדה חבירו שלא ברשות" (אויף א פעלד וואס איז נישט געמאכט געווארן אויף איינצוזייען), וואו דער כלל איז אז ער נעמט "ידו על התחתונה" (אדער הוצאה אדער שבח, וועלכע ס'איז ווייניגער). ר' יואל אשר וויל זאגן אז ער דארף שווערן ווייל דאס פעלד איז אירס און ער איז דער "מוציא" פון איר. ר' יצחק בלייבט אבער ביי זיך אז דער טעם פארוואס ער דארף דא שווערן איז אים נאכנישט אינגאנצן קלאר.

*** דער חילוק צווישן מגרש און מורדת ("שלא הקנה לה וכו'" – סברת הדעת):**

ר' יצחק ערקלערט דעם יסוד און דעם יושר פונעם רמב"ם: ווען א מאן לייגט אריין הוצאות אין זיין ווייב'ס נכסים, איז ער איר כאילו מקנה די הוצאות אדעתא דהכי אז זיי זענען פארהייראט און ער וועט עסן די פירות כל זמן זי איז זיין ווייב. אויב *ער* באשליסט איר צו געבן א גט (במגרש), פארלירט ער זיינע הוצאות אויב ער האט געגעסן אפילו אביסל (כשיעור), אדער ער באקומט נאר דאס ווייניגסטע צווישן הוצאה און שבח אויב ער האט נישט געגעסן. אבער ווען *זי* איז א מורדת און צווינגט ארויס דעם גט דורך איר אויפפירונג, זאגט מען אז דער מאן האט קיינמאל נישט געהאט בדעתו צו אינווועסטירן זיין געלט (למשל א מיליאן דאלאר, און נאר ארויסגענומען טויזנט דאלאר פירות) אויף דער דעת אז זי זאל קענען מארגן אליין באשליסן צו ווערן "אויס ווייב", אהיימגיין און מרויח זיין זיינע הוצאות. דעריבער, ביי א מורדת טאר דער מאן גארנישט פארלירן: מען רעכנט אויס זיינע הוצאות, מען ציט אראפ די פירות וואס ער האט שוין געגעסן, און זי מוז אים צוריקצאלן דעם גאנצן חילוק.

*** וואס מיינט "שמין לו כאריס" ביי א קטנה?**

ר' יצחק און ר' יואל אשר קלערן אויס אז דא ביי א קטנה איז דער דין אנדערש ווי ביי א גדולה. "כאריס" מיינט נישט בלויז צוריקבאקומען די הוצאה אדער דעם שבח (דאס וואס איז ווייניגער/מער). אן אריס איז מער ווי א פועל; ער באקומט א געווישן פראצענט פונעם פעלד'ס פראדוקציע לויט ווי עס איז אנגענומען צו צאלן פאר לאקאלע אריסים אין יענער שטאט. דער כלל אין הלכה איז אז א "יורד לשדה חבירו ברשות" (אדער אין א שדה העשויה ליטע) באקומט געצאלט כאריס.

*** די קשיא און דער חילוק צווישן א גדולה (מורדת/מגרש) און א קטנה (ממאנת):**

* *ר' יצחק'ס ערשטער צד:* פארוואס באקומט דער מאן ביי א קטנה מער ("כאריס") ווי ביי א גדולה וואס איז א מורדת (וואו ער באקומט נאר זיינע הוצאות)? ביי א גדולה באקומט ער ווייניגער ווייל די פרוי קען טענה'ן "איך האב דיר נישט געבעטן צו ארבעטן". אבער ביי א קטנה איז עס אינגאנצן נישט זיין שולד אז זי גייט אוועק — ער האט נארמאל חתונה געהאט און געהאט פולע רשות צו ארבעטן אין פעלד. ר' יצחק ווייל צוליב דעם אויפקומען מיט א געדאנק אז אפשר ביי א גדולה וואס ווערט א מורדת איז עס עכ"פ אביסל דעם מאנ'ס שולד ("פאולט"), משא"כ ביי א קטנה וואס איז ממאן.

* *דער תירוץ פון דער גמרא (השקעה אן מורא):* ר' יצחק און ר' יואל אשר ברענגען אריין דעם טעם פון דער גמרא, וואס מאכט מערסטנס סענס: ביי א קטנה איז דא א באוואוסטע, טאג טעגליכע ריזיקע ("א ידיעה'דיגע ריסק") אז זי קען יעדע מינוט אוועקגיין דורך מיאון, ווייל מיאון איז א גרינגע, לעגיטימע זאך צו טוהן (אנדערש ווי א מורדת ביי א גדולה, וואס איז נישט שכיח און איז זייער א שווערע פראצעדור וואו מען רופט איר אויס אין די שולן). אויב דער מאן וועט נישט זיין פולשטענדיג גאראנטירט מיט א גוטן ריוח ("כאריס"), וועט ער זיך מתרשל זיין און קיינער וועט קיינמאל גארנישט אינווועסטירן און נישט ארבעטן אין די נכסים פון אן אשתו קטנה. דעריבער האבן חכמים אים בארואיגט און געגעבן דעם פולן דין פון אן אריס.

*** [אפווייכונג: לומד'ישע חקירה – צי איז דער מאן מחויב מוציא צו זיין הוצאות אויף נכסי מלוג, און סיכום הסוגיא]:**

* *ר' יצחק* פרעגט: וואו שטייט אז דער מאן *מוז* אריינלייגן הוצאות אין נכסי מלוג? ער *מעג* אינווועסטירן כדי צו עסן פירות, אבער ער איז נישט מחויב! אויב ער וויל נישט איינזייען דאס פעלד, וועט טאקע נישט וואקסן קיין תבואה (כל מי שטרח בערב שבת וכו'), אבער עס איז נישט זיין פראבלעם.

* *ר' יואל אשר* האלט אז וויבאלד ביי נכסי מלוג איז דער "גוף" (דער קרן) אירער (אנדערש ווי נכסי צאן ברזל וואו דער מאן האט אחריות), ליגט אויף אים א חיוב נישט קאליע צו מאכן דעם קרן. ממילא, אויב ער עסט די פירות א גאנץ יאר, מוז ער נעמען קעיר פונעם קרן אז עס זאל נישט חרוב ווערן דורך זיין ניצן.

* *ר' יצחק* ענטפערט אז א פעלד ווערט נישט קאליע פון נישט זייען; עס וואקסט פשוט נישט. און בנוגע דעם וואס ר' יואל אשר

וויל זאגן אז די גאנצע תקנה פון נכסי מלוג איז נאר א זכות פאר'ן בעל (און ווען ער וואלט געווען מחויב אויסצוגעבן געלט וואלט עס געהייסן א זכות פאר דער אשה אויך), ענטפערט ר' יצחק אז מען דארף אים גארנישט צווינגען: "מסתמא וויל ער!" עס איז א גוטע ביזנעס — ער באקומט א פעלד ("קרן") בחינם, און ער דארף נאר אריינלייגן די ארבעט צו נעמען די פירות.

* *דער סך הכל פון די הלכות לויט ר' יצחק'ס מבט:* וויבאלד דער מאן מאכט דא א "ביזנעס" אין יענעמ'ס א פעלד (זיין ווייב'ס), איז דער כלל אז אויב ער האט שוין געגעסן פירות און געמאכט אביסל געלט (אפילו ווייניג), קען ער נישט קומען מיט טענות ביי גירושין — ער האט געמאכט זיין ביזנעס און ס'איז נישט גוט אויסגעפאלן. אבער אויב ער האט גארנישט געגעסן, האבן חכמים אים באשיצט זיין השקעה לויט די דריי שטאפלען: 1) ביי א נארמאלן מגרש — באקומט ער הוצאה אדער שבח (דאס ווייניגסטע); 2) ביי א מורדת — באקומט ער זיין גאנצע הוצאה; 3) ביי א קטנה ממאנת — באקומט ער נאך מער, "כאריס".

הלכה י"א – י"ב (מנהגי נדוניא און דער כח פון מנהג המדינה)

(הערה: אין דעם שמועס ווערט דער קטע צומאל אנגערופן הלכה י"ג-י"ד און צומאל הלכה י"א-י"ב).

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

מנהגות רבות יש בנדוניא. יש מקומות שנהגו שיכתבו בכתובה הנדוניא ביתר על דמיה בשליש או בחומש או במחצה, כגון שתהיה הנדוניא מאה וכותבין שהכניסה מאה וחמשים כדי להרבות בפני העם, וכשתבוא לגבות לא תגבה אלא המאה. ויש מקומות שנהגו לכתוב בפחות, ואם פסקה להכניס לו במאה כלים נותנת שוה מאה ועשרים. ויש מקומות שנהגו לכתוב שוה בשוה. ויש מקומות שנהגו שיתן האיש מעות לפי הנדוניא דבר קצוב שתתקשט בו הכלה ותקנה בו בשמים וכיוצא בהן. ויש מקומות שיכניס האיש שום משלו לאשה ויצטרף לנדוניתה להתנאות בו. הנושא סתם כותב ונותן כמנהג המדינה, וכן היא שפסקה להכניס נותנת כמנהג המדינה, וכשתבוא לגבות כתובתה מגבין לה מה שבכתובתה כמנהג המדינה. ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן מנהג המדינה עיקר גדול ועל פיו דנין, והוא שיהיה אותו מנהג פשוט בכל המדינה.

2. פשט-אויפקלערונג

עס זענען דא אסאך פארשידענע מנהגים וועגן נדוניא:

1. פלעצער וואו מען שרייבט אין דער כתובה א גרעסערע סומע וויפיל זי האט באמת אריינגעבראכט (מיט א דריטל, א פיפטל, אדער א העלפט מער — למשל, זי ברענגט 100 און מען שרייבט 150) כדי עס זאל אויסזען גרויס פאר מענטשן ("להרבות בפני העם"). וועז זי קומט גובה זיין די כתובה, באקומט זי נאר די אמת'ע 100.

2. פלעצער וואו מען שרייבט ווייניגער: אויב זי האט צוגעזאגט אריינצובראנגען כלים פאר 100 (און אזוי שרייבט מען), מוז זי אין פאקט געבן ווערט פון 120.

3. פלעצער וואו מען שרייבט פונקטליך וויפיל עס איז ("שוה בשוה").

4. פלעצער וואו דער חתן גיט א באשטימטע סומע געלט לויט'ן פראצענט פון דער נדוניא וואס די כלה ברענגט אריין, כדי די כלה זאל זיך קענען באצירן און קויפן בשמים וכדומה.

5. פלעצער וואו דער מאן לייגט צו א סומע פון זיין אייגן געלט צו איר נדוניא ("שום משלו") ווי א מתנה פאר איר, כדי זיך צו באשיינען דערמיט.

וועז איינער האט חתונה "סתם" – אן מאכן א ספעציפישן תנאי – שרייבט ער און גיט לויט'ן מנהג המדינה (דער מנהג פון דער שטאט). אויך וועז זי האט צוגעזאגט (פוסק געווען) אריינצובראנגען נדוניא, און וועז זי קומט מאנען איר כתובה, גייט אלעס לויט'ן מנהג המדינה. אין די אלע זאכן איז דער מנהג המדינה א גרויסער יסוד אויף וועלכן מען פסק'נט, אבער נאר בתנאי אז דער מנהג איז פארשפרייט אין דער גאנצער שטאט.

3. חידושים און הסברים

*** פארגלייך צו היינטיגע מנהגים ("להרבות בפני העם"):**

* ר' יואל אשר גלייכט עס צו דעם מנהג אין געווסע שולן וואו מען פארקויפט עליות און מען רופט אויס "צען טויזנט" וועז מען מיינט באמת צען דאלאר. ער דערמאנט אויך אז ביי די ספרדים שרייבט מען אריין ריזיגע סומעס אין דער כתובה אלס א "סעלעברעישאן" (כאטש ר' יצחק מערקט אויף אז דארט איז עס אפשר אמת'ע סומעס).

* ר' יצחק מערקט אויף אז ביי אונז (אשכנזים) שרייבט מען אויך א סטאנדארטע נומער אין דער כתובה וואס שטימט נישט מיט דער מציאות, אבער דאס איז נישט "להרבות בפני העם", ווייל מען שרייבט פאר יעדן איינעם פונקט די זעלבע סומע, ממילא איז עס נישט קיין שום גרויסהאלטעריי. דער רמב"ם רעדט פון א פלאץ וואו יעדער גיט אן אנדער סומע, און מען בלאזט עס אויף מיט א פראצענט.

*** פארוואס איז עס נישט "דברים שבלב" אדער שקר?**

די חברותות שמועסן אויס די פסיכאלאגיע דערפון: אויב יעדער אין שטאט ווייסט אז מען שרייבט מיט 50% מער, וועמען נארט מען דא אפ? ר' יואל אשר זאגט וועדטלעריש אז יעדער מיינט אז ער האט איבערגעקליגט די סיסטעם. ר' יצחק ע

נטפערט אז עס מוז זיין א זאך וואס איז ידוע פאר אלעמען ("בלבו ובלב כל אדם"), ווייל אויב נישט, וואלט דער מאן געווען באמת מחויב צו צאלן די 150 מדין "דברים שבלב אינם דברים"! נאר וויבאלד דאס איז דער באוואוסטער מנהג המדינה, הייסט עס נישט קיין ליגנט (עס איז עטיש אויסגעהאלטן ווייל יעדער ווייסט דעם קאוד), און פונדעסטוועגן קלינגט ("סאונדט") "הונדערט פופציג" שענער פאר'ן עולם ווי "הונדערט".

*** דער מנהג פון שרייבן ווייניגער ("לכתוב בפחות"):**

פארוואס זאל מען שרייבן ווייניגער ווי מען גיט? ר' יואל אשר שלאגט פאר אז דאס זענען געווען איידעלע מענטשן וואס זענען געגאנגען צום אנדערן עקסטרעם (אפשר צוליב עין הרע, אדער שטייערן/טעקסעס). ר' יצחק טייטשט עס שיין אויפ'ן דרך פון דער וואכעדיגער סדרה (פרשת חיי שרה): עס איז דא די מדת עפרון (וואס רעדט גרויס — "ארבע מאות שקל כסף" — אזוי ווי דער ערשטער מנהג), און עס איז דא די מדת אברהם אבינו און צדיקים וואס זענען "אומר מעט ועושה הרבה". הלכה'דיג מיינט עס אז אויב א כלה אין אזא פלאץ האט זיך פארשריבן אין דער כתובה צו געבן 100, צווינגט מען איר אין בית דין צו געבן 120!

*** דער מנהג פון "שוה בשוה":**

ר' יצחק גלייכט עס צו צו דער באוואוסטער מעשה פון די צוויי אידן אויפ'ן באן ("וואו פארסטו? קיין קראקע. דו זאגסט קראקע כדי איך זאל מיינען אז דו פארסט קיין לעמבערג, אבער באמת פארסטו דאך טאקע קיין קראקע — פארוואס זאגסטו ליגנט?!"). דאס הייסט, נאך אלע קונצן פון שרייבן מער אדער ווייניגער, איז דא א מנהג פשוט צו שרייבן דעם אמת.

*** צולייגן פונעם חתנ'ס געלט צו דער נדוניא ("יכניס האיש שום משלו") – היינטיגע כתובות:**

ביי דעם לעצטן מנהג ווו דער חתן לייגט צו זיין אייגן געלט צו דער כלה'ס נדוניא, קלערן אויס ר' יצחק און ר' יואל אשר אז דאס איז א געוויסע מתנה מחיים (נישט דער עיקר כתובה אליין). זיי ווייזן אן אז דאס איז בעצם דער מקור פאר אונזער היינטיגער כתובה (דער תוספת כתובה / נדוניא), וואו עס שטייט אז די כלה ברענגט אריין א סומע ("דהנעלת ליה... מאה") און דער חתן לייגט צו פון זיין זייט נאך אזויפיל כנגד דעם ("ומוסיף לה מדיליה... מאה").

*** דער כח פון א מנהג קעגן דיבור:**

ר' יואל אשר שטרייכט אונטער ווי געוואלדיג שטארק דער כח המנהג איז דא. דער מנהג גייט ממש אקעגן די ווערטער וואס דער מענטש האט ארויסגעזאגט מיט'ן מויל (למשל, מען האט געזאגט און געשריבן הונדערט, און מען מאנט נאר פופציג אדער מען דארף געבן הונדערט און פופציג). "על פיו דנין" מיינט אז דער מנהג שרייט העכער ווי וואס מען האט למעשה געזאגט, און עס מאכט אן אמת'ן חיוב ממון.

*** מנהג פשוט בכל המדינה – נישט צעפיצלט לויט קהילות:**

ר' יואל אשר ברענגט ארויס א וויכטיגע נקודה: וועו מען ליינט "יש מקומות", וואלט מען היינט געטראכט אז עס מיינט ווי‍זשניץ, בעלזא, סאטמאר וכדומה. אבער דער רמב"ם זאגט קלאר פארקערט: "והוא שיהיה אותו מנהג פשוט בכל המדינה" (מדינה מיינט א שטאט). דער רמב"ם האלט נישט פון צעפיצלען מנהגים ("לא תתגודדו"). מען קען נישט "לאקאליזירן" א מנהג און טענה'ן "ביי אונז אין קארנער שול אדער אין מיין שטיבל טוט מען אזוי". ר' יצחק לייגט צו אז דאס שטימט מיט דעם רמב"מ'ס אלגעמיינער שיטה (ווי ביים פשטות הש"ס בכל ישראל). אויב אין איין שטאט טוהן טייל מענטשן אזוי און טייל אזוי, איז נישטא קיין "סתם", און מען קען נישט מוציא זיין קיין געלט דערמיט, ווייל כדי א מנהג זאל קענען גיין קעגן מפורש'ע ווערטער און שאפן א חיוב ממון, מוז עס זיין א קלארער מנהג פון דער גאנצער שטאט.

*** [אפווייכונג: פאלשע מנהגים און לבן הארמי]:**

ר' יצחק מערקט אן אז אסאך מאל רופן מענטשן אן א זאך א "מנהג" וועו עס איז גארנישט קיין מנהג, נאר ווי לבן הארמי האט געזאגט "לא יעשה כן במקומנו" – ער האט אליין אויסגעטראכט א פארקערטן מנהג פאר זיינע צווערקן. ר' יואל אשר לייגט צו אז אמאל ווערט עס טאקע א מנהג אין א שול נאר ווייל איין "דיקטאטאר" האט עס דארט איינגעפירט.

הלכה י"ג – י"ד (דברים הנקנין באמירה ביי שידוכין און זייערע גדרים)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

איש ואשה שהיו ביניהן שידוכין, ואמר לה כמה את מכנסת לי כך וכך, ואמרה לו וכמה אתה נותן לי או כותב לי כך וכך, וכן האב שפסק על ידי בנו ובתו, כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך, ועמדו וקידשו, קנו אותן הדברים ואף על פי שלא היה ביניהן קנין מידם, ואלו הן הדברים שנקנין באמירה. במה דברים אמורים בשפסק האב לבתו בין גדולה בין קטנה, והאב לבנו, ובנישואין הראשונים, שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ומרוב שמחתו בנישואין הראשונים גמר ומקנה לו באמירה. אבל אח שפסק לאחותו, או אשה שפסקה לבתה, וכן שאר קרובים, או האב שפסק לבנו או לבתו בנישואין שניים, לא קנו אותן הדברים עד שיקנו מידי הפוסק שיתן כך וכך.

2. פשט-אויפקלערונג

וועו א מאן און א פרוי רעדן אפ שידוכין צווישן זיך (אדער די צוויי טאטעס רעדן אפ פאר זייער זון און טאכטער) וויפיל יעדער צד גייט געבן אדער שרייבן, און נאכדעם שטייען זיי אויף און מאכן קידושין, ווערן די אלע צוזאגן חל און באקומען א תוקף פון א קנין – אפילו מען האט נישט געמאכט קיין שום קבלת קנין אויף דעם. דאס זענען די זאכן וואס ווערן קונה געווען מיט בלויז רייד ("נקנין באמירה").

דער דין אז מען איז קונה מיט א בלויזער אמירה גייט נאר אן וועו דער טאטע זאגט צו פאר זיין טאכטער (סיי א גדולה סיי א קטנה) אדער פאר זיין זון, און נאר ביי זייער ערשטער חתונה (נישואין ראשונים). די סיבה איז ווייל א מענטש איז זייער נאנט צו זיין קינד, און פאר גרויס שמחה ביי דער ערשטער חתונה איז ער גומר בדעתו און איז מקנה מיט א ווארט. אבער אויב א ברודער זאגט צו פאר זיין שוועסטער, א מאמע פאר איר טאכטער, אדער אנדערע קרובים (פעטער, שוואגער), אדער אפילו א טאטע ביי זיין קינד'ס

צווייטער חתונה (זיווג שני) – איז די אמירה גארנישט ווערט ביז מען מאכט אן עכטן קבלת קנין פון דעם וואס זאגט צו.

3. **חידושים און הסברים**

* **דער טייטש פון "שידוכין" און "פוסק":**

ר' יצחק דערמאנט אז "שידוכין" אין לשון חז"ל און רמב"ם מיינט נישט "דעיטינג", נאר דאס אויסשמועסן זיך און אפמאכן די פרטים און געלט-ענינים פאר דער חתונה. דאס ווארט "פוסק" אינעם רמב"ם מיינט צוזאגן א באשטימטע סומע געלט.

* **פארוואס איז עס נקנה באמירה? (שמחה און ערנסטקייט קעגן א תנאי):**

ר' יואל אשר און ר' יצחק דן'ען אין דעם גדר פון "דברים הנקנין באמירה" נאך "עמדו וקידשו". ר' יואל אשר וויל אנפאנג זאגן אז די קידושין ווערט געמאכט "על דעת" דעם אפמאך (מיט'ן חשבון אז דאס איז דער דיעל). ר' יצחק ווערפט אפ דעם לשון "על תנאי", ווייל די קידושין אליין איז נישט תלוי אין קיין תנאי. נאר דער פשט איז אז דער מעמד פון חתונה האבן איז א גרויסע, ערנסטע החלטה און א גרויסע שמחה, און ווען מען מאכט קידושין נאך אזא ערנסטן שמועס, נעמט מען אן אז מען האט עס באמת ערנסט געמיינט און נישט סתם גערעדט, און דערפאר איז די אמירה אליין פועל א קנין.

* **דער קאנטראסט צו מנהג המדינה:**

ר' יואל אשר שטעלט ארויס א שארפן קאנטראסט צווישן הלכה י"ב און הלכה י"ג: ביי מנהג המדינה (ווען מען רופט אויס גרויסע סכומים ביי דער כתובה פאר כבוד), ווען די גאנצע קהילה איז אריינגעמישט, איז עס א "קלאון שאו" און אלעס איז פאלש (פעיק). דא אבער (אין הלכה י"ג), ווען צוויי מענטשן (דער חתן און כלה אדער די מחותנים) זעצן זיך אוועק פריוואט און האבן אן ערנסטן שמועס וועגן די פיינענסעס, מיינען זיי עס הונדערט פראצענט ערנסט, און דערפאר איז עס מחייב אפילו אן א קנין!

* **די רעאליטעט פון דער הלכה אין טאג טעגליכן לעבן (נישואין שניים און אנדערע קרובים):**

ר' יצחק און ר' יואל אשר באוואונדערן ווי רעאליסטיש און פסיכאלאגיש ריכטיג די הלכה איז:

1. *נישואין שניים:* ביי א צווייטער חתונה איז שוין נישטא די זעלבע התרגשות און שמחה (ר' יצחק ווערטלט זיך אז מען קריגט נישט קיין דאבל מתנות ביי א צווייטער חתונה).

2. *א טאטע קעגן אנדערע קרובים:* ווען א פעטער קומט צו א חתונה (אדער זאגט צו צו צאלן שכר לימוד) און ווארפט ארויס הבטחות, איז עס גארנישט ווערט – ער זאגט נאר, ער גייט נישט צאלן. א טאטע אבער, אפילו ווען ער האט נישט קיין געלט, ווען זיך מוטשען און ווען צאלן וואס ער האט צוגעזאגט. ר' יואל אשר פארגלייכט דאס צו א פריערדיגער הלכה וואו מען האט געזען אן ענליכן חילוק לגבי א טאטן וואס ווערט אן ערב פאר זיין זונ'ס כתובה.

הלכה ט"ו (ווען ווערט דער צוזאג חל, און דער דין ביי יבום)

1. **דעם רמב"מ'ס ווערטער**

האב שפסק על ידי בתו לא קנת הבת המתנה עד שיכנוס אותה בעלה, וכן הבן לא קנה עד שיכנוס, שכל הפוסק אינו פוסק אלא על מנת לכנוס. לפיכך הפוסק מעות לחתנו ומת קודם שיכנוס ונפלה לפני אחיו ליבום, יכול האב לומר ליבם לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן, ואפילו היה הראשון עם הארץ והשני חכם.

2. **פשט-אויפקלערונג**

ווען א טאטע זאגט צו געלט פאר זיין טאכטער אדער זון, ווערט דאס קינד נישט קונה די מתנה גלייך ביי די קידושין, נאר ערשט ביי די נישואין ("עד שיכנוס"), ווייל יעדער וואס זאגט צו געלט טוט עס נאר אויפ'ן חשבון אז מען גייט טאקע חתונה האבן. ממילא, אויב א טאטע האט צוגעזאגט געלט פאר זיין איידעם, און דער חתן איז געשטארבן נאך די אירוסין פאר דער חתונה, און די כלה פאלט פאר זיין ברודער צו יבום – קען דער טאטע זאגן פאר'ן יבם: "פאר דיין ברודער האב איך געוואלט געבן, אבער פאר דיר וויל איך נישט געבן", אפילו אויב דער ערשטער ברודער איז געווען אן עם הארץ און דער צווייטער איז א חכם.

3. **חידושים און הסברים**

* **די קאנסטרוקציע פון דער מתנה (פארוואס דער יבם אדער די טאכטער קען נישט מאנען):**

ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן דעם עומק פון דער הלכה. מען וואלט געקענט מיינען אז ווען דער טאטע זאגט צו געלט פאר זיין טאכטער ("פסק על ידי בתו"), ווערט די טאכטער קודם קונה די מתנה ביי די אירוסין, און דערנאך ברענגט זי עס אריין צום מאן. ווען עס וואלט אזוי געווען, וואלט דער יבם געקענט קומען און טענה'ן: "טעכניש האסטו דאך געגעבן דאס געלט פאר דיין טאכטער, עס איז שוין איר געלט, און אזוי ווי איך נעם איר יעצט פאר א ווייב דורך יבום, קומט מיר דאס געלט!" דערפאר לערנט אונז דער רמב"ם אז ניין: אפילו ווען די התחייבות ווערט געבונדן באמירה ביי די קידושין, ווערט די מתנה אליין נישט חל ביז די נישואין ("על מנת לכנוס"). און אזוי ווי די נישואין מיט'ן ערשטן חתן איז קיינמאל נישט געשען, איז די מתנה נאכנישט חל געווארן.

ר' יצחק מאלט אויס די טענה: אפילו די טאכטער בעט דעם טאטן "האסט מיר צוגעזאגט געלט פאר מיין חתונה", קען דער טאטע ענטפערן: "איך האב דיר צוגעזאגט געלט פאר דיין חתונה מיט יאנקל; מיט יאנקל'ס ברודער האב איך נישט צוגעזאגט. קענסט חתונה האבן, אבער איך בין נישט מחויב צו געבן געלט."

* **דער חידוש פון "עם הארץ והשני חכם" און דער פסוק "יקום על שם אחיו":**

דער רמב"ם לייגט צו א חידוש אז אפילו אויב דער ערשטער חתן איז געווען אן עם הארץ און דער צווייטער ברודער (דער יבם) איז א תלמיד חכם – וואס לויט אונזער חשבון איז ער א בעסערער מאן

און דער טאטע וואלט געדארפט וועלן געבן נאך מער – איז דער טאטע פארט נישט מחויב צו געבן. ער קען פשוט טענה'ן אז ער ווייל נישט (ר' יצחק ווערטלט זיך: "ער האט ליב עמי הארצים").

ר' יואל אשר און ר' יצחק באמערקן אויך אז דער פסוק ביי יבום "יקום על שם אחיו המת" מיינט נאר אז דער יבם באקומט די כתובה וואס איז שוין דא פונעם ערשטן ברודער, אבער עס מיינט נישט אז ער ווערט ממש "יאנקל" בנוגע דעם טאטנ'ס פערזענליכן צוזאג פון נדוניא.

הלכה ט"ז (וועז דער טאטע אנטליפט אדער וועז די כלה אליין פוסק'ט אויף זיך)

1. **דעם רמב"מ'ס ווערטער**

הפוסק מעות לחתנו והלך האב למדינה אחרת, יכולה היא לומר לבעל אני לא פסקתי על עצמי מה אני יכולה לעשות, או כנוס בלא נדוניא או פטרני בגט. אבל אם פסקה היא על עצמה ולא הגיעה ידה, הרי זו יושבת עד שתמצא מה שפסקה או עד שתמות. ולמה לא תפטור עצמה במרדות? שהמורדת כשהיא ארוסה הבעל רוצה לכנסה והיא אינה רוצה, אבל זו אין הבעל רוצה בה עד שתתן הנדוניא שפסקה והיא רוצה בו, שהרי היא אומרת לו או כנוס או פטור. במה דברים אמורים בגדולה, אבל קטנה שפסקה על עצמה כופין אותו ליתן גט או יכנוס בלא נדוניא.

2. **פשט-אויפקלערונג**

אויב דער טאטע האט צוגעזאגט געלט פאר'ן איידעם (נאך אירוסין) און איז אוועק אין אן אנדער לאנד (נעלם געווארן), און דער חתן וויל נישט גיין צו דער חתונה אן דעם געלט, קען די כלה (וואס האלט צווישן אירוסין און נישואין) אים זאגן: "איך האב נישט צוגעזאגט אויף זיך, וואס קען איך טוהן? אדער האב חתונה אן א נדוניא, אדער גיב מיר א גט."

אבער אויב זי אליין האט צוגעזאגט געלט און זי האט נישט געקענט שאפן דאס געלט, ארבעט נישט די טענה. דער חתן קען זאגן אז ער וויל איר נישט געבן קיין גט און נישט חתונה האבן, און זי מוז זיצן און ווארטן ביז זי שאפט דאס געלט אדער ביז זי שטארבט.

פארוואס קען זי זיך נישט באפרייען דורך ערקלערן אז זי איז א "מורדת"? ווייל א מורדת ביי אן ארוסה איז ווען דער מאן וויל מיט איר חתונה האבן און זי וויל נישט; אבער דא וויל דער מאן איר נישט ביז זי גיט די נדוניא, און זי וויל אים יא (אזוי ווי זי זאגט "או כנוס או פטור").

דאס איז נאר ווען זי איז געווען א גדולה; אבער א קטנה וואס האט צוגעזאגט אויף זיך, צווינגט מען אים אדער צו געבן א גט אדער חתונה צו האבן אן א נדוניא.

3. **חידושים און הסברים**

* **דעם רמב"מ'ס לשון:**

ר' יואל אשר און ר' יצחק באוואונדערן דעם רמב"מ'ס שיינעם און לעבעדיגן לשון אין דער טענה פון דער כלה ווען איר טאטע איז אנטלאפן ("אפגעפוצט"): "אני לא פסקתי על עצמי, מה אני יכולה לעשות" – איך האב נישט געמאכט דעם פראבלעם, קענסט נישט אויפהאלטן מיין לעבן!

* **פארוואס זי קען נישט ניצן די עצה פון "מורדת" (מחלוקת אין פשט צווישן די חברותא):**

דער רמב"ם אליין פרעגט א שטארקע קשיא: מיר האבן דאך געלערנט א חידוש אז א פרוי (אפילו אן ארוסה) קען צוברענגען אז דער מאן זאל איר מוזן געבן א גט (אפילו אן א כתובה) דורך ערקלערן אז זי איז א "מורדת" (זי וויל נישט חתונה האבן). פארוואס קען זי דא נישט ניצן די עצה פון מרדות ארויסצובאקומען א גט, נאר זי מוז זיצן "עד שתמות"?

* **ר' יואל אשר'ס מהלך אין תירוץ הרמב"ם:** דער דין פון מורדת (וואס נעמט זיך פון די תקנות הגאונים, וואו דער רמב"ם האט פריער מחלק געווען) איז א ספעציעלע תקנה וועז א פרוי קען באמת נישט לעבן מיט'ן מאן ("מאיס עלי", ער עקלט איר, און מען קען נישט צווינגען א מענטש צו זיין אין א בית האסורים). דארט וויל דער מאן יא חתונה האבן און זי וויל באמת נישט. דא אבער איז דער מאן א גוטער מאן און זי וויל באמת יא זיין מיט אים (וויבאלד זי זאגט "או כנוס או פטור"), נאר עס איז דא א געלט-פראבלעם און דער מאן וויל וואנטן אויפ'ן געלט. וויבאלד איר אמת'ער רצון איז יא חתונה צו האבן מיט אים, קען זי נישט ניצן די תקנה פון מורדת.

* **ר' יצחק'ס מהלך אין תירוץ הרמב"ם:** ר' יצחק איז נישט מסכים אז עס האט צו טוהן מיט "מאיס עלי", ווייל דער רמב"ם ניצט דאס וואנט "מרדות" (וואס ביי אן ארוסה מיינט עס פשוט אז זי איז מורדת פונעם נעקסטן שריט פון אריינגיין אין נישואין, אפילו עס איז נאכנישט שייך קיין חיוב עונה). ר' יצחק לערנט א פשוט'ע סברא: קיינער דא וויל באמת נישט קיין גט! די פרוי וויל נישט קיין גט, נאר זי וויל זיך ארויסדרייען פונעם צוזאג און באקומען א חתונה אן א נדוניא דורך אים סטראשען מיט "או כנוס או פטור". דער מאן פון זיין זייט וויל אויך נישט קיין גט, נאר ער האט א פלאן איר צו דריקן (פרעשורן) און האלטן "סטאק" ביז זי וועט שאפן דאס געלט, וואס ביים סוף וועט זיין גוט פאר ביידע. זאגט דער רמב"ם: "מרדות" איז נאר ווען א פרוי וויל באמת נישט חתונה האבן (צב"ש זי גייט אן מיט א צווייטן). אבער דא וויל זי דאך יא חתונה האבן, נאר אן דעם געלט – ממילא האט דער מאן א פולע רעכט איר מעכב צו זיין ביז זי גיט וואס זי האט צוגעזאגט.

* **דער חילוק צווישן גדולה און קטנה (מען קען נישט צווינגען חתונה צו האבן):**

ביי א גדולה איז איר התחייבות אן אמת'דיגע, אבער א קטנה וואס האט פוסק געווען אויף זיך, נעמט מען איר התחייבות נישט ערנסט אין הלכה, ממילא קען ער איר נישט לאזן ווארטן אויף אייביג. ר' יצחק און ר' יואל אשר מערקן אן א וויכטיגן פונקט: הגם דער קטנה'ס התחייבות פאר'ן געלט איז גארנישט ווערט, קען מען

פארט נישט צווינגען דעם מאן ער זאל מוזן חתונה האבן מיט איר אן געלט! מען קען קיינמאל נישט צווינגען א מענטש חתונה צו האבן אויב ער וויל נישט; ער האט תמיד די רעכט צו געבן א גט און גיין ווייטער ("כופין אותו ליתן גט או יכנוס").

הלכה י"ז – י"ח (א מאן וואס נעמט זיך אונטער צו שפייזן זיין ווייב'ס טאכטער)

1. **דעם רמב"מ'ס ווערטער**

הנושא את האשה ופסקה עמו שיהיה זן את בתה כך וכך שנים, חייב לזונה אותן שנים שקיבל על עצמו. והוא שיתנו על דבר זה בשעת קידושין, אבל שלא בשעת קידושין עד שיקנו מידו או שיכתוב בשטר וכיוצא בו כמו שיתבאר בהלכות מקח וממכר. נתגרשה בתוך השנים שקיבל על עצמו לזון את בתה ונישאת לאחר ופסקה עמו שיהיה זן את אותה הבת כך וכך שנים, לא יאמר הראשון אם תבוא לביתי אזוננה, אלא מוליך מזונותיה למקום שהיא שם אמה. וכן לא יאמרו שניהם הרי אנו זנין אותה כאחד אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות. נישאת הבעל נותן לה מזונות ובעלי אמה שניהם כל אחד מהן נותן לה דמי מזונות. מתו אלו שפסקו לזון אותה אם קנו מידן או שחייב עצמו בשטר הרי זו כבעלת חוב בשטר וטורפת מזונותיה מנכסיהן המשועבדין עד סוף הזמן שפסקו. ואם פסקו בשעת הקידושין בלא קנין הרי הן דברים שלא ניתנו ליכתב ואינה טורפת במזונותיה.

2. **פשט-אויפקלערונג**

א מענטש וואס האט חתונה מיט א פרוי וואס האט א טאכטער, און זי נעמט זיך אויס מיט אים אז ער וועט שפייזן איר טאכטער פאר א געוויסער צאל יארן, איז ער מחויב איר צו שפייזן יענע יארן. דאס איז אויב זיי האבן דאס אפגעמאכט בשעת קידושין (דעמאלט איז עס מחייב באמירה); אבער שלא בשעת קידושין איז ער נישט מחויב ביז מען מאכט א קנין מידו אדער ער שרייבט עס אין א שטר.

אויב זיי האבן זיך גע'גט אינמיטן די יארן, און די פרוי האט חתונה געהאט מיט א צווייטן מאן און אויך מיט אים אפגעמאכט ער זאל שפייזן די זעלבע טאכטער: דער ערשטער מאן קען נישט זאגן "אויב זי קומט צו מיין הויז וועל איך איר שפייזן", נאר ער מוז פירן אירע מזונות צום פלאץ וואו זי איז מיט איר מאמען. אויך קענען די צוויי שטיף-טאטעס נישט זאגן אז זיי וועלן איר שפייזן צוזאמען בשותפות (זיך צוטיילן מיט די הוצאות), נאר איינער גיט איר צו עסן בפועל און דער צווייטער גיט איר די פולע ווערט פון מזונות אין געלט ("דמי מזונות").

אויב דאס מיידל אליין האט חתונה אין צווישנצייט, גיט איר אייגענער מאן איר מזונות, און ביידע מענער פון איר מאמען דארפן איר וויטער צאלן די פולע ווערט פון מזונות אין געלט ביז עס ענדיגן זיך די יארן וואס זיי האבן צוגעזאגט.

אויב די שטיף-טאטעס שטארבן פאר די צייט ענדיגט זיך: אויב די התחייבות איז געמאכט געווארן מיט א קנין אדער דורך א שטר, האט דאס מיידל א דין פון א "בעלת חוב בשטר", און זי קען מאנען אירע מזונות ביז דעם סוף פון דער צייט אפילו פון נכסים משועבדים (קרקעות וואס זענען פארקויפט געווארן פאר לקוחות). אבער אויב דער פסק איז געמאכט געווארן בלויז מיט א ווארט "בשעת הקידושין" אן א קנין, האט עס א דין פון "דברים שלא ניתנו ליכתב" (זאכן וואס זענען נישט געמאכט געווארן פארשריבן צו ווערן אין א שטר), און זי קען נישט טורף זיין פון נכסים משועבדים.

3. **חידושים און הסברים**

*** דקדוק אין לשון "ופסקה עמו":**

ר' יואל אשר און ר' יצחק מערקן אן אז דאס ווארט "פוסק" גייט אהין און צוריק: אין די פריערדיגע הלכות האט עס געמיינט דער וואס זאגט צו דאס געלט, און דא שטייט "ופסקה עמו" אויף דער פרוי וואס מאכט דעם מאן צוזאגן (ווייל עס איז איר אינטערעסט).

*** דער גדר פון "בשעת קידושין":**

ר' יואל אשר איז מדייק אינעם לשון "והוא שיתנו על דבר זה בשעת קידושין" – דער רמב"ם מיינט נישט א הלכה'דיגן "תנאי" אין די קידושין אליין (אז אויב נישט זאל נישט זיין קיין קידושין), נאר אז די קבלה איז געווען בשעת קידושין. צוליב דער ערנסטקייט און שמחה פון קידושין (ווען זיי האבן געהעדט דערפון און גלייך נאכדעם "עמדו וקידשו"), איז עס "נקנה באמירה" אן א קנין – פונקט ווי מיר האבן געלערנט פריער ביי פוסק מעות לחתנו. ר' יצחק באשטעטיגט אז אזוי שטייט טאקע אין כסף משנה אויפ'ן פלאץ.

*** שלא בשעת קידושין – דער חידוש פון "שיכתוב בשטר" אקעגן "כתב" אין הלכה י"ג:**

אויב איז עס נישט געווען בשעת קידושין, איז א ווארט אליין נישט גענוג ("צוזאגן און ליב האבן קאסט נישט קיין געלט"), נאר מען דארף א קנין סודר ("שיקנו מידו") אדער "שיכתוב בשטר", ווי אלע אנדערע געלט-התחייבות'ן אין הלכות מקח וממכר.

ר' יואל אשר און ר' יצחק כאפן דא א שטארקן חידוש אין רמב"ם: אין די פריערדיגע הלכות (הלכה י"ג: "נותן לי או כותב לי") האט דער רמב"ם גע'פסל'ט א התחייבות וואס מען האט נאר פארשריבן ("כתב") אן קידושין, און עס האט אויסגעזען אז שרייבן איז פונקט ווי סתם זאגן מיט'ן מויל ("אמר"). דא אבער שטעלט דער רמב"ם "או שיכתוב בשטר" אויף דער זעלבער שטופע ווי "יקנו מידו"! זיי ענטפערן אז פריער האט "כתב" געמיינט סתם פארשרייבן א נאטיץ מיט דער האנט אנשטאט זאגן, משא"כ דא רעדט מען פון שרייבן א געהעריגן הלכה'דיגן "שטר" התחייבות, וואס מאכט א פולקאמען שעבוד ממון.

*** פארוואס ער קען נישט טענה'ן "אם תבוא לביתי אזוננה":**

ווען די פרוי האט חתונה מיט א צווייטן מאן און מאכט אויך מיט אים אפ צו שפייזן די טאכטער (ר' יואל אשר ווערטלט זיך אז זי

מאכט א ביזנעס דערפון), וואונדערט זיך ר' יואל אשר פארוואס מען איז אזוי מחמיר אויפ'ן ערשטן מאן אז ער מוז שיקן די מזונות צו איר מאמע'ס הויז; לכאורה איז עס דאך א גוטע טענה אז א מענטש נעמט זיך אונטער צו שפייזן א שטיף-קינד נאר אויפ'ן חשבון אז זי וואוינט ביי אים אינדערהיים און עסט ביי זיין טיש! ר' יצחק און ר' יואל אשר ענטפערן אז וויבאלד דאס איז א פולקאמע "התחייבות ממון" (ווי א ביזנעס-חוב), און ער האט נישט אויסגענומען בפירוש אז עס איז נאר ביי אים אין הויז, איז זיין טראכטן נאר "דברים שבלב" (וואס זענען נישט קיין דברים), און ער בלייבט מחויב צו צאלן די מזונות אומעטום וואו זי איז.

*** דער יסודות'דיגער חילוק צווישן אן אייגענער טאכטער און א שטיף-טאכטער (מזונות קעגן א חוב ממון):**

ר' יצחק שטעלט זיך אפ אויף דעם יסודות'דיגן חילוק צווישן דעם חיוב און א געוועלכן חיוב מזונות. ביי א מענטשנ'ס אייגענער ווייב און קינדער ("אשה ובנים"), איז דער עיקר חיוב אז זיי זאלן האבן וואס צו עסן (מזונות). דא אבער, וויבאלד דאס איז נישט זיין אייגענע טאכטער נאר א פרעמד מיידל וואס ער האט זיך אונטערגענומען צו צאלן פאר איר, איז די התחייבות נישט קיין הלכה'דיגער חיוב "מזונות" אין דעם זין פון שפייזן, נאר עס איז ממש א ריינער "חיוב ממון" (א געלט-חוב). דעריבער קענען די צוויי מענער זיך נישט צוטיילן מיט איר עסן, נאר זי פארדינט דאפל געלט.

ר' יואל אשר ווייזט אן אויף דעם וויטערדיגן חידוש וואס קומט ארויס פון דעם יסוד: אפילו ווען דאס מיידל האט שוין אליין חתונה און האט א נייעם מאן וואס שפייזט איר, זאגט מען נישט אז דער חיוב פון די שטיף-טאטעס פאלט אוועק ווייל זי האט שוין עסן. וויבאלד זיי האבן זיך מתחייב געווען אויף "כך וכך שנים", בלייבט דער ממון-חוב שטיין אויף יענע יארן, און זי באקומט מזונות פונעם מאן פלוס צוויי מאל "דמי מזונות" (די פולע געלט-ווערט וואס עס וואלט געקאסט איר צו שפייזן) פון איר מאמע'ס צוויי מענער.

*** דער כח פון "פסקו בשעת הקידושין" לגבי יורשים און לקוחות ("דברים שלא ניתנו ליכתב"):**

ר' יואל אשר און ר' יצחק ערקלערן דעם חילוק ביים סוף פון דער הלכה ווען די שטיף-טאטעס שטארבן. הגם א פסק וואס ווערט געמאכט "בשעת הקידושין" האט א באזונדערן חומר אז עס איז מחייב אפילו אן א קנין (ווי געלערנט פריער אין פרק), פונדעסטוועגן, וויבאלד עס איז נישט געווען קיין קבלת קנין אדער א שטר, הייסט עס "דברים שלא ניתנו ליכתב" — עס האט נישט דעם קול און דעם כח פון א שטר. ממילא, הגם דער חיוב אליין בלייבט אויף די יתומים און דאס מיידל קען מאנען אירע מזונות פון דער ירושה וואס איז "בני חורין" ביי די יורשים, קען זי אבער נישט גיין צו די לקוחות און טורף זיין פון "נכסים משועבדים".

תמלול מלא

הלכות אישות – פרק כ"ג

הקדמה צום פרק

ר' יצחק: ⟦#1⟧ א גוטן. היינט איז א טאג, און מ'לערנט פרק כ"ג. דאס איז דער דריי און צוואנציגסטער פרק פון הלכות אישות.

ר' יואל אשר: יא, אונז האלטן שוין מער טאוערדס דער ענדע פון הלכות אישות אין ספר נשים פונעם רמב"ם. דער אנפאנג הלכות אישות האט גערעדט וועגן קידושין, חופה וקידושין, און דער גרויסער טשאנק פון די לעצטע מער ווי א האלב פרקים רעדט זיך וועגן אלע פארשידענע הלכות, הלכות כתובות. די מצוות כתובות וואס דער מאן און די פרוי וועלן מחויב איינער פאר'ן צווייטן, און פארשטייט זיך אז היות זיי זענען דיני ממון, קומען אריין זייער אסאך פלפולים, סכסוכים, שאלות פון נאמנות, שאלות פון שעבודים וואס דער מאן האט אויף זיין פרוי'ס כתובה.

דער קומענדיגער פרק גייט רעדן אזוי:

* מ'גייט רעדן וואס טוט זיך אויב דער מאן און די פרוי האבן זיך אויסגענומען זאכן אנדערש ווי די כתובה, אדער למשל אז מ'האט געמאכט א תנאי אז מ'זאל נישט ווערן מחויב מיט געוויסע זאכן פון דער כתובה, אזא סארט זאך. ס'טייטש אויב די ווייב אדער דער מאן גיט אויף זייערע רעכטן, ווען איז עס טאקע אויפגעגעבן און וועלן בלייבט מען נאך אלץ מיט די זכותים אפילו מ'האט אזוי געזאגט?

* דער צווייטער חלק גייט רעדן: די נכסי מלוג און נכסי צאן ברזל האבן מיר שוין געלערנט, איז נכסי מלוג – נישט נכסי צאן ברזל – נכסי מלוג איז די הלכה אז דער מאן נעמט קעיר דערפון און ער עסט פירות, טייטש דער מאן דארף אינוועסטן געלט דערין און ער האט א זכות צו נעמען פירות. קומט ארויף א הלכה'דיגע שאלה: וואס טוט זיך אויב דער מאן האט אסאך אינוועסטעד אין אויפהאלטן די זאך, אבער ער האט נאכנישט געמענעדזשט צו עסן פירות? למשל, מ'האט זיך געגט נאך פארדעם אדער כדומה, ווען קען ער צוריקבעטן זיין געלט וואס ער האט אינוועסטעד אין דעם? דאס איז דער צווייטער חלק פון דער הלכה.

* נאכדעם איז דא נדוניא. נדוניא איז א חלק פון כתובה. וויפיל געלט די ווייב ברענגט אריין אין די נכסי מלוג, נכסי צאן ברזל, אדער אנדערע אופנים וויאזוי די ווייב ברענגט אריין געלט, גייען זיין פארשידענע הלכות וועגן נדוניא. צווישן זיי, ווען און ווער מיינט עס אמת'דיג. אונז האבן מיר שוין געהאט אפאר מאל אזעלכע זאכן אז מענטשן קענען זאגן זאכן אבער נישט מיינען אמת'דיג, און ממילא ווערן זיי נישט מחויב, ס'הייסט נישט קיין אמת'דיגער שעבוד. אזוי ווי אונז האבן מיר געהאט "נחת רוח עשיתי לבעלי",

איז דא אויך אזעלכע סארט זאכן אז מען נעמט זיך אונטער אין דער כתובה, מען האט נישט אמת'דיג געמיינט, און...

ר' יצחק: דאס איז מער ווייניגער דער פרק. אקעי, סאו קענען מיר לערנען.

ר' יואל אשר: בעיסיקלי, און נאכדעם קומען אריין הלכות וואס טוט זיך אויב די פרוי האט נישט דעליוועדט די...

ר' יצחק: נדוניא וואס זי האט צוגעזאגט. יא. בעיסיקלי, דאס איז אלץ דיטעילס אין די ענינים פון ממונות. פון דעם עיקר, נישט פון ממונות וואס ער דארף צאלן אזוי ווי דער עיקר כתובה אדער אזוי ווי מזונות און אזעלכע זאכן. די שותפות.

ר' יואל אשר: די ממונות קען זיין אז ס'איז אלץ מער ווייניגער שותפות. דער מאן און די פרוי זענען אביסל געוויסע שותפים, יא, נכסי מלוג...

ר' יצחק: שותפות איז נישט קיין גוט ווארט. אקעי. דאס ווארט איז עיקר דאס, עיקר די נכסים שהכניסה, שהיא מכניסה לו, וואס אין דעם איז דא פארשידענע, דאס הייסט, נכסי מלוג, נכסי צאן ברזל אליינס, נאר אזוי ווי צוויי קאטעגאריעס וואס די חכמים האבן געמאכט, אבער מ'קען מאכן וועלכן דין מ'ווייל, טעקניקלי, אבער אין דעם איז דא פארשידענע אופנים, און דאס איז וואס אונז לערנען יעצט די הלכות. [[#2]] יא.

הלכה א'

תנאי לבטל זכות הבעל: דער חילוק צווישן אירוסין און נישואין

ר' יואל אשר: אקעי. שוין, זאגט דער רמב"ם אזוי: **"האשה שהתנת על בעלה"**, די פרוי וואס האט געמאכט א תנאי מיט איר מאן, **"לבטל זכות מדברים שזוכה בהן הבעל"**, אז דער רמב"ם גייט שוין זאגן...

ר' יצחק: וועז מ'מאכט דעם תנאי.

ר' יואל אשר: אבער א פרוי מאכט א תנאי מיט איר מאן, דאס איז די הלכה אז דער תנאי וויל מבטל זיין עני פון די זכותים וואס דער מאן איז געווענליך זוכה. אונז האבן מיר געהאט אז דער מאן איז זוכה פארשידענע זאכן אין דער פרוי, אז ער קען עסן פירות למשל, און נאך אסאך זאכן. אויב דער מאן און די פרוי האבן זיך צווישן זיך געמאכט אזא תנאי דאס מבטל צו זיין, איז דעמאלטס וועגדט זיך וועז מ'האט געטוהן דעם תנאי.

ר' יצחק: די טיימינג גייט דא אסאך אויסמאכן.

ר' יואל אשר: סאו די שאלה איז וויאזוי מ'קען, צי דער תנאי איז קיים, יא, צי ווערן זיי טאקע פטור, צי למשל אין דעם פאל וועט נאר די פרוי האבן אליין די פירות פון אירע נכסים, אנדערש ווי אייביג אונז ווייסן אז דער מאן קען עסן די נכסי הבעל, אדער נישט. זאגט דער רמב"ם, צי דער תנאי איז יא געשען אדער נישט האט צו טוהן מיט וועז מ'האט עס געמאכט.

שקלא וטריא: דער מהות פונעם תנאי – איין דין אדער צוויי באזונדערע דינים?

ר' יצחק: ער זאגט קודם, אלעמאל ארבעט עס. מ'קען אלעמאל מאכן דעם תנאי, די שאלה איז נאר וויאזוי מ'דארף מאכן דעם תנאי. ס'הייסט דאך "דבר שבממון תנאו קיים", ס'איז נישטא אזא זאך א תנאי...

ר' יואל אשר: וואס מ'קען נישט מאכן. ניין. ניין. ניין. וואס ניין? ניין. דעם תנאי קען מען נאר מאכן אין געוויסע מצבים, מ'קען מקנה זיין. ער קען איר פארקויפן איר זאך. איז דאס אן אנדער מין זאך? ס'איז אן אנדער מין זאך? ניין, ס'איז נישט די זעלבע זאך, און לאמיר זען פארוואס ס'איז נישט די זעלבע זאך. אפשר שפעטער.

ר' יצחק: דער רמב"ם וועז מ'זאגט עס אויף אלע תנאים בסתמא, זאגט ער, וויאזוי מ'דארף מאכן דעם תנאי. תנאי מיינט נישט דא, דאס ווארט תנאי מיינט נישט א ווארט תנאי. תנאי מיינט אזוי פיל ווי אונז האבן געלערנט פריער, א קאנדישאן אין דעם דיעל וואס אונז האבן. דו ווילסט צולייגן די קאנדישאן, דארפסטו וויסן וויאזוי עס צו מאכן. אבער אלעמאל קען מען עס מאכן וויל ס'איז דאך א דבר שבממון, קענסט מאכן וואס דו ווילסט.

ר' יואל אשר: ס'איז נאר וויאזוי. איך לערן נישט אזוי פשט, און ס'איז א גרויסע סוגיא, איך האב זיך יא מפלפל געווען, איך וויל זאגן וויאזוי איך פארשטיי עס. אויב דו ווילסט זיך טענה'ן, לאז מיר קודם ענדיגן דאס שטיקל רמב"ם. ווייל איך מיין אז ס'איז יא א גרויסער חילוק. ס'איז דא אזא זאך ווי איך קען מאכן אז געווענליך די זכות וואס דער מאן באקומט בשעת מ'גייט אונטער דער חופה, אויטאמאטיש באקומט ער זכותים. מ'קען דאס מבטל זיין אז ס'זאלן נישט קומען די זכותים. נאכדעם איז דא אן אנדער מין זאך ווי מקנה זיין. דער רמב"ם איז א פראקטישער ספר. ער זאגט דאך אזוי: וויאזוי קען דער מאן און די פרוי מבטל זיין, וועגדט זיך ביי אן אירוסין אדער ביי נישואין. אבער ס'זענען צוויי אנדערע מיני זאכן. ס'איז דא וועז דער תנאי העלפט, און ס'איז דא וועז דער מאן איז מקנה פאר דער ווייב, און דעמאלטס ארבעט עס מיט א קנין אזוי ווי ער איז איר מקנה במתנה די פירות. ניין.

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישט קיין מתנה. ער זאגט, "קנין מידו" מיינט דאך נאר אז ער דארף מאכן א קנין אויף די ווערטער, אויף דעם תנאי. נישט אז ס'ווערט אן אנדערע זאך.

דער לשון "כתב לה" און דער דין ביי אירוסין און נישואין

ר' יואל אשר: [[#3]] לאמיר לערנען אביסל ווייטער.

ר' יצחק: פארוואס קען איך נישט באקומען דעם... יא.

ר' יואל אשר: אה. זאגט דער רמב"ם אזוי: **"אם כתב לה ועודה ארוסה"**, אויב האט ער געשריבן, האבן זיי געשריבן דעם תנאי, ער אדער זי האבן געשריבן דעם תנאי. וואס?

ר' יצחק: שטייט אז ער האט געשריבן.

ר' יואל אשר: **"התנת על בעלה"**, די ווייב וויל אז דער מאן זאל שרייבן. יא, **"התנת על בעלה"**. זי מאכט א תנאי מיט איר מאן אז

דו באקומסט די זכותים, דו זאלסט שרייבן אז דו ביסט מבטל די זכותים. פריער האט ער אונז נישט געזאגט שרייבן. דא זאגט ער אונז, די זאך דארף זיין נישט בעל פה, נאר ס'דארף זיין געשריבן, אזוי זעט אויס. סאו אויב האט ער עס געשריבן און זי איז נאך געווען אן ארוסה, דארף מען טאקע וויסן פארוואס דארף מען די כתיבה.

ר' יצחק: אבער מחילה למשל דארף ער נישט שרייבן, ער זאגט אז ס'פעלט נישט אויס.

ר' יואל אשר: אזוי זאגט ער. אהא, ס'איז נאר אזא לשון? איך ווייס נישט.

ר' יצחק: "כתב" מיינט אז ער שרייבט אליינס, שטייט נישט אז ער מאכט א שטר, פארקערט, ער רעדט אן א קנין, ער זאגט נאר. דאס הייסט, ער שרייבט. וואס מיינט "כתב לה"?

ר' יואל אשר: איך ווייס נישט.

ר' יצחק: איך ווייס נישט וואס טייטש "כתב לה", ער שרייבט דאך נישט קיין כתב, אפשר מיינט ער צו זאגן ער שרייבט'ס אריין אין דער כתובה.

ר' יואל אשר: וועז מ'שרייבט די כתובה שרייבט מען אז אונז... אינטערעסאנט, ווייל אין דער כתובה געווויסע זאכן נעמט ער אן, אבער געווויסע זאכן וויל ער אריינשרייבן אין דער כתובה "האב איך געמאכט א תנאי".

ר' יצחק: זי וויל אריינענעמען באט יא ער שרייבט אז ער איז מסכים.

ר' יואל אשר: אנדערע מפרשי הרמב"ם זאגן אז הוא הדין אויב ער זאגט דאס. אקעי. **"ועודה ארוסה"**, זי איז נאך אן ארוסה, קודם הנישואין. דעמאלטס **"אינו צריך לקנות מידו"**, דארף ער נישט מאכן א קנין מידו, טייטש זי.

ר' יצחק: "אינו צריך", אלע דארף שטיין.

ר' יואל אשר: זי דארף נישט מאכן צווישן זיך א קנין. **"אלא כל שכתב לה קיים"**, דאס וואס מ'האט געשריבן אדער דאס וואס מ'האט זיך אונטערגענומען בלייבט.

וואס איז דער חילוק? ווייל וועז זי איז נאך אן ארוסה, יעצט איז דאך נאכנישט דא קיין כתובה, סאו נאך פאר ס'קומט אריין דער חיוב, נאך פאר דער חתונה האט מען זיך פראטעקטעד, מ'האט געמאכט אזוי ווי א תנאי וואס זאל פראטעקטן אז דער חיוב זאל נישט געשען.

אבער **"ואם כתב לה אחר נישואין"**, אויב וויל ער שרייבן נאך די נישואין דעם תנאי, דעמאלטס האט ער דאך שוין קונה געווען די נכסי מלוג, די אלע זכותים. די אלע זכותים וואס ער האט, האט ער שוין קונה געווען וועז מ'האט חתונה מיט דין דרבנן, אבער וועז מ'האט חתונה איז מען קונה די אלע קנינים, אדער אויב זיי האבן געהאט א כתובה, אדער במקום וואו מ'דארף נישט קיין כתובה האט ער דאך שוין קונה געווען, העלפט נישט יעצט וואס ער זאגט. וועז איינער זאגט: "איך וויל מבטל זיין א זכות" העלפט עס נישט, ס'דארף האבן א קנין, ער דארף עס ממש איר מקנה זיין. דעמאלטס **"צריך לקנות מידו"**, דארף ער מאכן א קנין אויף דעם אז ער איז מבטל, אז ס'וועט זיין פאר איר א מתנה אדער א קנין וויאזוי ס'זאל ארבעטן, באופן זה קען מען יא מבטל זיין דעם זכות. [[#4]] יעצט גייט אריינגיין דער רמב"ם אין די דיטעילס פון וועלכע זכותים רעדט מען און וואס וועט זיין אויף דעם חילוקי דינים.

המשך השקלא וטריא: דער גדר פון "קנין מידו" ביי א וויתור

ר' יצחק: דאס איז די שיטת הרמב"ם? דער ראב"ד האלט עפעס נישט, איך פארשטיי נישט וואס האלט דער ראב"ד.

ר' יואל אשר: נעקסטע שטיקל קומט א שארפער ראב"ד, יא. אויף סעיף ב', יא?

ר' יצחק: אה, וואס איז נישט קיין...

ר' יואל אשר: המשך פון... יא יא, אבער ס'איז דער זעלבער ענין. דער ראב"ד קריגט זיך אויף דעם זעלבן ענין.

ר' יצחק: אקעי, לאמיר גיין ווייטער דעמאלטס. בקיצור, אבער דער קנין איז מער אזוי ווי מ'מאכט א קנין, אזוי וועז מאכן א קנין וועז מ'מאכט א שטר. יא, מ'איז מקבל קנין.

ר' יואל אשר: ס'איז עפעס אן התחייבות, ס'מאכט עס...

ר' יצחק: מער פארמאל כאילו דאס. ס'איז נישט דאס וואס איך מיין צו זאגן.

ר' יואל אשר: סאו וועגן דעם זאג איך אז ס'איז אן אנדער מין זאך. דא איז עס אן התחייבות, און דארטן איז עפעס א, ס'טשעינדזשד די נישואין. א געוועלכע נישואין ברענגט פול נכסי מלוג, ס'מאכט אז דער חיוב זאל נישט ארויפקומען אויף דעם זעלבן וועג. שטימט דאס וואס איך זאג? איך ווייס, מ'דארף נישט קיין קנין. ס'איז אן אנדער מין זאך. דאס איז אן ענין פון ער גיט איר א מתנה, און דאס איז א, ער גיט איר נישט א מתנה, ער איז מוותר אויף עפעס וואס ער האט...

ר' יצחק: וואס ער גייט דאך באקומען. וואס ער האט שוין באקומען האט ער באקומען, מ'רעדט דאך יעצט פון וואס עס גייט זיין ווייטער.

ר' יואל אשר: אויב ער האט דאך שוין קונה געווען, ס'ווערט דאך שוין משועבד צו אים.

ר' יצחק: ער האט דאך שוין קונה געווען דעם זכות.

ר' יואל אשר: ער איז מוותר אויפ'ן זכות. דארטן האט ער נאכנישט אמאל א זכות.

ר' יצחק: ער האט א זכות צו האבן א זכות. זייער גוט, סאו פארדעם איז גרינגער צו מאכן די, כאילו אזוי ווי די גמרא זאגט אז א מענטש קען זאגן אויף א מתנה, אבדה, א מציאה, ער קען זאגן "איך גיי עס נישט קונה זיין". וועז ער האט שוין דארף ער מאכן א קנין, אבער דער קנין איז נאר אזוי ווי א... איך זאג דער קנין איז נישט פשט אז ער קויפט אפ פון איר, ער פארקויפט פאר איר דעם זכות, דער קנין איז א קנין אויף דעם וויתור, אזוי ווי מ'הייבט אויף א גארטל און מ'זאגט, בזה הענין.

ר' יואל אשר: איך טריי צו זאגן ס'זענען צוויי אנדערע זאכן אין לומדות, ווייל דא איז עפעס א פראטעקשאן אז דער חיוב זאל נישט קומען, און דא איז עפעס מקנה זיין. דו זאגסט אז נישט, ס'איז צוויי לעוועלס פון... צוויי לעוועלס. ביי ביידע איז עפעס מתחייב, ער איז זיך מתוותר, ער איז מוותר...

ר' יצחק: ער איז מוותר אויף א זכות.

ר' יואל אשר: זאגסט אז א וויתור נאכדעם וואס מ'האט שוין דעם זכות דארף מען עפעס א שטערקערע מעשה, דארף מען עפעס א...

ר' יצחק: אבער דער קנין, דער קנין טוט גארנישט, איך זאג, וועז מ'מאכט א קנין סודר, מ'קויפט נישט גארנישט. קנין סודר איז נאר אזוי ווי א ריטשועל וואס דאס נעמען מענטשן ערנסט, יא? דו מאכסט א כתובה, מ'הייבט אויף... וואס געשעט ביי דעם קנין? ס'איז כאילו...

ר' יואל אשר: אן התחייבות, יא, עפעס אזוי.

ר' יצחק: ס'איז א וועג צו ווייזן אז, איך ווייס נישט פונקטליך וואס עס מיינט, וואס טייטש "קונים מידו"? וואס מיינט דאס? ס'מאכט עפעס א...

דער גדר פון קנין אויף א וויתור ביי א נשואה

ר' יצחק: וועז ער האט שוין דארף ער מאכן א קנין, אבער דער קנין איז נאר אזוי ווי א... זאגט דער קנין ס'איז נישט פשט אז ער קויפט אפ פון איר, ער פארקויפט פאר איר די זכות, דער קנין איז א קנין אויף דעם ויתור, אזוי ווי מ'הייבט אויף א גארטל און מ'זאגט "בזה".

ר' יואל אשר: איך טריי צו זאגן אז ס'זענען צוויי אנדערע זאכן אין לומדות, ווייל דא איז עפעס א פראטעקשאן אז דער חיוב זאל נישט קומען, און דא איז עפעס מקנה זיין. דו זאגסט אז נישט, ס'איז צוויי לעוועלס, ס'טייטש, ביי ביידע איז עפעס א מתחיב, ער איז זיך מוותר אויף א זכות, און דו זאגסט אז א ויתור נאכדעם וואס מ'האט שוין דאס זכות, דארף מען עפעס א שטערקערע מעשה, דארף מען עפעס א...

ר' יצחק: אבער דער קנין טוט גארנישט, איך זאג, וועז מ'מאכט א קנין סודר, מ'קויפט נישט גארנישט. קנין סודר איז נאר אזוי ווי א ריטשועל, וואס דאס נעמען מענטשן ערנסט, יא, דו מאכסט א כתובה מ'הייבט אויף. וואס געשעט ביי דעם קנין?

ר' יואל אשר: ס'איז כאילו א התחייבות, יא.

ר' יצחק: עפעס אזוי. ס'איז עפעס א וועג צו ווייזן אז, איך ווייס נישט פונקטליך וואס ס'מיינט. שטייט **קנו מידו**, וואס מיינט דאס? ס'מאכט עפעס אז ס'איז ערנסט, אזוי מיין איך.

ר' יואל אשר: אזוי ווי ביי גוים אז מ'האט געשעיקט הענדס דערויף, ס'איז א סימבאליק זאך אז **ויכרתו שניהם ברית**, עפעס אזא.

ר' יצחק: אז יעצט איז עס סיריעס, אזוי פירט מען זיך צו מאכן מיט א סודר, קענסט אפשר אנדערע וועגן צו מאכן דעם קנין. אקעי.

הלכה ב': דער תנאי פון "שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה"

דער דין פון מכירה און אכילת פירות

ר' יואל אשר: יעצט גייט דער רמב"ם אריינגיין אין די דיטעילס פון וועלכע זכותים וויל ער מבטל זיין. זאגט דער רמב"ם אזוי:

התנה – מ'האט געמאכט דעם תנאי – **שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה**, ער זאל נישט האבן קיין דין ודברים, ער זאל נישט האבן קיין געהאטעכטס דערמיט. דאס טייטש, מיט געוועלכיע נכסים האט ער א געהאטעכטס, ער דארף ספענדן געלט אויף דעם און ער גייט מאכן געלט פון דעם, דא גיי איך נישט האבן נישט קיין דין און נישט קיין דברים, **לא מדובשך ולא מעוקצך**.

איז **אם מכרה ונתנה**, איז אזוי, אויף וואס העלפט דאס זיכער? אז וואס, אז **אם מכרה ונתנה מכרה קיים ומתנתה קיימת**. געווענליך קען דאך די פרוי נישט פארקויפן, די פרוי טאר נישט פארקויפן נכסים וואס דער בעל האט דערין א זכות, אבער אין אזא פאל ארבעט דער תנאי אז זי קען פארקויפן.

דער רמב"ם זאגט נישט גראדע דאס לשון "מוכרת ונותנת", ער זאגט נאר **אם מכרה ונתנה**. איך גלייב נישט אז ס'איז דא דא א בדיעבד, ווייל נעכטן האבן מיר געהאט אין פרק כ"ב איז געווען ווי לכתחילה זאגן די חכמים טאר מען נישט, אבער **אם מכרה**. דא וואלט איך געזאגט אז ס'איז אפשר נאר א שיגרא דלישנא, לכאורה מעג מען, ווייל מ'האט דאך געמאכט א תנאי.

ר' יצחק: יא.

ר' יואל אשר: אבל אוכל פירותיהן כל זמן שהן ברשותה, ווי לאנג די פירות זענען נאך ברשותה, ס'טייטש ווי לאנג זי האט נאך נישט פארקויפט, קען ער יא עסן די פירות. ווייל זאגן **לא יהיה לי דין ודברים בנכסיך** מיינט צו זאגן, איך גיי נישט האבן דערין עפעס א שותפות אז איך זאל אייך צוריקהאלטן פון קויפן און אייך צו באדערן, אבער אלס מאן און ווייב איז דאך פשוט אז זיי האבן צוזאמען א פעלד. די זכות פירות ניין, די זכות פירות איז דאך נאכנישט אוועקגעגאנגען. מיר לערנען אריין אז "דין ודברים" מיינט דאס אז מ'קען עס פארקויפן.

דיסקוסיע: דער טייטש פונעם לשון "דין ודברים"

ר' יצחק: רייט. "דין ודברים" איז סתם אזא לשון, ס'מיינט דאס זיך צו טייטשן. "דין ודברים" מיינט, איך האב נישט **אין לי עסק**, ס'הייסט.

ר' יואל אשר: א געשעפט, איך האב נישט קיין געשעפט מיט דיר.

ר' יצחק: יא. "דין ודברים" איז א לשון, ס'איז א ביטוי, ס'מיינט גארנישט. ס'הייסט, ס'מיינט, איך האב נישט קיין תביעות כאילו, איך האב נישט קיין... אבער ס'מיינט נישט אכילת פירות.

ר' יואל אשר: ס'מיינט נאר... ניין, איך זאג, פארוואס עס שטייט **דין ודברים** נישט זכותים, ווייל נכסי מלוג איז נישט נאר זכותים, ס'איז אויך די חובות. וועגן דעם האב איך געטראכט אז דאס לשון

איז זייער א שיין לשון. איך האב נישט די דין ודברים, איך האב נישט חיובים, און איך האב נישט קיין געלט פון דעם.

ר' יצחק: מיר האבן שוין דאס ערשטע מאל געטראפן דאס לשון.

ר' יואל אשר: יא, וואס איז דארט נפקא מינה?

ר' יצחק: "דין ודברים" מיינט עפעס אזוי...

ר' יואל אשר: ווי **דין ודברים אין לי עמך**.

ר' יצחק: יא, מיינט עפעס אזוי ווי די אלע סארט שעבודים וואס איך וואלט געקענט האבן, א דין, א דבר.

ר' יואל אשר: אבער וויאזוי קומט אויס, אכילת פירות גייט נישט אריין אין די וועדטער **דין ודברים**?

ר' יצחק: ער מיינט נישט דאס.

ר' יואל אשר: "דין ודברים" מיינט מער עפעס אזא פיינענשעל, אז איך גיי דיר נישט צוריקהאלטן פון פארקויפן, און איך גיי נישט זיין מיט דיר דא סטאק מיט דעם. רייט. אבער פירות איז אן אנדער זכות, אן אנדער זכות כתובה, וואס דאס זאגן מיר האט מען נאכנישט מבטל געווען מיט די וועדטער. רייט. דאס איז וועז ער זאגט דאס לשון **שלא יהא דין ודברים עמך**. רייט. די נעקסטע פאר הלכות גייט זיין זייער שטארק איבער דעם לשון, מ'קוקט זייער טיף אריין אין דעם לשון.

דער דין פון "ואם קנו מידו כשהיא ארוסה"

ר' יצחק: אבער **ואם**... אבער דאס איז דאס וואס איך האב יעצט געזאגט.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, דאס איז וועז מ'האט שוין חתונה געהאט, מ'האט שוין נישואין. אבער **ואם קנו מידו כשהיא ארוסה**, יא. **ואם קנו מידו כשהיא ארוסה**, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל **קנו מידו כשהיא ארוסה** דארף נישט זיין קנו מידו.

ר' יצחק: לאמיר שוין זאגן. רייט, גוט.

ר' יואל אשר: ואם קנו מידו כשהיא ארוסה שאין לו דין ודברים בנכסיה, אויב האט זי געמאכט א קנין נאך וועז זי איז געווען אן ארוסה, נאך פאר די נישואין, אז דער מאן זאל גארנישט האבן קיין דין ודברים, קיין זכותים, קיין חלק אין אירע נכסים, דעמאלטס **הרי סילק עצמו מגוף הקרקע, ואין לו בנכסיה פירות לעולם**. אין אזא פאל האט ער דאך נאך קיינמאל נישט באקומען די זכות פירות. איז וועז ער זאגט **אין לי דין ודברים**, האט ער ממש מחליט געווען אז ער וויל גארנישט באקומען דערפון.

ר' יצחק: ס'איז מער עפעס אזוי ווי אז וועז ער מאכט עס מיט א קנין, ער מוז מאכן א קנין, ער מאכט ביידע חומרות, סיי ס'איז נאך ארוסה...

ר' יואל אשר: און סיי מ'האט יא געמאכט א קנין. רייט, איז דעמאלטס איז פשט...

ר' יצחק: האט ער גארנישט מיט דער קרקע, ממילא האט ער נישט קיין פירות אויכעט נישט. אזוי האט דער רמב"ם געזאגט.

דיסקוסיע: ישוב הסתירה צווישן הלכה א' און הלכה ב'

ר' יואל אשר: דאס לשון הרמב"ם קומט אויס נישט אזוי גוט, ווייל ער האט געזאגט **אלא כל שכתב לה קיים**, אזוי האט ער געזאגט אין הלכה א', און ס'איז נישט ריכטיג. וואס הייסט? ער האט געזאגט, **אם כתב לה ועודה ארוסה קודם הנישואין אינו צריך לקנות מידו, אלא כל שכתב לה קיים. כל שכתב לה קיים** מיינט די מכירה, אז מכרה איז עס פארקויפט. אבער ס'איז נישט **כל שכתב לה קיים** אלע זכותים וואס ער וועט זיך מבטל זיין.

ר' יצחק: כל שכתב לה קיים מיינט, אין דער ערשטער הלכה איז נישט געשטאנען גארנישט.

ר' יואל אשר: ס'איז נאר געשטאנען וואס דער תנאי איז.

ר' יצחק: וויאזוי מ'דארף מאכן דעם תנאי. יעצט גייען מיר לערנען די דיטעילס פונעם סארט תנאים וואס מען מאכט. ס'איז צוויי אנדערע הלכות, ס'איז נישט קיין סתירה בכלל.

וועז ער איז מערער אויפ'ן קנין ("שאין אדם נושא אשה בלא נכסים")

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, אפילו איינמאל דער מאן האט געמאכט א קנין נאך פאר דער חתונה אז ער איז זיך מוותר פון דער קרקע, ער גייט גארנישט באקומען קיין זכות אין דער קרקע. דעמאלטס, אפילו שפעטער איז ער געקומען און ער האט מערער געווען, **ערער על קנינו, ואמר: לא עלה בדעתי**, כ'האב נישט געטראכט **שאין לי פירות מפני קנין זה**, אז מיט'ן מאכן די קבלת קנין האב איך טאקע ממש פארלוירן פירות. איך האב נאר געמיינט צו זאגן די אנדערע זאך, **שאם מכרה מכרה קיים**. כ'האב נאר געמיינט פאר דער זאך, אז אויב זי וועט פארקויפן, זי זאל קענען פארקויפן, זאל נישט קענען מוציא זיין מיד הלקוחות.

זאגט דער רמב"ם, פארוואס דאס איז אן ענטפער פארוואס פירות וויל ער יא, יא? **שאין אדם נושא אשה בלא נכסים**, ער גייט טענה'ן וואס, ברענגט מיר דא א פרוי וואס נישטאמאל ברענגט זי עפעס וואס איך קען נעמען דערפון פירות?

ר' יצחק: יא?

ר' יואל אשר: עס הייסט, ס'איז א לא יעלה על הדעת, אלא מאי, אין מיין קנין האב איך נישט געמיינט עכט. יא, דאס איז וואס ער זאגט. אבער זאגט דער רמב"ם: **אין שומעין לו, אלא כבר סילק עצמו מגוף הקרקע**. וועז א מענטש מאכט א קבלת קנין, ווייסט ער יא וואס ער טוט. ער קען נישט זאגן די פוילע תירוצים, שטימט דאך נישט, אלא מאי האב איך נאר געמיינט דאס און דאס. דאס וועט זיין דברים שבלב אקעגן עפעס וואס ער האט מקבל קנין געווען, און ער איז זיך יא מסלק פון דעם גוף הקרקע אויכעט אויף נישט צו באקומען די פירות דערפון.

דיסקוסיע: פארוואס "קנו מידו כשהיא ארוסה" נעמט אוועק פירות

ר' יצחק: יא, ס'הייסט, דיס איז דזשאסט א וועי אוו סעיאינג, ווייל די גאנצע הלכה דא ס'איז א פירוש אויף כוונתו, רייט? ער זאגט

זאכן, דער רמב"ם זאגט א כלל, אויב דו מאכסט א קנין בעודה ארוסה, מיינסטו דאס, און יענער קומט, ער זאגט, כ'האב דאס נישט געמיינט, איז להד"ם, האסט עס יא געמיינט. רייט. עפעס אזוי, איך ווייס נישט...

ר' יואל אשר: יא, מ'קען דאך זאגן דברים שבלב, און איר וואלט קענען טראכטן אז דער **שאין אדם נושא אשה בלא נכסים** מאכט עס פאר אזא רגלים לדבר, אז...

ר' יצחק: יעדע הלכה איז דאך אזוי אין דער וועלט, מיין איך. קענסטו שרייבן ביי יעדער הלכה. דאס זאג איך. אמת.

ר' יואל אשר: ער האט דא אריינגעלייגט אבער די ווערטער, מסתמא איז עס א לשון אין א גמרא אדער א משנה, אבער...

ר' יצחק: עפעס א ריזען, יא.

ר' יואל אשר: קען זיין דאס איז א חלק פון דעם הסבר אויף דעם וואס מיר האבן געלערנט פריער, אז סתם וועז מ'זאגט **לא יהא דין ודברים** איז מען נאכנישט מוותר אויף פירות, ווייל **אין אדם נושא אשה בלא נכסים** זאגן מיר אז ער מיינט נישט. שוין, דאס איז דא א ווארט.

ר' יצחק: טאקע, אבער דא נישט. דאס איז דער חילוק. אויב ער מאכט א קנין בארוסה...

ר' יואל אשר: א קנין מיינט אז דאס וואס מ'האט מקבל קנין געווען איז עכט. דאס איז דאך די נייטשור פון דעם ווארט קבלת קנין. דו האסט געזאגט זייער גוט, אז עפעס וואס מען מיינט ערנסט. וועז מען מיינט ערנסט, מיינט עס וואס? אז מען לייגט צו קאפ צו די ווערטער וואס מען זאגט. האסט געזאגט "אין לי שום דין ודברים", מ'זאגט אז ביסט ממש מסלק געווען. יעצט איז דאך אן ערנסטע צייט, וועז מען מיינט יא וועז מען זאגט. סתם אזוי קען א מענטש זאגן, כ'האב נישט געמיינט, כ'האב אהער...

ר' יצחק: כ'האב אהין. א זעלבע זאך.

ר' יואל אשר: וועז דו מאכסט קבלת קנין...

ר' יצחק: האסטו דאך געמיינט וואס דו זאגסט מער מיט ערנסט. און וועז עס איז א נשואה, אפילו וועז ער מאכט א קנין מיינט עס נישט דאס, רייט? ס'איז תלוי אין דעם מצב אויכעט. נאך אלץ, יא? מ'זאגט די הלכה, דער רמב"ם זאגט צוויי תנאים, סיי קנו און סיי בארוסה. יא? ס'איז נישט נאר ווייל דאס לשון מיינט ערנסט, ווייל...

ר' יואל אשר: בארוסה איז עס אנדערש, ווייל א חיוב וואס איז נאך נישט דא איז גרינגער צו מסלק זיין.

ר' יצחק: עפעס אזוי. יא. ס'איז מיר נישט עפעס מוראדיג קלאר די הלכה.

הלכה ג': דער תנאי פון "שלא יאכל פירות נכסיה"

דער דין פון פירות און פירי פירות

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער:

התנה עמה – אויב ער האט געמאכט א תנאי – **שלא יאכל פירות נכסיה**, אז ער גייט נישט עסן די פירות פון אירע נכסים –

ר' יצחק: דאס הייסט נישט **שלא יהא דין ודברים**.

ר' יואל אשר: דאס לשון איז געווען אן אנדער לשון, **שלא יאכל פירות נכסיה**. ער האט עס געמאכט באופן המועיל, אדער מיט א קנין נאך דער חתונה, אדער באירוסין אן א קנין, איז די הלכה אז **הרי זה אינו אוכל פירותיהן**. און דא לערנען מיר איין פשט אין זיינע ווערטער, אז דער מאן באקומט טאקע נישט די זכות צו עסן די פירות, ווייל דאס איז עקזעקטלי וואס ער האט מוותר געווען.

אבער וואס יא? **מוכרין את הפירות**, מען דארף פארקויפן די פירות, **ולוקחין בהן קרקע**, מען קויפט מיט דעם א קרקע, **והוא אוכל פירותיה**, ווייל דער מאן האט די זכות נישט נאר אויף פירות, אויך אויף פירי דפירות. טייטש, דער מאן קען נעמען א חלק פון די פירות און איינפלאנצן א נייעם בוים. און דער זכות גייט נישט אוועק, טייטש די פירות וואס, מיינט ער מ'וז?

דיסקוסיע: וואס האט דער תנאי אויפגעטוהן? (שיטת הרמב"ם ושיטת הרא"ש)

ר' יצחק: יא. סאו ער האט גארנישט אויפגעטוהן, דער גאנצער **שלא יאכל פירות**.

ר' יואל אשר: ס'קען זיין נישט אלע פירות. לאמיר זאגן מיר דארפן נעמען עפעס פון די פירות אז ער זאל קענען מאכן ביימער.

ר' יצחק: ממש גארנישט אויפגעטוהן.

ר' יואל אשר: פירות נכסיה, ווייל ס'זעט אויס אז פירי פירות אליין איז אויכעט די פירות, אבער די פירי פירות האט ער דאך א זכות, סאו וועז דו עסט אויף זיינע פירות האסטו אין דעם אויפגעגעסן די פארט דערפון וואס איז מצמיח די פירי פירות.

ר' יצחק: יא? איך כאפ, ס'האט גארנישט אויפגעטוהן, דער וואס האט סתם געדעדט, האט געמיינט צו זאגן מ'זאל עס פארקויפן. ס'איז זייער פאני.

ר' יואל אשר: זעסט, דער רא"ש, דא קומט א מחלוקת ראשונים. דער רא"ש זאגט אז מ'רעדט נישט דא, מ'רעדט דא די פירות, נאכדעם וואס זי האט געגעסן פירות האט ער די רעכט צו בעטן די פירות וואס זי האט נישט אויפגעגעסן א.א.וו., וואס **וששיירו מהם**, מ'רעדט פון פירות וואס זי האט איבערגעלאזט. טייטש אזוי, ער טענה'ט אז וועז ער זאגט **שלא יאכל פירות נכסיה**, יא, דו זאלסט זיין דער ערשטער וואס עסט, דו זאלסט עסן, אבער דעם זכות פירי פירות האט ער דאך נאך אלץ אויף אזויפיל אז דאס וואס זי האט נישט אויפגעגעסן קען ער נעמען. דאס איז דער רא"ש. אבער דער רמב"ם האט געלערנט אז דער זכות פירי פירות גיט א דזשאמפ אריין במקום דעם זכות פירות. זייער אן אינטערעסאנטע הלכה.

ר' יצחק: אבער יא. רייט, דאס וואס דו זאגסט... ניין, ס'איז נישט במקום, דאס זאג איך, ס'מוז זיין ס'איז אן אינטערעסאנטער פשט אז וועז ער זאגט **לא סילק עצמו אלא מפירות נכסים**, ער מיינט נאר צו זאגן אז איך גיי נישט עסן די ספעציפישע פירות, ס'מיינט נישט איך פארליר מיין גאנצע זכות. רייט, סאו אקעי.

די משמעות פון סילוק אויף פירות: רמב"ם קעגן רא"ש

ר' יצחק: די עקטשועל עסן די פירות, אבער איך וואלט דאס געזאגט,

ר' יואל אשר: זי קען אבער פאדערן פון אים: זאלסט מיר באצאלן פאר די איבריגע נייניציג פראצענט פון יעדן עפל, יא? וואס הייסט? ער האט א זכות אין פירי פירות. קענסטו זאגן אז אין יעדער פרי איז דא דער זכות, דער פאטענשל וואס ער האט צו מאכן א נייעם בוים, ממילא קענסטו עס נישט אויפעסן, איך וויל דאס איינפלאנצן, יא? איך וויל עס **"מוכרין את הפירות"**,

ר' יצחק: איך וויל דאס טון.

ר' יואל אשר: קוק וואס דער רמב"ם זאגט: **"לא סילק עצמו"** – ער זאגט אן אנדער לשון,

ר' יצחק: "לא סילק עצמו אלא מפירות נכסים אלו בלבד",

ר' יואל אשר: אז דער סילוק גייט צו די פירות, אבער ס'איז דאך דא דער זכות פירי פירות, ממילא דער זכות פירי פירות גיט א דזשאמפ ארויף, אז אין דעם עפל איז דאך דא דער פאטענשל צו מצמיח זיין נאך עפלעך. ער איז דאך מסלק געווען, יא, נאר געטוישט.

ר' יצחק: ס'מאכט נישט קיין סענס. ס'איז אריינגעלערנט אין די ווערטער. ס'מאכט נישט קיין סענס. דער רמב"ם זאגט דא **"לא סילק עצמו"**, איך פארשטיי אז ס'פעלט דא עפעס אזוי ווי דו זאגסט מיר אז דער רא"ש זאגט אנדערש. ס'מאכט עפעס נישט קיין סענס. דער רמב"ם זאגט דא...

ר' יואל אשר: אז ער האט געמיינט די פאקטישע פירות, נישט די אלע זכויות הפירות.

ר' יצחק: סאו וואס מיינט עס, ס'איז סתם געווען ווי א נדר: איך גיי נישט עסן דעם עפל?

ר' יואל אשר: ס'איז נישט קיין נדר, ער איז, וואטעוועור, איך מיין צו זאגן, ער האט אויפגעגעבן זיין זכות. וועגן דעם זאג איך דיר אז ס'קען...

ר' יצחק: מיינען אז זי זאל האבן,

ר' יואל אשר: לויט'ן רא"ש עט ליסט קען מען מיינען אז דו זאלסט זיין דער ערשטער, איך וועל נישט דא קומען עסן, קודם זאלסטו זיין זאט. סאו אויב זי איז געבליבן א שיריים דעם, האט ער טאקע נישט קיין זכות אין דעם אליין, אבער ער האט דאך דעם זכות פירי פירות.

ר' יצחק: דאס עט ליסט מאכט סענס, באט מיט לשונות האסטו אריינגעלייגט א גאנצע אגדה, א גאנצע הלכה. אקעי, איך ווייס נישט.

הלכה ד': דער תנאי אויף פירי פירות עד עולם

ר' יואל אשר: אקעי, לאמיר גיין לערנען ווייטער. **"התנה"** – וואס טוט זיך אויב ער האט געמאכט אזא תנאי: **"שלא יאכל פירות נכסיה ולא פירי פירותיהן"**?

ר' יצחק: ער האט גענומען מיט פירי פירי פירות,

ר' יואל אשר: ער האט געוואוסט די הלכה, האט ער שוין צוגעלייגט נאך פירי פירות. אונז זעמיר אבער א סטעפ אהעד אין דער גענים פון דיר, וואס טוט מען? **"לוקחין הפירות וקונין בהן קרקע, ולוקחין פירות קרקע זו וקונין בהן קרקע שניה"**. אבער עט ליסט ער האט א זכות צו זאגן: פירי פירות האב איך זיך טאקע מבטל געווען, אבער נישט מיט פירי פירי פירות.

ר' יצחק: עפעס איז פאני דא.

ר' יואל אשר: ער דארף זאגן עד עולם.

ר' יצחק: נאך א גרעסערער פורים.

ר' יואל אשר: "והוא אוכל פירות אלו שהן פירי פירי פירות. וכן הדבר תמיד עד שיתנה עמה שלא יהיה לו לא פירות ולא פירי פירותיהן עד עולם. ואחר כך לא יהיה לו פירות בחייה" – ווייל מען קען נישט מאכן דעם טריק. אינטערעסאנט, און אויב יא קען ער זאגן,

ר' יצחק: אלעמאל פארקויף עס? פארקויף עס נאכאמאל?

ר' יואל אשר: פארקויף עס נאכאמאל?

ר' יצחק: נארמאל ביי א קנין, א מענטש קען נישט זאגן אזא זאך ביי א קנין. נארמאל ווי אזוי מען פארשטייט א מענטשנ'ס שפראך, וועז א מענטש זאגט פירות מיינט מען, טראכט מען נישט פון די ווירד חכמות: איך האב דאך יא דעם זכות פירי פירי פירות. איך ווייס נישט.

ר' יואל אשר: און אויך, **"לוקחין הפירות"** מיינט דאך בסך הכל אז דער מאן האט א זכות דאס צו פאדערן,

ר' יצחק: מ'רעדט דאך אז ער פאדערט נישט קיינמאל, פשוט אזוי. איינער וואס פאדערט נישט קיינמאל גארנישט, מען צווינגט דאך נישט. יא, איך ווייס נישט.

הלכה ה': ירושת הבעל נאך איר טויט

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: אפילו וועז ער האט געזאגט איך גיי גארנישט האבן מיט דעם קיין שום זאך פון דיינע נכסים, אבער דער זכות וואס דער מאן האט צו ירש'ענען זיין ווייב,

ר' יצחק: "אבל אם מתה יירש הכל",

ר' יואל אשר: אויב זי שטארבט וועט ער יא ירש'ענען אלעס, ווייל דאס גייט נישט אריין אין די וועלט אז ער איז מוותר אויף...

ר' יצחק: ביי די אלע דריי קעיסעס,

ר' יואל אשר: סיי ער זאגט דין ודברים סיי ער זאגט לא יאכל פירות, ווייל זיין זכות ירושה איז אן עקסטערער זכות, און אויף דעם האט מען גארנישט מתנה געווען, איז דאס לכאורה דאס ווארט. יא,

ר' יצחק: ער האט נאר געמאכט אז די אלע דין ודברים, עס מיינט אז זי קען פארקויפן. אויב זי פארקויפט גייט ער עס נישט האבן, אבער אויב...

ר' יואל אשר: זי האט נישט פארקויפט, איז געבליבן.

ר' יצחק: איז געבליבן, און גייט עס צו געוועגליך ווי עס גייט. אין דער נעקסטער הלכה גיימיר זען אז ער מאכט א מפורש'ן תנאי אויף דער ירושה, אבער באופן יסודי איז דאס די נקודה. איך וויל זען וואס איז אפשר די...

הלכה ו'-ז': תנאי אויף ירושת הבעל

תנאי נישט צו ירש'ענען אדער צו ירש'ענען א חלק

ר' יואל אשר: סאו, יא. יעצט גיימיר זיך רעדן ווייטער וועגן ירושה. מיר גייען יעצט רעדן ווייטער וועגן דעם דין ירושה, דעם דין אז בעל יורש את אשתו. זאגט דער רמב"ם אזוי: **"התנה עמה שלא יירשנה"** – אויב מ'האט יא געמאכט קלאר דעם לשון. ס'טייטש, וועז מ'זאגט כ'האב נישט דין ודברים, כ'האב נישט קיין זכותים, קיין פירות, ירש'נט מען יא. אבער וואס טוט זיך אז מ'האט געמאכט דעם תנאי טאקע אויף דער זאך, א תנאי אז דער מאן זאל נישט ירש'ענען די נכסי אשתו?

ר' יצחק: געמאכט א תנאי אויף דעם.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"התנה עמה שלא יירשנה"**, דעמאלטס איז טאקע **"הרי זה לא יירשנה"** – וועט ער איר נישט ירש'ענען. אבער, א מינוט, דער רמב"ם האט נישט געזאגט צי מ'רעדט דא לפני...

ר' יצחק: הנישואין אדער אחר הנישואין. דאס איז דאך כללים, דער ערשטער סעיף האט געזאגט ווי אזוי מ'מאכט א תנאי, וואטעוועט תנאי. לכאורה ביי אלע איז דא די זעלבע כללים.

ר' יואל אשר: יא, ער גייט זאגן במה דברים אמורים, זייער גוט. אין אזא פאל ירש'נט ער נישט, אבער ער האט דאך נאר געזאגט שלא יירשנה, **"אבל"** די **"פירות"** עסט ער יא **"בחייה"**. **"וכן אם התנה"** – אדער אויב דער תנאי איז געווען לענין ירושה אויף א חלק, **"שיירש מקצת נכסיה"**, האט אזא תנאי אויך געהאט א וועדר. **"וכן אם התנה שאם מתה בלא בנים יחזרו נכסים לבית אביה"** – אז זי קלויבט וועד זאל זיין א יורש; נישט אז נישט דער מאן זאל ירש'ענען, נאר וועד ס'זאל יא ירש'ענען.

ר' יצחק: "יחזרו נכסים לבית אביה" מיינט אז ס'גייט צו איר, בעיסיקלי, רייט?

ר' יואל אשר: זי איז דאך געשטארבן, ס'גייט צו איר טאטן.

ר' יצחק: יא, יא, צו איר טאטן וואס האט געצאלט די נדוניא, רייט?

ר' יואל אשר: דאס מיינט דאך לא יירשנה, אבער דאס איז א לא יירשנה מיט א דיטעיל פון וועד יא.

ר' יצחק: נישט טאקע ס'איז געווארן וועד יא, ווייל ס'איז געקומען פון כאילו... ס'הייסט, מ'זעט דאך דא אז וואס מיר האבן געזען שוין קען מען לערנען, איי מיין, זיי גייען נישט לערנען ווייטער, ס'איז דאך דא אזעלכע זאכן, ליידער, אויב אן אשה האט חתונה מיט א מאן, און נאכדעם שטארבט זי, זי האט נישט קיין קינדער, איז דער טאטע ברוגז: כ'האב איר געגעבן געלט, און ס'גייט צו עפעס א פרעמדער משפחה אינגאנצן. וועז ס'איז דא קינדער, ממילא איז עס אירע אייניקלעך, אבער אן קינדער, וויל ער נישט, סאו ער מאכט אזא תנאי אין דער...

ר' יואל אשר: אין דער כתובה אז ס'גייט צוריק.

דער חילוק צווישן קודם שתינשא און אחר שנישאת

ר' יואל אשר: איז זאגט דער רמב"ם: **"הכל קיים"**, מ'קען מאכן תנאים אויף ירושה, אנדערש ווי דער ראב"ד און אנדערע קריגן זיך אויפ'ן פלאץ, מ'קען מאכן תנאים אויף ירושה. זאגט דער רמב"ם: **"במה דברים אמורים"** – אזוי ווי פריער, אבער כ'האב געדארפט געדענקען דעם חילוק צווישן פאר דער חתונה און נאך דער חתונה – איז דאס **"בשהתנה עמה קודם שתינשא"**, דעמאלטס דארף מען נישט מאכן קיין קבלת קנין.

זאגט דער רמב"ם א זייער אינטערעסאנטן לשון, לייגט צו קאפ: **"שהנחלה הבאה לו לאדם שלא ממשפחתו"** – א נחלה וואס קומט נישט ממשפחתו, נישט מיט'ן געוועגליכן דין פון ירושה וואס איז א דין תורה, וואס איז חוקת משפט, אז מ'קען נישט מבטל זיין. אבער א נחלה וואס קומט נישט פון משפחה זעלבער, עס קומט פון אן אנדער וועג, פון עפעס א תקנת חכמים אדער עפעס אן אנדער זאך אבער נישט ירושה, אויף די זאכן, **"מתנה עליה"** – קען ער מאכן א תנאי **"שלא יירשנה קודם שתהיה ראויה לו"**, ער קען מאכן א תנאי נאך פאר ער איז ראוי, נאך פאר ער האט חתונה געהאט מיט איר. קען ער מאכן אז דער זכות וואס קען קומען זאל נישט קומען. קען ער מאכן דעם תנאי.

"אבל אם התנה עמה אחר שנישאת" – אבער אויב מען האט געמאכט דעם תנאי שוין נאך די נישואין, דעמאלטס איז **"תנאו בטל"**, איז דער תנאי בטל, **"ויירשנה"**, טוט ער יא ירש'ענען, **"כמו שביארנו"**. וואס טוט זיך אויב ער האט געמאכט קבלת קנין אויף דעם תנאי נאך נישואין?

ר' יצחק: ס'העלפט נישט. דאס איז די הלכה וואס דער רמב"ם וואלט, לאמיך דיר זאגן, דער רמב"ם האלט אז ס'איז דא א חילוק פון ירושה און אלע אנדערע זאכן. אזוי ווי ס'איז געשטאנען בפירוש אין פרק ווערעווער, פרק י"ב, וואו דער רמב"ם האט מחזיק געווען די כללים פון תנאים. און דער רמב"ם האט געזאגט אז אלע פון די תנאי כתובה קען מען טוישן מיט א תנאי, חוץ פון עונה וואס איז נישט קיין דבר שבממון, און חוץ פון ירושה, וואס דאס איז א דרבנן וואס האבן עס געמאכט אזוי ווי של תורה.

ר' יואל אשר: אזוי ווי ירושה של תורה.

ר' יצחק: אז חוקת משפט און מ'קען נישט טוישן. איז ממילא דאס וואס שטייט דא אז מ'קען מאכן א תנאי אויף דער ירושה, פשט מ'קען מוותר זיין לכתחילה אויף דעם זכות. אבער דער צווייטער וועג, אויף אנדערע תנאים ארבעט עס יא, נאר מ'דארף מאכן א קנין.

שיטת הראב"ד און דעם רמב"מ'ס גדר אין ירושה דרבנן

ר' יואל אשר: לאמיך דיר זאגן דעם וועג. ס'איז דא די וואס לערנען אז מ'קען קיינמאל נישט, אפילו פאר אירוסין – די וואס קריגן זיך אויפ'ן רמב"ם, דער ראב"ד – מ'קען קיינמאל נישט. פארוואס? ווייל זיי קוקן אן די ירושה ממש אזוי ווי א ירושה דאורייתא. א ירושה דאורייתא, א מענטש קען נישט זאגן: איך מאך א תנאי אז דער זון זאל נישט ירש'ענען, ווייל די תורה זאגט דער זון ירש'נט. סאו דער ראב"ד האט געלערנט, און אנדערע ראשונים האבן געלערנט, אז איין זאך איז אנדערש ווי דער רמב"ם: אז דריי זאכן זענען דאורייתא און אלע אנדערע זענען דרבנן, האט דער ראב"ד געזאגט אז אויך ירושה איז דאורייתא. סאו לויט'ן ראב"ד קען מען עס אויך נישט מבטל זיין פארדעם.

ר' יצחק: וואס זאגט ער, איך גלייב דאך, ס'שטייט נישט דא אין דעם ראב"ד. וואו שטייט עס, פריער? אין דעם פריערדיגן פרק?

ר' יואל אשר: איך מוז שוין זען, האב געלערנט אין די הפשטות. ניין, עס שטייט נישט אין דעם ראב"ד?

ר' יצחק: נישט אין דעם פרק, אפשר דער ראב"ד האט געזאגט אז ירושה איז דאורייתא.

ר' יואל אשר: דא, דא, דא. דא דאס שטיקל. זעסט? ער זאגט עס נישט אויף די ווערטער, אבער **"לפי שסילק הירושה לאחר מותו ואין הקנאה לשום אדם"**. ניין, ניין, ניין, אנטשולדיגט. אבער א דרבנן לאמיר גיין ווייטער, ממילא קען מען בכלל נישט מבטל זיין.

אבער דער רמב"ם האט אן אינטערעסאנטן באלאנס-צוגאנג צו דעם. ער זאגט אז ס'איז נישט קיין ירושה מדאורייתא, ס'איז א ירושה מדרבנן וואס מ'האט מתקן געווען. פארוואס האבן דאס רבנן מתקן געווען? געדענק נישט. ווייל די סיבה פארוואס דער רמב"ם דארטן זאגט פארוואס מ'האט מתקן געווען אז דער בעל זאל זיין יורש, ס'איז נישט קיין חילוק צו איינער פון די זאכן וואס מ'האט געגעבן פאר'ן בעל דעם זכות. מ'האט עס אבער געגעבן א דין אזוי ווי א דאורייתא. ממילא, פאר ער האט באקומען דעם זכות, ווייל ער האט נאכנישט חתונה געהאט, דעמאלטס קומט נישט דער דין דרבנן און מאכט אים זיין א יורש אקעגן זיינע ווערטער. אבער איינמאל ער האט שוין באקומען דעם זכות, האט עס יא, די חכמים האבן געמאכט אז...

ר' יצחק: ס'זאל אויסקומן ווי א ירושה דאורייתא.

ר' יואל אשר: דעמאלטס ווען זיין תנאי זיין בטל, אזוי ווי ווען א מענטש מאכט א תנאי אקעגן א הלכה, אקעגן א מתנה על מה שכתוב בתורה.

ר' יצחק: נישט מתנה על מה שכתוב בתורה, א ספעשל דין פון ירושה. ספעשל דין פון ירושה. ראב"ד, ניין, דער ראב"ד איז אביסל אנדערש, אבער ס'איז טאקע דער ראב"ד אין פרק י"ב האבן מיר דאס שוין געזען. דער ראב"ד האלט נישט בכלל פון דעם חידוש. דער רמב"ם האט געמאכט אן אייגענע דרשה אז חוקת משפט אז אויף ירושה קען מען נישט טוישן. קיין אנדערע מענטשן האבן נישט געהערט פון דעם, זיי האבן נישט געוואוסט בכלל. דער ראב"ד האלט, און אויך דא אין דער הלכה זאגט ער, דער ראב"ד האלט אז ס'איז דא סתם אזוי א פראבלעם פון מבטל זיין אויף ירושה, ס'איז א טעקניקעל פראבלעם, ס'איז א דבר שלא בא לעולם,

ר' יואל אשר: זכות ירושה איז נאכנישט דא, ס'איז א דבר שלא בא לעולם.

ר' יצחק: סאו דער ראב"ד האלט אז מ'קען נישט מאכן אחר נישואין. דער ראב"ד איז מודה צו דעם דין פון דעם רמב"ם, דער ראב"ד איז מודה אז פאר די נישואין קען מען זיך מסלק זיין פון דער ירושה און נאכדעם נישט. דער ראב"ד איז נאר מסביר אז ס'איז דא אן אנדער ריזען, ווייל דער ראב"ד האלט אז ס'איז פשוט א פראבלעם, אזוי ווי ער זאגט דא, אז אפילו שקנו מידו העלפט נישט – דאס איך מיין דער רמב"ם איז מודה – און ער זאגט ס'איז א פראבלעם אז סילוק ירושה,

ר' יואל אשר: ס'איז קיינעם נישט מקנה.

ר' יצחק: דער רמב"ם דא זאגט ער אן אנדער לשון.

די שיטה פונעם ראב"ד פארוואס א קנין העלפט נישט אויף ירושה נאך נישואין

ר' יצחק: מה שאין כן פאר נישואין איז פשט, ער לייגט אריין אין די נישואין, וועז ס'קומט די נישואין קומט עס אן אן דער ירושה, איז נישט קיין פראבלעם. אבער נאכדעם איז, וואס מיינסטו? דער ראב"ד קוקט אינטערעסאנט, א נייע תורה פונעם ראב"ד: וואס הייסט דו ביסט מקנה, פאר וועמען ביסטו מקנה דיין ירושה? וואס זאגסטו דא?

ר' יואל אשר: רייט, קנין איז דאך אן עכטע זאך, ביסט יענעם מקנה עפעס, א זכות, אבער ס'איז נאכנישט קיין זכות בכלל.

ר' יצחק: ס'איז א וויתור כאילו, מ'קען נישט מאכן וויתור. אויף א זאך וואס האסט שוין, קענסטו מוותר זיין, אבער סתם אין דער וועלט אריין, אזוי זאגט דער ראב"ד, קנין דברים.

ר' יואל אשר: ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל דער ראב"ד וואס זאגט אז ירושה איז יא דאורייתא, שטערט נישט דאס ווארט. ער האט אבער נישט דעם פראבלעם פון חוקת משפט פונעם רמב"ם. רייט,

ר' יצחק: האט נישט געוואוסט פון דעם. אזוי אינטערעסאנט. דער ראב"ד האט נישט געוואוסט אז ס'איז א ספעשל דין פון ירושה. ס'הייסט, דאס שטייט אין דער גמרא, זעט אויס אז ירושה קען מען נישט מוותר זיין נאך נישואין, די שאלה איז פארוואס. דער רמב"ם איז אויפגעקומען מיט דער תורה, ווייל דער רמב"ם האט געהאלטן לכאורה מ'זאל קענען אזוי ווי אלע מיט א קנין עטליסט זאל מען קענען. זאגט דער רמב"ם אז מ'קען נישט וועגן דער נייער תורה,

ר' יואל אשר: ווייל ירושה איז ספעשל. יא, יא. יא.

תנאי אויף אלע זכותים אינאיינעם נאך נישואין

ר' יואל אשר: "התנה עמה אחר נישואין", אויב א מענטש האט נאך נישואין געמאכט א תנאי **"שלא יהיה לו דין ודברים"** סיי **"בנכסיה ולא בפירי פירותיהן עד עולם בחייה ובמותה"**, ער

האט געזאגט אלע ריכטיגע ווערטער. סיי לא יהיה לו דין ודברים בנכסיה, ס'טייטש אז זי זאל קענען פארקויפן, סיי ער זאל נישט האבן פירות, און אויך נישט פירי פירות עד עולם, און ער האט אויך צוגעלייגט במותה אז ער זאל איר נישט ירש'ענען.

ר' יצחק: עס העלפט אבער נישט.

ר' יואל אשר: ס'העלפט נישט. אויף אלע אנדערע זאכן העלפט עס, ס'טייטש, מ'רעדט דא התנה מיט א,

ר' יצחק: מיט א קבלת קנין. איי אסום יא.

ר' יואל אשר: "הרי זה אינו אוכל פירות כלל, אבל אם מתה יירשנה כמו שביארנו." יא. איך ווייס נישט פארוואס דער רמב"ם דא זאגט, דארף דאס איבערזאגן. ער האט דאך שוין געזאגט די אלע הלכות פריער,

ר' יצחק: ניין? יא, די הלכות זאגט ער נאכאמאל אז לכאורה די זעלבע זאך האט ער שוין געלערנט,

ר' יואל אשר: אמת. נאר ער מיינט דא צו זאגן אז אויך וועז מ'קאמביינט אלעס אויף אמאל, מ'זאגט נישט נאר עקסטער אויף נישואין. איינער וואלט אפשר געטראכט אז וועז מ'זאגט אין נישואין, וועז ער זאגט גלייך אקעגן ירושה אליין אפשר, אבער וועז ער קאמביינט עס מיט אלע, אפשר וואלט געווען עפעס א הוה אמינא, מ'דארף טשעקן צי ס'איז דא עפעס אזא גמרא, אז וואלט געווען א הוה אמינא אז וועז מען קאמביינט אלע זכותים זאל מען אויך פארליגן ירושה. אבער ניין, די ירושה בלייבט ירושה אפילו וועז מען האט געמאכט א תנאי מיט א קבלת קנין.

ר' יצחק: נישט קלאר. דער מגיד משנה זאגט טאקע אז עס איז פשוט וואס דער רמב"ם זאגט, סאו נו, אויב עס איז אים פשוט, איז מיר אויך פשוט טאקע.

ר' יואל אשר: זייער גוט. הלכה ח'.

סיכום פון הלכות תנאים

ר' יצחק: שוין, איז עד כאן האבן מיר געלערנט א ליסט פון פארשידענע סארט תנאים וויאזוי זיי ארבעטן. בעיסיקלי, ס'איז דא צוויי סארט תנאים וואס אונז האבן געלערנט וועגן:

1. אונז האבן געלערנט אז וועז מ'קען מאכן דעם תנאי, אז פאר די נישואין דארף מען נישט קיין קנין, נאכדעם דארף מען יא.

2. און אונז האבן געלערנט אז ס'איז דא צוויי סארטן תנאים:

- איינס איז פירות, וואס דארט קומט אריין די אלע דיטעילס פון פירי פירות, עס בלייבט אלעמאל ביז מ'איז זיך מסלק פון די פירי פירות.

- און די צווייטע זאך איז ירושה, וואס דאס קען מען נאר מאכן פאר נישואין, ווייל נאכדעם איז דא עפעס א ספעשל הלכה אז ירושה קען מען נישט מאכן קיין תנאים.

דאס איז בעיסיקלי די הלכה וואס מיר האבן געלערנט ביז יעצט, יא? דו ביסט מסכים? האסט אן אנדער זאך געלערנט? אה, דאס איז עס.

ר' יואל אשר: אקעי.

הלכה ח': הוצאות הבעל על נכסי מלוג — וועז ער האט געגעסן כשיעור

די הלכה פון "מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל"

ר' יואל אשר: שוין. יעצט גייען מיר לערנען... אונז האבן געענדיגט בעיסיקלי מיט דער זאך, די תנאים. יעצט גייען מיר לערנען וועגן די הוצאות וואס

ר' יצחק: ער האט געמאכט אויף נכסי מלוג, יא?

ר' יואל אשר: וואס דער בעל האט געספענדט אויף נכסי מלוג, איז דאך געווענליך וועז מ'ספענדט אויף נכסי מלוג, באקומט מען צוריק די פירות. איז אזוי: **"הבעל שהוציא הוצאות על נכסי מלוג"**, א בעל וואס האט געספענדט אויף די נכסי מלוג, די אפקיפ פון די נכסי מלוג, **"בין שהוציא מעט ואכל פירות הרבה"**, ס'איז נישט קיין חילוק צי ס'איז א געלונגענע ביזנעס, ער לייגט אריין זייער ווייניג און ס'גיט אים אסאך פירות. אדער פארקערט, **"בין שהוציא הרבה ואכל פירות מעט"**, און מעט מיינט **"אפילו אכל גרוגרת אחת דרך כבוד"**, א שיינע, איין גוטע, רעספעקטפול גרוגרת.

ר' יצחק: וואס איז דאס טייטש דרך כבוד?

ר' יואל אשר: ס'טייטש אז ער האט עס געגעסן באופן קביעות, ער האט זיך אוועקגעזעצט פאר א סעודה, הייסט ער האט שוין געגעסן.

ר' יצחק: פארוואס? נו, און נישט דעם איז...

ר' יואל אשר: או, לאמיר זען די נעקסטע הלכה: **"או שאכל דינר אחד אפילו שלא דרך כבוד"**, ער האט געגעסן די ווערד פון א דינר. און דאס, אפילו אויב ער האט עס יא געסנעקט, אבער ס'איז געווען א גרעסערע עמאונט. אדער **"ואפילו לא לקח בפירות מה שהוציא אלא חבילה של זמורות"**, אדער ער האט פארקויפט די פירות, ער האט נאר געקויפט

ר' יצחק: מיט דעם אביסל האלץ,

ר' יואל אשר: אבער איינמאל ער האט שוין עפעס הנאה געהאט, געלט. שוין הנאה געהאט עפעס געלט, גייט מען נישט איין אין די דיטעילס פון וויפיל האסטו געספענדט, וויפיל האסטו געגעינט, מ'איז שוין אריין אין דער ביזנעס, האסט שוין געהאט הנאה און דאס צוריק באקומען. איז **"מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל"**, וואס ער האט געגעסן האט ער געגעסן, און וואס ער האט געספענדט האט ער געספענדט. און ס'האט זיך גארנישט געטוישט. איך מיין למשל אויב זי גט זיך יעצט, נעמט זי זיך אירע נכסי מלוג, קען ער נישט זאגן: אוי, איך האב גארנישט געגעסן דערפון, איך האב אזויפיל געספענדט. האסט געגעסן א שיעור.

ר' יצחק: רייט. אדער פארקערט, זי קען נישט זאגן

ר' יואל אשר: אז ער נעמט צופיל,

ר' יצחק: ער האט נאר אריינגעלייגט אזויפיל, האסט באקומען מער. ער איז בעל הבית אויף דער ביזנעס, ס'איז זיין ביזנעס, און

וואטוועך ס'איז.

הוצאות אויף צו ברענגען כספים פון א ווייטן פלאץ

ר' יואל אשר: "וכן אם נפלו לה כספים במקום רחוק",

ר' יצחק: אהמ.

ר' יואל אשר: זי איז געווען מזל'דיג, ס'איז איר געפאלן כספים, זי האט מרויח געווען ערגעץ א ווייטן פלאץ, אדער זי האט זיך גע'ירש'נט כספים א ווייטן פלאץ.

ר' יצחק: אה, ס'איז פליין ליטעראלי אין א ווייטן פלאץ,

ר' יואל אשר: און ער האט געדארפט גיין **"והוציא עליהן הוצאות עד שהביאן או עד שהוציאן מיד מי שהיו אצלו"**. דער מאן איז אראפגעפארן שאפן די ירושה אז ס'זאל אנקומען, און ער האט געספענדט אויף דעם, אהמ. און **"ולקח בהן קרקע"**, ער האט געקויפט א קרקע. און נאכדעם, וואס האט ער געהאט פון דער קרקע? **"ואכל פירותיה כשיעור"**, ער האט געגעסן א גרוגרת בדרך כבוד, אדער א דינר שלא בדרך כבוד, אבער ער האט אויף דעם געספענדט א געוואלד. ס'איז נישט קיין חילוק, **"מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל"**.

די צווייטע הלכה קומט נאר צו זאגן אז די פריערדיגע האב איך געמיינט עכט ביזנעס, ס'האט נישט קיין שיעור, מ'זאגט נישט אז מ'דארף נאר פארן ביז ארץ ישראל.

ר' יצחק: ניין, דאס ווארט איז אפילו נישט דירעקט, ער איז נישט מוציא געווען הוצאות דירעקט אויף דער שדה,

ר' יואל אשר: ער איז מוציא געווען הוצאות אויף דאס איז גאר נאכדעם.

ר' יצחק: ניין, אויף צו שאפן בכלל די ירושה, ער האט געדארפט פארן מאכן די קאורט קעיס דארט אין איטאליע אז מ'זאל מסכים זיין אים צו געבן דאס פעלד, וואטוועך. אפילו דאס קען ער נישט מוציא זיין פון איר.

הלכה ט': הוצאות הבעל וועז ער האט נישט געגעסן כשיעור, און דין מורדת

הוציא ולא אכל – די הלכה פון שבח והוצאה ובשבועה

ר' יצחק: נישט, אבער **"הוציא"**,

ר' יואל אשר: וואס אבער די הלכה גייט זיין אנדערש וועז אזוי: **"הוציא"**, געספענדט אויף די נכסי מלוג, אבער **"ולא אכל"**, ער האט נאך גארנישט פארדינט. **"או שאכל"**, ער האט געגעסן אבער **"פחות מכשיעור"**, איז דעמאלטס **"שמין כמה השביח"**, דעמאלטס שאצט מען אפ וויפיל איז געווארן מער

ר' יצחק: וועדר די נכסי מלוג

ר' יואל אשר: זייט ער האט עס איבערגענומען. **"ושואלין אותו כמה הוציא"**, און מ'קוקט וויפיל ער האט געספענדט. און איז אזוי: **"אם השבח יתר על ההוצאה"**, אויב האט ער מרויח געווען, ער האט געגעסן אפילו ס'איז געווען פחות מכשיעור אבער ס'איז געווען מער וויפיל ער האט געספענדט, איז דארף ער שווערן **"בנקיטת חפץ"**, א סיריעס שבועה, **"כמה הוציא"**, אז ער דארף שווערן אויף דעם וואס ער האט פריער געזאגט כמה הוציא, **"ונוטל ההוצאה"**, און ער קען נעמען, די ווייב דארף אים באצאלן פונעם פעלד אדער וואטוועך, די ווייב דארף אים באצאלן דא דאס וואס ער האט געספענדט. דאס הייסט מ'גלייבט אים נישט אטאמאטיש. ער דארף שווערן.

שמועס: פארוואס דארף דער מאן שווערן וועז השבח יתר על ההוצאה?

ר' יצחק: יא, אבער דאס ווארט איז, ס'געשעט לטובתו דא, רייט? ס'הייסט אויב ס'איז דא מער וואס ס'האט פארדינט,

ר' יואל אשר: ער האט ארויסגעגעבן הונדערט דאלער,

ר' יצחק: ס'איז ארויסגעקומען צוויי הונדערט דאלער,

ר' יואל אשר: ער באקומט נאר די הונדערט דאלער.

ר' יצחק: נעמען א קלענערע עמאונט,

ר' יואל אשר: ער קען נעמען א קלענערע עמאונט. דאס פרעג איך.

ר' יצחק: און פארוואס דארף מען שווערן? דארף איך טראכטן.

ר' יואל אשר: ווייל ער איז מוציא אפשר. **"ואם ההוצאה יתירה על השבח"**, אויב אבער ער האט געספענדט וויניגער ווי וויפיל ער האט געגעסן, **"אין לו מן ההוצאה אלא כשיעור השבח"**, דעמאלטס באקומט ער נאר וויפיל דער שבח איז. הייסט וויניגער. טייטש ער גייט נאר באקומען א חלק פון זיין הוצאה לויט וויפיל דער שבח איז. און אויך דעמאלטס **"ובשבועה"**. אלזא דער מאן באקומט וויניגער, אייביג די וויניגער, די קלענערע עמאונט. און דאס אויך מיט א שבועה. און דאס איז ער הייסט דער מוציא, ווייל ס'איז אירס,

ר' יצחק: יא. דאס איז א דין כללי, רייט? דאס איז דאך א כללות'דיגער דין אויף א יורד לשדה חבירו. אויב ער טוט עס ברשות אז דאס איז א שדה וואס איז געמאכט פאר דעם, איז איין זאך. אבער וועז דו גייסט צו א פעלד וואס יענער האט נישט געהאלטן ביים עס איינזייען, סתם געגאנגען צו יענעמ'ס פעלד, געמאכט ביזנעס צו יענעמ'ס פעלד, אלעמאל דער כלל איז דאס, קענסט נעמען אדער די הוצאה אדער שבח, וויטשעווער איז לעס. פארוואס דארף ער שווערן? איך וויס נישט. ס'שטייט נישט דא פארוואס. **"יישבע כמה הוציא"**.

דער חילוק צווישן מגרש און מורדת

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"במה דברים אמורים?"** די הלכה וואס כ'האב יעצט געזאגט איז וועז? **"במגרש"**, וועז ער גיט איר א גט, און יעצט הייבט מען זיך אן טענה'ן וועגן די נכסי מלוג. **"אבל האשה שמרדה על בעלה"**, א פרוי וואס איז מורד על בעלה, אזוי ווי אונז האבן פריער געלערנט, וואס טייטש מורד על בעלה? זי שטעלט זיך נישט צו צום מאן לענין עונה. און דעמאלטס הייבט מען אן דעם לענגערן פראצעס וואס מ'האט דעמאלטס

געלערנט ביז מ'גייט זיך גט'ן, איז דעמאלטס, **"אפילו אכל הרבה"**, אפילו אויב ער האט געגעסן אסאך פון די נכסי מלוג, **"שמין לו כמה אכל"**, שאצט מען אפ וויפיל ער האט געגעסן, **"ופוחתין אותו ממה שראוי ליתן לו מן ההוצאה אחר שיישבע ונוטלו"**. נאכאמאל, מ'שאצט אפ וויפיל ער האט געגעסן, מ'איז עס פוחת ממה שראוי ליתן לו מן ההוצאה.

ר' יצחק: ס'הייסט ער פארלירט נישט, דאס איז דער חילוק, ער פארלירט נישט. יא.

ר' יואל אשר: געווענליך נעמט ער די קלענערע עמאונט, אדער די הוצאה אדער דעם שבח לפי ההוצאה.

ר' יצחק: ס'הייסט וועט למשל ווייניגער דער שבח ווי די הוצאה, זאגסטו ער באקומט נאר כשיעור השבח. דאס איז וועט ער איז דער וואס גייט מגרש זיין. אבער וועט זי דיזערווט זיך א גט, זי האט מורד געווען, ער וויל נישט מגרש זיין. ער וויל וועט זי איז א מורד, אבער ס'איז איר פאולט, דעמאלטס פארלירט ער גארנישט, מען גיט אים וויפיל ער האט געגעסן פלאס די הוצאה מיינוס וואס ער האט געגעסן. ונוטלו.

ר' יואל אשר: פארוואס? **"שלא הקנה לה כדי שתיטול ותצא מעצמה."** ס'ארבעט נישט אז זי קען ברענגען די נכסי מלוג און מחליט זיך וועט אוועק צו וואקן און אויך נאך מרויח זיין. ס'הייסט אין אנדערע ווערטער, אז ער זאל נישט באקומען זיינע פולע פירות פאר די צייטן וועט ער איז געווען חתונה געהאט.

ר' יצחק: כאילו פולע פירות אויף דער הוצאה עטליסט. ס'הייסט אין אנדערע ווערטער, וועט א מענטש מאכט הוצאות בנכסי אשתו, איז פשט אזוי ארבעט עס: ער איז מקנה פאר איר כאילו די הוצאות, ווייל ער האט חתונה געהאט מיט איר, ער האט איר געגעבן א גט. אקעי, עפעס איז שוין געווען אירס. אבער ס'האט נישט אזוי ווייט געמיינט אז זי קען זיך אהיימגיין איין טאג, ער האט אריינגעלייגט א מיליאן דאלאר אין דער ביזנעס, ס'איז אריינגעקומען דארט טויזנט דאלאר, יעצט זי זאגט גוט,

הלכה י': המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה

ר' יצחק: נישט דאס האב איך געמיינט. ס'איז א בייסיק אזוי ווי א, איי דאנט נאו האו יו קאל דאס. פארשטייסט וואס איך זאג?

ר' יואל אשר: יא? אזא יושר אזא.

ר' יצחק: יא, ס'איז זיין דעת. זעסטו אז די ריזן פארוואס ער באקומט נישט די הוצאות איז ווייל דאס האט ער געמיינט. ער האט געמיינט צו משקיע זיין אין זיין ווייב'ס נכסים, אבער ער איז נישט משקיע געווען אין זיין ווייב'ס נכסים אז זי זאל מארגן זיין אויס ווייב און האבן דאס געלט, נישט דאס מיינט מען. לכן...

ר' יואל אשר: ענליך צו דעם: **וכן המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה**, א מענטש האט חתונה געהאט מיט א קטנה וואס האט נאך די רעכט צו ממאן זיין, און זי האט טאקע ממאן געווען און זי גייט יעצט אוועקגיין. איז **רואין כמה אכל וכמה הוציא וכמה השביח**, קוקט מען אויף דריי זאכן:

1. וויפיל ער האט געספענט,
2. וויפיל ער האט געגעסן דערפון,
3. און וויפיל דאס פעלד איז געווארן מער ווערט.

ושמין לו, וויאזוי שאצט מען עס?

ר' יצחק: אזוי ווי אן אריס. וואס? דא איז עפעס אנדערש, נישט מער גיט ער...

ר' יואל אשר: דא איז אנדערש, אבער דא איז אזוי ווי אן אריס. נישט אזוי ווי פריער האסטו געזאגט אז ס'איז אזוי ווי אן אריס, זעט אויס אז א געווענליכער אריס איז אנדערש. ניין?

דער גדר פון "שמין לו כאריס" און דער חילוק צווישן א גדולה און א קטנה

ר' יצחק: שמין לו כאריס איז אן אנדער שיעור. דאס הייסט, אריס מיינט באמת, מיינט נישט די הוצאה און נישט דעם שבח. **שמין לו כאריס**, דער חילוק וואס מ'האט געלערנט, דער אופן כללי דין איז אזוי: **היורד לשדה חבירו ברשות**, דאס זאגט דער רמב"ם **שהרי ברשות**, אז דו גייסט ברשות, דארף יענער צאלן דעם פרייז וויפיל מ'באקומט. אן אריס איז א וועג פון דינגען אן ארבעטער, נישט קיין פועל. אן אריס איז אביסל מער ווי א פועל, ער באקומט א געוויסן פראצענט פון דעם פעלד, דאס איז טייטש אן אריס. אויב דו גייסט ברשות, אדער ס'איז א **שדה העשויה ליטע**, דארף מען געבן צאלן כאריס.

איז וועט ס'איז א גדולה, עפעס באקומט ער ווייניגער. ער באקומט נאר די הוצאה אויף דעם שבח, אדער מעקסימום פארלירט ער נישט, ער באקומט וועלכע ס'איז מער, דאס הייסט ער באקומט זיין גאנצע הוצאה. אבער וועט ס'איז נכסי קטנה, איז אינגאנצן נישט זיין פאולט כאילו, דאס הייסט עפעס ס'איז אפילו מער פון א מורדת, אזוי זעט זיך אויס, כ'ווייס נישט פונקטליך דא פארוואס. פארשטייסט וואס איך זאג? ס'הייסט, וואס האט ער געדארפט טוהן? ס'איז דאך געהאט רעכט צו גיין צו זיין פעלד, און דעמאלטס דארף ער באקומען נאך מער, ער דארף באקומען כאריס. פארוואס איז עס אנדערש פון דער פריערדיגער קעיס, ווייס איך נישט. אזוי זאגט דער רמב"ם.

איך זע אין דער גמרא שטייט אן אנדער טעם פארוואס ס'איז אנדערש. פשטות, אז די גמרא זאגט אז ער...

ר' יואל אשר: זאל זיך נישט מתרשל זיין אין זיין עבודה, ער זאל טוהן זיין ארבעט גוט. פארוואס? ווייל ער ווייסט דאך אז ס'איז דא א טשענס אז זיין ווייב גייט ממאן זיין, אוועקגיין. בארואיגט מען אים אז וואס? וויפיל מאכט ער? אה, וויפיל?

ר' יצחק: אזוי ווי ס'איז נארמאל אנגענומען אין דער שטאט צו צאלן פאר איינעם וואס ארבעט אין יענעמ'ס פעלד.

ר' יואל אשר: שמין לו כאריס מיינט אזוי ווי די אריסים, די לאקאלע אריסים. אה.

ר' יצחק: יא, בעצם דאס מאכט די מערסטע סענס. דאס הייסט, אין אנדערע ווערטער, וועט יענער וואלט געדארפט הייערן איינעם, וואלט ער געדארפט צו צאלן כאריס. זאגסטו, פארוואס געווענליך

באקומט ער די הוצאה שוואך? ווייל עס איז נישט געבעטן געווארן. אקעי, האסט געהאט רעכט פריער, האסט געהאט רעכט אויב עס איז נישט געבעטן געווארן. דא איז עפעס, ביי די קטנים איז דא עפעס מער א געבעטעכץ, ווייל כאילו ער האט דאך חתונה געהאט, ער האט נארמאל חתונה געהאט, וואס זי איז א קטנה, וואס האט ער געדארפט טוהן? אה.

> **חידוש:** פארדעם האב איך אנגעהויבן צו טראכטן אז ביי דער גדולה, סאמהאו איז עס זיין פאולט אז זי איז א מורדת. ס'שטייט נישט, אבער פאר דער מורדת באקומט ער נישט דאס. אבער די גמרא מאכט מער סענס, ווייל אויב נישט קען קיינער נישט טוהן גארנישט ביי א קטנה, ווייל דאס איז דער חילוק: וואס איז א ידיעה'דיגע ריסק, זי קען דאך ממאן זיין. יעדע אשה קען, אי״, יעדע פרוי קען מורד זיין? אקעי, דאס פשט איז, דאס איז נישט קיין שכיחות. א מורד גייט מען זיך...

ר' יואל אשר: אויסרופן אין די שולן, ס'איז נישט א גרינגע זאך מורד זיין. ממאן זיין איז א זאך וואס מ'קען טוהן.

ר' יצחק: לעגיטים, ביי א מיאון. יא. [[#2]]

סיכום און חקירה אין גדר נכסי מלוג: צי איז דער מאן מחויב צו מוציא זיין הוצאות?

ר' יצחק: אקעי, יעצט גייען מיר לערנען, איז דאס האבן מיר געלערנט אן ענין. ס'הייסט, לאמיר נאר מסכם זיין די פריערדיגע גרופע הלכות. וויבאלד דער סדר איז, א מענטש, נכסי מלוג איז דער פרוי'ס נכסים, וואס ער איז אן אוכל פירות, אבער נישט נאר ער איז אן אוכל פירות, נאר ער דארף אויכעט... וואו שטייט אז ער דארף? ס'שטייט נישט אז ער דארף. ער מעג. ער מוז?

ר' יואל אשר: וואס, אויפהאלטן די נכסים?

ר' יצחק: מוציא זיין הוצאות. ער מוז נישט, ער מעג. ער מוז נישט, יא.

ר' יואל אשר: אה, נכסי צאן ברזל האט ער אחריות, נכסי מלוג טעקניקלי האט ער נישט קיין אחריות.

ר' יצחק: ער וועט נישט האבן קיין פירות, ס'איז א פראבלעם.

ר' יואל אשר: דאס אליינס אז זי האט דעם קרן דערפון, מיינט אז ער קען נישט עסן די פירות אויב נישט קעיר נעמען פון דעם קרן.

ר' יצחק: רייט, ער וויל האבן פירות, דארף ער מזהיר זיין. ס'איז דא אזא כלל.

ר' יואל אשר: ניין, ס'איז נישט מדין וועגן זיינע פירות, ס'איז מדין וועגן דער גוף איז אירער.

ר' יצחק: סאו וואט? דעטס וואיי זי האט געהייערט אן ארבעטער. ס'איז נישט זיין פראבלעם. יא.

ר' יואל אשר: אבער אז דו עסט א גאנץ יאר דערפון, דאס עסן איז וואס מאכט עס קאליע. דאס ניצן א העמד מאכט עס קאליע, דאס עסן פרוכט פון א...

ר' יצחק: ער איז נישט מחויב וואס זאל פאלן.

ר' יואל אשר: דארף ער מאכן זיכער אז ער מאכט נישט קאליע איר עצם זאך.

ר' יצחק: וואס הייסט עס, ווי איר האט געלערנט פריער ביי צאן ברזל? ער האט א פעלד, דאס פעלד וואקסט תבואה. מ'דארף איינזייען. ס'איז דאך אזא כלל: **כל מי שטרח בערב שבת**, יא, מ'זייט נישט, וואקסט נישט. אויב דער מאן וויל נישט זייען, ער איז נישט מחויב, שטייט נישט אז ער איז מחויב. מסתמא וויל ער, ווייל ס'איז א גוטע ביזנעס. מ'רעדט זיך א גוטע... אז ס'איז א שוואכע ביזנעס, האט מען געלערנט פריער אז מ'קען זיך שלאגן וואס צו טוהן, יא? ער דארף אנגעבן.

ר' יואל אשר: ניין, אבער ס'שטייט נישט ביי נכסי מלוג אז ס'איז א זכות פאר דעם בעל און פאר דער אשה. ס'שטייט אז ס'איז א זכות פאר דעם בעל.

ר' יצחק: די אכילת פירות.

ר' יואל אשר: איך זאג, די גאנצע זאך איז א זכות פאר דעם בעל. אויב נישט, וואלט מען געדארפט זאגן אז ס'איז דא דער זכות פאר דער אשה אז דער מאן דארף ספענדן אויף דעם. דער זכות פאר דעם בעל איז...

ר' יצחק: אה, מסתמא וויל ער, מ'דארף עס אין צריך לומר, ס'איז דאך א גוטע ביזנעס, מסתמא וויל ער עס. ס'איז נישט קיין ספק אז ער וויל, ער האט דאך א פרי קרן, מ'מיינט ס'איז גאנץ א גוטע פרי, ער מיינט ס'איז זיין ווייב'ס, באט ס'איז א גוטע דיעל אז ער קען דאס טוהן.

> **סיכום הסוגיא:** אבער איך זאג נאר וויבאלד אז ס'איז אזוי, און אמאל לייגט ער אריין... ס'איז דאך נישט זיין ביזנעס, ער לייגט דאך אריין געלט, ער איז משקיע געלט אין יענעמ'ס ביזנעס, אין יענעמ'ס פעלד. איז אמאל מאכט זיך אז ס'איז נישט ארויסגעקומען קיין געלט, און ער הייבט אן האבן טענות. וועגן דעם איז דא דער חילוק: אויב ענימינג האט ער געגעסן, דעמאלטס האסט געמאכט דיין ביזנעס, האסט אריינגעלייגט געלט, האסט געמאכט געלט, ווייניג געלט, נו, וואס זאל מען טוהן? אמאל מאכט מען ווייניג געלט. אבער אן דעם, קען מען יא סאמטיימס צוריקבאקומען זיין השקעה, ווייל ער איז דאך משקיע אין יענעמ'ס ביזנעס, איז ער אביסל פראטעקטעד פון זיין השקעה לויט די פרטים וואס מיר האבן געלערנט:

> - אויב ס'איז א נארמאלער מגרש, באקומט ער די הוצאה אדער דעם שבח;

> - אויב ס'איז א מורדת, באקומט ער ביידע;

> - אויב ס'איז א קטנה, באקומט ער נאך מער לכאורה.

>

> דאס איז וואס מיר האבן געלערנט, יא?

הלכה י"א-י"ב: מנהגי נדוניא

ר' יואל אשר: [[#3]] זאגט דער רמב"ם: **וכן...**

ר' יצחק: אקעי, יעצט וועלן מיר לערנען מנהגי נדוניא.

דער מנהג צו שרייבן מער אין דער כתובה ("להרבות בפני העם")

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי: **מנהגות רבות יש בנדוניא.** ביי נדוניא איז דא אסאך מנהגים. למשל, זאגט דער רמב"ם: **יש מקומות שנהגו שיכתבו בכתובה הנדוניא ביתר על דמיה בשליש או בחומש או במחצה.** ס'איז דא פלעצער וואו דער מנהג איז אז מ'שרייבט אריין אין דער כתובה די נדוניא מער וויפיל ס'איז עכט. טייטש אזוי ווי... ס'איז דא מענטשן האבן א מנהג ווען מ'פארקויפט עליות זאגט מען צעז טויזנט, מ'מיינט צען דאלער. אזא מין איידיע. מ'מיינט צו געבן טויזנט דאלער, שרייבט מען צוויי טויזנט דאלער, אדער פופצן הונדערט דאלער, מ'טרייבט עס איבער אדער מיט א דריטל, אדער מיט א פיפטל, אדער מיט א האלב.

כגון – מ'זאגט אליינס די גמרא אזא זאך אויך – **שתהיה הנדוניא מאה, וכותבין שהכניסה מאה וחמשים, כדי להרבות בפני העם**, ס'זאל אויסקוקן גוט, וואו! יעדער איינער זאל פאטשן. אזוי טוט מען טאקע אין פלעצער וואו מ'שרייבט אריין אזעלכע גרויסע סכומים ביי די ספרד'ישע.

ר' יצחק: איז דאס אזא סעלעברעישאן.

ר' יואל אשר: אבער דארט איז עכט, איך מיין... איז עס פאקט?

ר' יצחק: אקעי. דארט איז עכטע סכומים. קען שוין זיין. ס'איז א פאקט. **להרבות בפני העם**, איי וואס מיר, מיר טוען דאס אויכעט, מיר שרייבן א רענדאם נומער אין דער כתובה. מ'הייסט קוקן. אבער ס'שטייט פאר יעדן איינעם די זעלבע, ס'איז נישט אינטערעסאנט, ס'איז נישט קיין להרבות. יא? צי מ'איז טאקע מתחייב אדער נישט איז נאך א שאלה וואס איז נישט געזעדט. דא רעדט מען אין א פלאץ וואו יעדער איינער גיט אנדערש, און יעדער ווייסט ביי דע וועי אז ס'איז שקר, ס'איז נישט קיין חילוק, יא? פון דא לערנט מען זיך אז ס'איז א שקר.

ר' יואל אשר: אפילו מ'ווייסט... ניין, יעדער מיינט אז זיי האבן ערפונדן דעם שקר, אז זיי האבן איבערגעקליגט די סיסטעם. דו ווייסט נישט אז דער שכן האט אויך איבערגעקליגט די סיסטעם.

ר' יצחק: בלבו ובלב כל אדם! אויב נישט, וואלט עס געווען דברים שבלב, ס'מוז זיין אז ס'איז ידוע. אבער ס'איז סאונד נאך אלץ בעסער. וואס איז מיט די טויזנט? טויזנט אפשר וועגן שבת, תירוצים, פשט? בקיצור, ס'איז סאונד בעסער.

ר' יואל אשר: מ'זאגט מער. ניין?

ר' יצחק: ס'איז **כדי להרבות בפני העם**.

ר' יואל אשר: אהה. **וכשתבוא לגבות לא תגבה אלא המאה**, ווייל עכט האט מען נישט געמיינט מאה וחמשים. זייער גוט. איז דאס איז א גראמא אז מ'קען עס זאגן. מ'זאל וויסן אז אין די פלעצער ס'הייסט נישט געזאגט ליגנט, ס'הייסט נישט אפגענארט, איך מיין עטיש, ס'איז עטיש, אבער איך וויל זאגן, ס'הייסט נישט אן עמזיגע... ער איז באמת יא מקנה. געווענליך וואלט מען געקענט זאגן ס'איז דברים שבלב, אבער ניין, דאס איז דער מנהג.

ר' יצחק: [[#4]] איך מיין אז ס'איז עטיש אויב ס'איז איינגעפירט. יא.

דער מנהג צו שרייבן ווייניגער אדער פונקטליך ("לכתוב בפחות" און "שוה בשוה")

ר' יואל אשר: יא, ס'איז אויך עטיש. יא, יא. **ויש מקומות שנהגו לכתוב בפחות, ואם פסקה להכניס לו במאה כלים, נותנת שוה מאה ועשרים.** ס'טייטש, מ'גייט פארקערט. ס'איז אזעלכע איידעלע מענטשן זענען געקומען, זיי האבן זיך אפגעטיילט פון יענער קהילה, האבן זיי געזאגט מיר גייען גיין פארקערט עקסטרים.

ר' יצחק: איך ווייס נישט פארוואס.

ר' יואל אשר: אפשר פאר עין הרע.

ר' יצחק: ס'איז דא אזעלכע מענטשן אזוי ווי...

ר' יואל אשר: אקעי. איך וויל געבן מער פאר טעקסעס, איך ווייס נישט...

ר' יצחק: ניין, פארקערט, ס'איז אזוי ווי אברהם און עפרון, מ'לערנט דאך אין דער וואכיגער סדרה, ער איז אן **אומר מעט ועושה הרבה.** די פריערדיגע זענען די עפרון חברה, פיר הונדערט, פארשטייסט?

ר' יואל אשר: אקעי. יא, יא. דארף מען וויסן, דער רמב"ם איז א דבר הלמד מענינו, די זאך וואס האסט צו וויסן אז ס'איז טאקע נאר געשריבן...

ר' יצחק: אויב מ'האט געזעדט הונדערט, דארף מען געבן הונדערט צוואנציג לויט'ן רמב"ם.

ר' יואל אשר: ויש מקומות שנהגו לכתוב שוה בשוה. וואו, דאס איז ממש... דאס איז איינגעפירט, ווייסטו וואס? לאמיר גיין מאכן וויפיל... וואס די מציאות איז.

ר' יצחק: ס'איז דאך דא א כלל, קענסט דאך די... צוויי אידן האבן זיך געטראפן אין באן, און געזאגט: "וואו פארסטו?" יא? ער זאגט: "איך ווייס דאך אז דו פארסט דארט. אויב אזוי, פארוואס זאגסטו אז דו פארסט קיין קראקא? דו פארסט דאך טאקע קיין קראקא! דו מיינסט אז איך וועל מיינען..." יא, ס'איז עפעס אזא לעוועל. שיין.

מנהגים וואו דער מאן גיט געלט אדער לייגט צו צו דער נדוניא

ר' יצחק: יא, דאס איז איין מנהג, איין סארט מנהגים. ס'איז דא נאך א סארט מנהגים, יא? דאס הייסט, חוץ פון דעם וואס ס'איז דא מנהגים וואס מ'זאגט שקר, מ'שרייבט שענער אדער מער אדער ווייניגער, איז דא פלעצער וואס ס'איז אויטאמאטיש אינקלודעד נאך עפעס א נתינה, יא?

ר' יואל אשר: ויש מקומות שנהגו שיתן האיש מעות לפי הנדוניא דבר קצוב שתתקשט בו הכלה ותקנה בו בשמים וכיוצא בהן. ס'איז דא פלעצער וואס אויסער די אלע אנדערע זאכן

וואס מ'האט שוין דערמאנט אין דער כתובה, גיט דער מאן לויט דער נדוניא. ס'טייטש, לויט וויפיל זי ברענגט אריין. האסט אריינגעברענגט, פאר יעדע צען טויזנט דאלער וואס דו ברענגסט אריין פאר נדוניא, גיב איך פאר דער כלה א הונדערטער פאר דזשולערי, **ותקנה בו בשמים.** איז דארף מען דאס אויך ענפארסן, אז פאר יעדע צען הונדערט וואס זי האט געברענגט זאל ער צאלן זיין דאלער.

ויש מקומות שיכניס האיש שום משלו לאשה. אנדערש ווי דאס געווענליכע אז זי ברענגט, ברענגט ער א געווסן סכום משלו לאשה, און דאס איז **יצטרף לנדוניתה להתנאות בו.**

ר' יצחק: ס'איז א מתנה פאר איר קען זיין.

ר' יואל אשר: מתנה מחיים, כ'מיין נישט די כתובה.

ר' יצחק: ס'איז א מתנה. ער לייגט צו צו איר נדוניא. דאס איז בעיסיקלי וואס מיר טוען, אין אונזער כתובה שטייט אז זי איז מכניס מאה און ער גיט נאך מאה.

ר' יואל אשר: דהנעלת ליה מיט **מדיליה**, יא. **ויש מקומות,**

שום משלו און מנהג המדינה ביי א סתם חתונה

ר' יואל אשר: אנדערש ווי די געווענליכע אז זי ברענגט, ברענגט ער א געווסע **שום משלו לאשה**, און דאס איז א סארט אוו לייק **לנדוניתה**, ער גיט צו איר, ס'איז א מתנה פאר איר כאילו, א מתנה מחיים, כ'מיין נישט די כתובה.

ר' יצחק: א מתנה, ער לייגט צו צו איר נדוניא. דאס איז בעיסיקלי וואס מיר טוהן, אין אונזער כתובה שטייט אז זי איז מכניס מאה און ער גיט נאך מאה.

ר' יואל אשר: דהנעלת ליה מדיליה, יא. **ויש מקומות**... יא.

ר' יצחק: ס'איז אנדערע דאס איז, יא. בקיצור, זאגט דער רמב"ם, וואס טוט מען פון די אלע זאכן?

ר' יואל אשר: איינער האט חתונה, איז יעצט די שאלה וועלכע פון די איז דער מנהג. זאגט דער רמב"ם: **הנושא סתם**, אן זאגן דעם מנהג המדינה, **כותב ונותן כמנהג המדינה.**

ר' יצחק: דאס הייסט, אן מאכן א ספעציפישן תנאי. אז דו שרייבסט ספעציפיש,

ר' יואל אשר: קענסטו שרייבן וואס דו ווילסט, אבער **וכן היא שפסקה להכניס,**

ר' יצחק: דאס הייסט, זי האט פוסק געווען, זי האט צוגעזאגט זי גייט ברענגען נדוניא, דאס הייסט, יא? וועז א מענטש האט חתונה, דארף ער געבן...

ר' יואל אשר: ער גיט די כתובה כמנהג המדינה, אדער וועז זי האט זיך מקבל געווען אויף זיך צו אריינברענגען א נדוניא, איז **נותנת כמנהג המדינה, וכשתבוא לגבות כתובה, מגבין לה מה שבכתובה כמנהג המדינה.**

ר' יצחק: בקיצור, אלעס בסתם דארף מען טון וואטעווער

ר' יואל אשר: דער מנהג העיר איז.

ר' יצחק: רייט. [[#2]] וואס זאגט דער רמב"ם?

דער גדר פון "מנהג פשוט בכל המדינה" קענן לאקאלע מנהגים

ר' יואל אשר: ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן, מנהג המדינה איז **עיקר גדול ועל פיו דנין.** אינטערעסאנטע... זאגט דער רמב"ם: **והוא שיהיה אותו מנהג פשוט בכל המדינה.** דער רמב"ם האלט זייער שטארק פון א מדינה, אין א לאנד, מדינה טייטש א שטאט. דער רמב"ם זאגט אז א מנהג וואס מ'האלט אין א גאנצן לאנד איז א גוטער מנהג.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, וועז כ'האב דא געליינט דעם **יש מקומות,** האב איך גלייך געטראכט צו מיר אז היינט וואלט מען געזאגט וויזשניץ, בעלזא, סאטמאר, דאס. דער רמב"ם זאגט זייער קלאר ניין, פונקט פארקערט, ער האלט נישט פון די **לא תתגודדו.** אויב איז די גאנצע מדינה, אויב זאגט מען אז אלע אידן האבן א געווסן מנהג,

ר' יצחק: איז יעדן מחייב.

ר' יואל אשר: אבער אויב וועלט עס אזוי צעפיצלט,

ר' יצחק: האלט ער נישט דערפון. וואס ער מיינט בפשיטות איז אז מ'קען נישט תובע זיין. דער רמב"ם, געדענק, דאס גייט מיט דעם רמב"ם'ס שיטה פון פשטות בכל ישראל. אויב ס'איז דא מענטשן אין א שטאט וואס טוהן אזוי און ס'איז דא וואס טוהן אזוי, קענסטו נישט זאגן איך גיי אויף דעם סתם, ס'איז נישטא קיין סתם.

דאס הייסט, דאס וואס מ'גייט, דער רמב"ם מאכט דא אזוי ווי אן **עיקר גדול.** איך ווייס נישט ווי ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך. ס'איז זייער א וויכטיג... וועז ס'איז דא א ספק גייט מען מיט דעם מנהג, אבער דער מנהג מוז זיין א קלארער מנהג. אויב ס'איז דא...

ר' יואל אשר: דער מנהג טוט דאך זייער א גרויסע זאך. דער מנהג גייט קענן וואס מ'האט געזאגט. מ'האט געזאגט הונדערט, און מ'טוט הונדערט פופציג, ס'איז א משוגע'נע זאך. סאו דער מנהג מוז זיין זייער פאוערפול צו גיין קענן די ווערטער וואס א מענטש האט ארויסגעזאגט. **על פיו דנין.** נישט על פי וואס ער האט געזאגט, נאר על פי פונעם מנהג. דער מנהג שרייט העכער ווי וואס מ'האט עקטשולי געזאגט. יא.

זאגט דער רמב"ם ווייטער: **והוא שיהיה אותו מנהג פשוט בכל המדינה.** דער רמב"ם זאגט דא א וויכטיגע זאך, אז מנהג קען מען נישט לאקאליזן. מען קען נישט זאגן: אה, מיר האבן דעם מנהג אין אזא פאל.

ר' יצחק: א מענטש זאגט:

ר' יואל אשר: ביי אונז אין מיין שול, ביי דער קארנער שול וואו איך האב געדאוונט, איז אייביג געווען דער מנהג, אזוי האט מען געזאגט. ס'העלפט נישט. ס'העלפט וועז ס'איז א מנהג המדינה.

ר' יצחק: מדינה מיינט א שטאט פארט, רייט?

ר' יואל אשר: מדינה מיינט א שטאט, אבער ס'איז א מנהג וואס נעמט נישט אריין, ס'איז נישט אזוי האט מען געטון אין דיין

שטיבל. דאס מאכט נאכנישט א מנהג. יא. מנהג איז א גרויסע זאך, ווייל דו ווילסט דאך מיט דעם מנהג גיין אקעגן וואס מ'האט געזאגט, יא.

ר' יצחק: רייט. אז ס'איז א חיוב ממון. ס'וועט ממש א חיוב, ער דארף צאלן. ביי אונז איז איינגעפירט אזוי ווי **לא יעשה כן במקומנו**. מ'דארף וויסן אז דאס איז **לא יעשה כן**, אדער לבן האט געזאגט אזוי, פארשטייסט. אסאך מאל מענטשן זאגן ס'איז א מנהג, איז עס נישט קיין מנהג, ביי אים איז דער מנהג, איז א פארקערטער מנהג.

ר' יואל אשר: יא. אפילו אין דער שול איז דער מנהג אויך, ווייל דער זעלבער דיקטעיטער האט געמאכט

ר' יצחק: אזוי ווי דעם מנהג. אקעי, אבער אז ס'איז געווארן איז געווארן. שוין.

הלכה י"ג: דברים הנקנין באמירה ביי שידוכין

ר' יצחק: [[#3]] זאגט ער, יעצט גיימיר לערנען וואס? א קנין אויף דער התחייבות.

ר' יואל אשר: ניין, איך מיין ס'איז זייער אן ענליכע זאך. אזוי ווי ס'איז דא וועט מ'רופט אויס ביי דער כתובה פעיק זאכן, איז אויך דא אז א מאן זאגט פאר א ווייב פעיק זאכן, און ער מיינט נישט פעיק,

ר' יצחק: אמת'דיגע זאכן.

ר' יואל אשר: אסאך זאכן. וועט יא,

ר' יצחק: וועט נישט. יא, יא.

ר' יואל אשר: אקעי. ס'טייטש, וועט מ'נעמט אן אז א מאן זאגט פאר דער פרוי איך גיי דיר געבן טויזנט דאלער איז עס עכט, מה שאין כן אז די שוויגער זאגט איך גיי דיר געבן טויזנט דאלער, וועט איז עס נאר געזאגט. **איש ואשה שהיו ביניהן שידוכין.**

ר' יצחק: דאס איז זיי האבן געהאט צווישן זיך שידוכין, זיי האבן געדעיט אדער יא, ניין, שידוכים האט מען געלערנט אפאר מאל, אז שידוכים מיין איך ליטערעלי דאס, דאס הייסט מ'שמועסט זיך אויס, ווייסטו, די נושא פון געלט, וואטעווער, נישט דווקא דעיטינג.

ר' יואל אשר: רייט. **ואמר לה כמה את מכנסת לי?** וויפיל גייסטו ברענגען נכסי מלוג? און זי זאגט: **כך וכך**. דאס הייסט ער זאגט כך וכך?

ר' יצחק: ער זאגט כך וכך,

ר' יואל אשר: זאגט איך גיי אים געבן טויזנט דאלער,

ר' יצחק: זי האט געענטפערט.

ר' יואל אשר: זאגט זי: **ואמרה לו**, ענטפערט זי: וויפיל גייסטו מיר געבן? **וכמה אתה נותן לי או כותב לי?**

ר' יצחק: אויך **כך וכך**.

ר' יואל אשר: וכן האב שפסק על ידי בנו ובתו, כמה אתה נותן לבנך? כך וכך, וכמה אתה נותן לבתך?

ר' יצחק: כך וכך. הממ.

ר' יואל אשר: ס'הייסט ביידע האבן געזאגט, יעדער צד האט געזאגט די כך וכך וויפיל מ'גייט געבן. **ועמדו וקידשו**. איז די קידושין על דעת אויף דער זאך וואס מ'האט זיך אפגעשמועסט, אפילו מ'האט נישט געשריבן, יא?

ר' יצחק: מ'האט נישט געמאכט קיין קנין,

ר' יואל אשר: קנו אותן הדברים. ואף על פי שלא היה ביניהן קנין מידם, אפילו ס'איז נישט געווען קיין קנין אויף די זאכן וואס מ'האט זיך אפגעשמועסט, אבער מ'האט זיך אפגעשמועסט, און נאכדעם האט מען געמאכט קידושין. זאגט נישט, איך וויל נישט זאגן דאס ווארט על דעת זה, אבער ס'איז געווען אן אנדערסטענדינג אז מ'האט עס ערנסט געמיינט, איז **אלו הן הדברים שנקנין באמירה**. ס'איז דא זאכן וואס מ'דארף נישט קיין קבלת קנין, די אמירה איז גענוג, אין דעם וועט זיין די אמירה גענוג.

שמועס: פארוואס איז עס נקנה באמירה ביי שידוכין?

ר' יצחק: פארוואס? ווייל, איך מיין ווייל אזוי ווי די שמחה, דער גרויסער מצב פון חתונה האבן איז גענוג, עפעס אזוי. אזוי מיין איך, רייט? ס'איז דער חילוק פון זאכן וואס א קנין

ר' יואל אשר: דארף מען נישט אמירה.

ר' יצחק: מענטשן נעמען עס ערנסט. מ'רעדט נישט יעצט פון שרייבן די כתובה.

ר' יואל אשר: ניין, אבער איך וויל זאגן, נישט נעמען דאס ווארט נאכדעם **עמדו וקידשו**, מהי דעתך זאגט מען

ר' יצחק: אז די קידושין

ר' יואל אשר: איז מיט'ן חשבון אז דאס איז דער דיעל, ניין?

ר' יצחק: יא, אבער ניין, אבער ווער זאגט עס? איך מאך קיין קנין, אפשר האב איך סתם געמאכט א קידושין. סא, ס'איז צו טון מיט דעם, בשעת קידושין איז נקנין באמירה,

ר' יואל אשר: בשעת ס'האט צו טון מיט

ר' יצחק: נישט ווייל די קידושין איז על תנאי דא,

ר' יואל אשר: נישט על תנאי, אוודאי נישט, אבער ס'גיט צו אז וועון מענטשן רעדן די קאנווערסעישאן, איז נישטא די טענה איך האב נישט געמיינט. ווייל דאס איז זייער א סיריעס קאנווערסעישאן. יעדער פארשטייט, וועון מ'האט דעם שמועס... יא, אבער נאר נאך דעם **עמדו וקידשו**. חתן מיט דער כלה זעצט זיך אוועק, און מ'האט אן ערנסטע קאנווערסעישאן, איז עס א זאך וואס...

ר' יצחק: חתונה האבן איז א גרויסע זאך. שטייט אז מרוב שמחה איז ער מקדש. ס'הייסט, חתונה מאכן איז א גרויסע זאך, מ'מאכט אן ערנסטע החלטה, דאס איז גענוג ערנסט אז ס'זאל ווערן דער קנין. ס'הייסט, **היינו הדברים שנקנין באמירה.**

ר' יואל אשר: פארקערט פונעם מנהג המדינה וואו מ'האט געמאכט סתם א קלאון שאו

ר' יצחק: פון דער גאנצער זאך.

ר' יואל אשר: ווייל דא רעדן צוויי מענטשן צווישן זיך, זיי מיינען עס ערנסט. וועז די גאנצע קהילה ווערט אינוואלווד, דעמאלטס איז אלעס פעיק.

הלכה י"ד: די גדרים פון פוסק זיין — וועד און ביי וועלכע נישואין

ר' יואל אשר: [[#4]] זאגט דער רמב"ם: **במה דברים אמורים?** דאס איז דווקא **בשפסק האב לבתו, בין גדולה בין קטנה,** אז ביי די שידוכין איז דא אדער א מאן

ר' יצחק: מיט א פרוי צווישן זיך,

ר' יואל אשר: אדער א מאן און פרוי צווישן זיך, אדער וועז ס'איז די עלטערן וואס ברענגען די זאכן צום טיש. דער אב איז דער וואס ברענגט לבתו, און די בתו איז **בין גדולה בין קטנה,** און די אנדערע זייט איז **האב לבנו,** און מ'רעדט **בנישואים ראשונים,** וועז מ'מאכט חתונה א בחור און א מיידל, די ערשטע חתונה. פארוואס? **שדעתו של אדם קרובה אצל בנו,** א מענטש איז נאנט מיט זיין זון, האט ליב זיין זון,

ר' יצחק: האט ליב זיין זון,

ר' יואל אשר: ומרוב שמחתו בנישואין הראשונים, ער פרייט זיך אזוי שטארק אז ער מאכט חתונה זיין זון, **גמר ומקנה לו באמירה,** זאגט מען אז דאס וואס דער טאטע און די צוויי מחותנים, די טאטעס זאגן איז אמת'דיג, ס'איז נישט סתם געזאגט, באמת מקנה, ממילא זאל עס זיין דברים הנקנין באמירה.

ר' יצחק: אבער...

ר' יואל אשר: פארדעם איז עס טאקע נאר נישואים ראשונים, זעט אויס אז זיווג שני פון א קינד איז שוין נישט דער זעלבער מצב און אזוי ווייטער.

ר' יצחק: יא. כ'האב געטרייט. מ'קריגט נישט די זעלבע מתנות,

ר' יואל אשר: ס'גייט נישט. **אבל אח שפסק לאחותו,**

ר' יצחק: כ'האב געמיינט אפשר קען מען באקומען דאבל די מתנות, ניין, ס'גייט נישט.

ר' יואל אשר: אז עס איז כתובה ראשונה,

ר' יצחק: אבל אח שפסק לאחותו,

ר' יואל אשר: אבער וועז ס'איז א ברודער וואס מאכט אפ דעם חתונה אגרימענט, **או אשה שפסקה לבתה,** נישט דער טאטע פאר דער טאכטער נאר די מאמע, ס'טייטש די מאמע איז אן אלמנה אדער וואס, אדער דער טאטע איז עבסענט, און די מאמע איז די וואס מאכט, **וכן שאר קרובים, או האב שפסק לבנו או לבתו בנישואים שניים,** ביי זיווג שני, צווייטע חתונה, דעמאלטס **לא קנו אותן הדברים עד שיקנו מידי הפוסק שנתן כך וכך,** דעמאלטס איז נישטא נקנה באמירה, נאר מ'דארף מאכן א קנין, א קבלת קנין פון דעם וואס האט פוסק געווען, פון דעם וואס האט, הואעווער עט איז, דער טאטע,

ר' יצחק: די מאמע, דער ברודער, דער שוואגער,

ר' יואל אשר: דער פעטער. פוסק דא מיינט צוגעזאגט די...?

ר' יצחק: יא, פוסק איז טייטש צוגעזאגט, אדער... כ'מיין געזאגט א נאמבער אפשר הייסט דאס פוסק, באט כל פנים דאס איז דער טייטש פונעם ווארט א גאנצע צייט. כ'מיין אז דאס איז זייער רעאליסטיש דאס צו זען, אסאך מאל ס'איז דא א חתונה אדער א זאך,

ר' יואל אשר: דער פעטער, וואס דער פעטער זאגט

ר' יצחק: צו איז גארנישט ווערט. וואס דער טאטע זאגט צו איז עפעס ווערט.

ר' יואל אשר: אזוי ווי אן ערב ווערסעס א... ענליך.

ר' יצחק: אה, דארט האמיר געזען... אה נא, כ'זאג ס'איז געווען די ענליכע הלכה אז דער טאטע איז זיך מתחייב. אבער זען דאס, כ'ווייס נישט, אמאל גייט מען ווען א גויאישן שכר לימוד, ס'קומט א פעטער ער זאגט איך וועל צאלן שכר לימוד, ער גייט נישט. ער זאגט נאר. דער טאטע איז אויך געהייטערט, דאס הייסט, ער האט נישט, ער וועט זיך מוטשען אבער... ס'איז זייער א רעאליסטישע זאך די הלכה. אקעי. זאגט דער רמב"ם: **האב שפסק על ידי...**

הלכה ט"ו: וועז ווערט דער צוזאג חל, און דער דין ביי יבום

ר' יואל אשר: [[#5]] וועז ווערט דער קנין? וועז ווערט ער מתחייב? מ'האט געמאכט דאס מחייב באמירה, אבער וועז דארף ער צאלן? יעצט? יא. דער טאטע וואס זאגט צו געלט פאר זיין טאכטער צו דער חתונה, **האב שפסק על ידי בתו, לא קנת הבת המתנה עד שיכנוס אותה בעלה.** איז נישט פשט אז קודם איז דאס מיידל קונה די מתנה, ס'ווערט אירס, און נאכדעם ברענגט זי עס צו דעם מאן און דער מאן איז עס קונה פון איר, אדער קונה די זכות פון איר. ס'איז אבער נישט אזוי. **וכן הבן לא קנה עד שיכנוס,** די זעלבע זאך דער זון, וועז דער טאטע זאגט צו געלט פאר זיין זון דעם חתן, איז נישט פשט אז ס'ווערט זיינס דעמאלטס, נאר מ'מיינט ביידע אז דער קנין זאל געשען ביי דער חתונה. **שכל הפוסק אינו פוסק אלא על מנת לכנוס,** דאס צוזאגן געלט איז א חלק פון דער שמחה אז מ'פרייט זיך אז דאס קינד האט חתונה, אדער מ'וויל העלפן דאס קינד זאל קענען חתונה האבן.

לפיכך, קומט אויס א רעכטע נפקא מינה, **הפוסק מעות לחתנו,** איינער האט צוגעזאגט געלט פאר זיין טאכטער'ס חתן, פאר זיין איידעם, **ומת קודם שיכנוס,** דער חתן איז נעבעך געשטארבן פאר דער חתונה, **ונפלה לפני אחיו ליבום.**

ר' יצחק: רייט. אז כאילו טענה'ט דער נייער חתן: האט דאך צוגעזאגט געלט, ס'איז געווען דיין טאכטער'ס געלט, נעם גיב מיר

דאס געלט! זאגט ער ניין,

ר' יואל אשר: יכול האב לומר ליבם לאחיך הייתי רוצה ליתן, פאר דיין ברודער האב איך געוואלט געבן, **לך איני רוצה ליתן,** פאר דיר האלט איך נישט דערביי. **ואפילו היה הראשון עם הארץ והשני חכם.** ער זאגט נאכאמאל, ווייל דאס פוסק זיין מעות גייט נאר ביי דער חתונה, איז ממילא אויב ס'איז נישט געשען א חתונה און דער חתן איז געשטארבן, אפילו אויב ס'איז דא א מציאות אז מ'רעדט פון יבום, וואס די חתונה גייט ווייטער געשען נאר מיט אן אנדערן ברודער, אבער די מתנה האט ער דאך נישט געגעבן פאר דעם חתן. די מתנה איז נאכנישט געשען.

ר' יצחק: ער האט געגעבן פאר זיין טאכטער טעקניקלי,

ר' יואל אשר: אבער...

פארוואס דער טאטע דארף נישט געבן די נדוניא פאר'ן יבם

ר' יואל אשר: ואפילו היה הראשון עם הארץ והשני חכם, ס'טייטש, ער זאגט... נאכאמאל, ווייל דאס פוסק זיין מעות געשעט נאר ביי דער חתונה, איז ממילא, אויב עס איז נישט געשען א חתונה, דער חתן איז געשטארבן, אפילו אויב ס'איז דא א מציאות אז מען רעדט פון יבום, וואס די חתונה גייט ווייטער געשען נאר מיט אן אנדערן ברודער, אבער די מתנה האט ער דאך נישט געגעבן פאר דעם חתן, די מתנה איז נאכנישט געשען, ער האט געגעבן פאר זיין טאכטער טעקניקלי.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם,

ר' יואל אשר: אפילו אויב לאמיר זאגן אז אונזער חשבון איז אז דער צווייטער מאן איז נאך א בעסערער מאן, דארפסטו נאך מער פוסק זיין, ער איז גאר אפילו א תלמיד חכם, דער ערשטער אן עם הארץ,

ר' יצחק: ער ווייל נישט.

ר' יואל אשר: אבער ער איז נישט מחויב. יא, ער קען טענה'ן אז ער וויל נישט.

ר' יצחק: ער האט ליב עמי הארצים.

ר' יואל אשר: וואס וויל מען טוהן?

ר' יצחק: אפילו די טאכטער וויל, זי זאגט, "טאטי, האסט מיר צוגעזאגט געלט פאר מיין חתונה", זאגט ער, "ניין, איך האב דיר צוגעזאגט געלט פאר דיין חתונה מיט יאנקל, מיט יאנקל'ס ברודער האב איך נישט צוגעזאגט געלט. קענסט חתונה האבן פון היינט ביז מארגן, אבער איך בין נישט מחויב צו געבן געלט."

ר' יואל אשר: יקום על שם אחיו המת מיינט נישט אז ער ווערט יאנקל.

ר' יצחק: דא? ער באקומט וואס איז שוין געווען, די כתובה באקומט ער, אבער דער צוזאג פון דעם טאטן איז געווען...

הלכה ט"ז: וועז דער טאטע אנטלויפט אדער וועז די כלה אליין פוסק'ט אויף זיך

וועז דער טאטע איז פוסק און גייט אוועק

ר' יואל אשר: הפוסק מעות לחתנו והלך האב למדינה אחרת, דער טאטע האט צוגעזאגט געלט פאר זיין איידעם און ער האט אפגעפוצט. **יכולה היא לומר לבעל,** קען די כלה זאגן פאר דעם מאן, **אני לא פסקתי על עצמי,** איך האב נישט צוגעזאגט געלט, **מה אני יכולה לעשות.** ס'טייטש אזוי, דער מאן האלט נישט ביים קומען צו דער חתונה, ער זאגט, מ'האט געערעדט א חתונה מיט אסאך געלט אבער ער איז דאך נעלם געווארן, די ווייב טענה'ט צו דעם מאן אז מען קען איר נישט אויפהאלטן, איך האב נישט געמאכט דעם פראבלעם, **מה אני יכולה לעשות.** זייער שיין, מ'גיט די לענגוועדזש איז אזא...

ר' יצחק: אבער קוק די נעקסט הלכה וועסטו זען.

ר' יואל אשר: און מ'זאגט, **או כנוס בלא נדוניא, או פטרני בגט.** זי קען פאדערן...

ר' יצחק: זי קען נישט פאדערן, זי קען דאך נישט מאכן א גט, אבער זי קען זאגן.

ר' יואל אשר: ס'איז דא... ס'טייטש, זי האלט צווישן קידושין און נישואין, צווישן אירוסין און נישואין, סאו א גט דארף זי שוין, סאו אדער ענדיג צו זיין מכניס אן דער נדוניא, אדער עט ליסט גיי מאך א גט, זי קען אין אזא פאל פאדערן עט ליסט א גט.

ר' יצחק: א לשון אינטערעסאנט.

וועז די כלה אליין איז פוסק אויף זיך

ר' יואל אשר: אני לא פסקתי מה אני יכולה לעשות. אבל אם פסקה היא על עצמה ולא הגיעה ידה, אבער אויב זי אליין האט צוגעזאגט געלט, זי האט געמיינט זי גייט מאכן דאס געלט, למעשה שטעלט זיך ארויס אז ס'איז שוועררער צו

ר' יצחק: שאפן געלט ווי זי האט געמיינט,

ר' יואל אשר: דעמאלטס... קען זי נישט זאגן, וואס זאל איך טוהן. זי קען אויך ווארטן, **מה אני יכולה לעשות. מה אני יכולה לעשות** ארבעט נישט דא. **הרי זו יושבת,** דארף זי ווארטן **עד שתמצא מה שפסקה,** ביז זי קען ערלעדיגן זאל

ר' יצחק: זי געבן די געהעריגע זאך,

ר' יואל אשר: או עד שתמות. ער קען זאגן, איך וויל איר נישט געבן א גט, איך וויל נישט נושא זיין.

דיסקוסיע: פארוואס קען זי זיך נישט פטר'ן מיט א טענה פון מורדת?

ר' יצחק: פרעגט דער רמב"ם א קשיא.

ר' יואל אשר: איז דאך דא אן עצה.

ר' יצחק: זי איז דאך א מורדת, פארוואס זאל זי נישט קענען נעמען א גט, אזוי ווי מיר האבן געלערנט?

ר' יואל אשר: ולמה לא תפטור עצמה במרדות, פארוואס זאל זי זיך נישט קענען פטר'ן מיט א טענה אז זי איז א מורדת? אזוי ווי מיר האבן געזען אז ס'איז דא א פאל וואו א פרוי קען טעכניש

באקומען א גט. מיר ווייסן דאך בדרך כלל אז דער מאן איז דער וואס גיט א גט. אבער מיר האבן געלערנט אז ס'איז דא א חידוש אין דעם, אז ס'איז יא דא אזא זאך ווי א פרוי זאל קאזן א גט, זי זאל טוהן זאכן וואס דאס גייט ברענגען אז זי זאל באקומען א גט,

ר' יצחק: טאקע אן א כתובה,

ר' יואל אשר: דורך זיין א מורדת. סאו קען זי אויך זאגן, איך וויל נישט חתונה האבן, האבן מיר דאך געלערנט אז

ר' יצחק: אפילו אן ארוסה קען מאכן מורדת אויב זי וויל נישט חתונה האבן, יא, האט דאך...

ר' יואל אשר: פארוואס זאגסטו **עד שתמות** אז זי דארף ווארטן, און ער מוז איר נישט געבן א גט? פארוואס זאל מען נישט זאגן ער מוז איר געבן א גט, זי איז א מורדת?

זאגט דער רמב"ם, **שהמורדת כשהיא ארוסה**, ווען איינע איז מורד ווען זי איז נאך אן ארוסה, איז **הבעל רוצה לכנסה והיא אינה רוצה**. דער בעל בעצם וויל חתונה האבן מיט איר, נאר זי וויל נישט. איז **הבעל רוצה לכנסה והיא אינה רוצה**. ממילא איז די עצה אז מען גיט איר א גט אן א כתובה. **אבל זו**, אבער די פרוי דא, ביי אונזער פאל, פון דער פרוי וואס האט זיך אונטערגענומען געלט און זי דעליווערט נישט, איז **אין הבעל רוצה בה עד שתתן הנדוניא שפסקה**, דער מאן וויל נישט חתונה האבן מיט איר ביז זי ברענגט די נדוניא וואס זי האט זיך אונטערגענומען, **והיא רוצה בו**, זי וויל בעצם דעם מאן. **שהרי היא אומרת לו או כנוס או פטור**, זי זאגט, יא, איך בין גרייט חתונה

ר' יצחק: צו האבן מיט דיר.

ר' יואל אשר: סאו, איך מיין אז וואס דער רמב"ם זאגט מיט דעם איז אז מורדת איז א יוניק זאך, מען צווינגט נישט א מענטש צו זיין מיט איינעם וואס עקלט זיך מיר, איינער וואס קען נישט. יא? וואס איז געווען דעם רמב"ם'ס לשון? מ'קען נישט צווינגען א מענטש צו זיין ווי אין א בית האסורים.

ר' יצחק: יא, אבער וואס ער זאגט איז...

ר' יואל אשר: אבער דא איז נישט דאס די סיבה, דא ווייסט מען דאך אז דער מאן איז א גוטער מאן, און זי וויל זיין מיט אים, נאר דא איז עפעס

ר' יצחק: אן אישו מיט געלט. יא, נו. ער ברענגט אז ס'איז א מחלוקת. דאס הייסט, אנדערע, די גאונים האבן געזאגט אז מורדת גיט מען גלייך א גט, אזוי ווי די גמרא, דאס האט צו טוהן מיט די תקנות האחרונים ביי מורדת, האט דער רמב"ם מחלק געווען אז מורדת קען גלייך באקומען א גט. דער רמב"ם איז דאך דעמאלטס מחלק געווען אביסל. אבער דער רמב"ם זאגט אז אפילו אזוי, איז דא אנדערש. מורדת איז איינע וואס דער מאן וויל איר, רייט? דאס הייסט, דער מאן וויל איר, זי וויל נישט. וועו זי וויל אים נישט, קען מען זאגן. **אבל זו**, דער מאן וויל... יא, ס'הייסט, סארי, דער מאן וויל נישט. אה, דער מאן וויל נישט,

ר' יואל אשר: דער מאן וויל נישט ווילאנג זי ברענגט נישט דאס געלט.

ר' יצחק: ער וויל ווארטן.

ר' יואל אשר: זי וויל, זי וויל. איך מיין, דאס עיקר ווארט דא איז, אז זי וויל. אז מ'רעדט אז ס'איז א תקנה וויאזוי א פרוי קען ארויסגיין פון א מאן וואס זי וויל נישט. מ'קען איר נישט צווינגען, זי איז טשאוקט, זי קען נישט, האבן חכמים מתקן געווען, פארלירסט טאקע די כתובה, אבער דו קענסט באקומען א גט. אבער דא די פרוי וויל! וואס? זי זאגט: "איך בין גרייט חתונה צו האבן". נו, וואס דען? האסט נישט דאס געלט. האסט א פראבלעם,

ר' יצחק: ברענג דאס געלט.

ר' יואל אשר: זי קען נישט זאגן: "איך בין נמאס פון אים, איך קען נישט, איך קען נישט וואוינען מיט אים".

ר' יצחק: איך בין נישט מסכים מיט דיין זאך, ס'הייסט איך מוז לערנען אנדערש. ס'הייסט איך מוז זאגן, לויט דיין פשט ביסטו געערעכט. אבער לויט וואס איך טראכט, מ'רעדט נישט פון מאיס עלי, דער רמב"ם זאגט נישט מאיס עלי, ער זאגט מרדות, רייט? סאו איך טראכט אזא פשוט'ע זאך. ס'הייסט וואס וויל דער מענטש? ער וויל איר פרעשורן, לאמיר פארשטיין וואס איז די מחלוקת דא, יא? די מחלוקת דא איז אז ער וויל נישט געבן א גט. וואס וויל ער? ער וויל זי זאל בלייבן סטאק ביז זי מוז אויפקומען מיט דעם געלט. ער האט א פלאן, ס'גייט ביי דער ענד זיין גוט פאר ביידע. ס'הייסט זי זאגט נישט אז זי האט אים פיינט, זי האט נאר א פראבלעם מיט געלט. זי וויל, זי מיינט אז זי וועט זיך ארויסדרייען פון דעם געלט, ווייל זי וועט זאגן: "**כנוס או פטור!**" נאו פראבלעם, גיב א גט. אין אנדערע ווערטער, זי וויל נישט א גט, רייט? ביי די וועי, נישט ער און נישט זי וויל באקומען א גט. וואס זי וויל איז באקומען א חתונה אן א נדוניא, און ער וויל איר פרעשורן מיט דער נדוניא.

סאו זאגט דער רמב"ם, דאס איז נישט מרדות, פארשטייסט? מרדות איז ווען דו ווילסט נישט חתונה האבן, אזוי ווי דו זאגסט, מ'פארט נישט קיין חתונה, ביסט מרדות, נאו פראבלעם, נעם זיך א גט. דו ווילסט דאך יא חתונה האבן, דו ווילסט נאר חתונה האבן אן דעם, האט ער דאס רעכט איר מעכב צו זיין און צו זאגן, ניין, איך וויל אז דו זאלסט געבן דאס וואס דו האסט צוגעזאגט. דאס איז דעם רמב"ם'ס סברא עט ליסט. און זיי האבן געהאט נאך עפעס

ר' יואל אשר: וואס איז ענליך צו א מורדת, א פרוי וואס איז נישט גרייט אויף נישואין, א פרוי וואס האט באקומען קידושין

ר' יצחק: און זי גייט אן מיט

ר' יואל אשר: א צווייטן על דעת השעה, דעמאלטס וויל זי באמת נישט,

ר' יצחק: דא וויל זי באמת. רייט, די זעלבע זאך, איך מיין אז ער מיינט יענץ. מרדות האבן מיר דאך געערעדט מרדות קען זיין אן ארוסה אויכעט, אפילו ס'איז נישט שייך עונה,

ר' יואל אשר: באט זי איז מורדת פונעם נעקסטן סטעפ פון נעמען צו חתונה.

ר' יצחק: שוין. זאגט דער רמב"ם,

דער חילוק צווישן א גדולה און א קטנה

ר' יואל אשר: **במה דברים אמורים** דאס

ר' יצחק: וואס כ'האב געזאגט אז מ'קען איר צווינגען דורכדעם וואס מ'וואלט מיט דער חתונה ביז זי

ר' יואל אשר: גיט דאס געלט איז דוקא **בגדולה** וואס האט זיך אונטערגענומען און ס'איז אן אמת'דיגער קנין אזא. **אבל קטנה שפסקה על עצמה**, א קטנה האט נישט אמת'דיג א רעכט צו, מ'נעמט איר נישט ערנסט, איז **כופין אותו ליתן גט או יכנוס בלא נדוניא**. ער קען נישט זאגן וואלט אויף לעולם ועד, ווייל וועט זי האט זיך אונטערגענומען איז זי געווען א קטנה און א קטנה'ס התחייבות איז נישט קיין אמת'דיגע.

ר' יצחק: דאס איז דער תירוץ?

ר' יואל אשר: ס'איז טאקע פאני אז זי קען זיך נישט אמת'דיג מתחייב זיין.

ר' יצחק: סאו וואס בכלל איז דאך נישט נוגע, ער זאגט אז די התחייבות פון א קטנה ארבעט נישט,

ר' יואל אשר: סאו מען דארף נישט די גאנצע, דאס איז וואס ער זאגט. אבער ער האט אויך דאס רעכט צו געבן א גט.

ר' יצחק: יא אלעמאל. אה ווייל ער וויל נישט, ער מוז נישט חתונה האבן, מען קען אים נישט, א מענטש קען מען זיכער נישט צווינגען חתונה צו האבן. מען קען אים צווינגען צו געבן א גט, אבער צווינגען חתונה האבן קען מען נישט.

הלכה י"ז: א מאן וואס נעמט זיך אונטער צו שפייזן זיין ווייב'ס טאכטער

דער גדר פון דער התחייבות בשעת קידושין און שלא בשעת קידושין

ר' יצחק: אקעי, סאו יעצט קענען מיר לערנען א נייע, א גאנץ נייע, ס'איז דא א שייכות צו ביז יעצט, רייט? ס'איז א נייע הלכה... ס'איז דא א שייכות אז וועז א

ר' יואל אשר: מענטש נעמט זיך אונטער צי ווערט מען מחויב מיט דעם. אה, באט מען דארף זיין קונה מידו אז מ'נעמט זיך אונטער?

ר' יצחק: א מענטש קען פארשור זיך אונטערנעמען וואס ער וויל. ס'איז דא געוויסע כללים אין דעם, באט ס'איז דא אזא זאך אז א מענטש נעמט זיך אונטער, חוץ פון דער כתובה און די אלע זאכן, אז ער האט חתונה מיט א פרוי וואס האט שוין קינדער, און ער נעמט זיך

ר' יואל אשר: אונטער אז ער גייט שפייזן אירע קינדער.

ר' יצחק: יא? יא.

ר' יואל אשר: **"הנושא את האשה ופסקה עמו"**,

ר' יצחק: זי האט פוסק געווען מיט אים,

ר' יואל אשר: זי האט זיך אויסגענומען מיט אים, ס'הייסט זי האט אים געמאכט פוסק זיין. אינטערעסאנט אז דאס לשון איז די גאנצע צייט

ר' יצחק: איז אזוי אהער און אהין.

ר' יואל אשר: יא יא מען גייט אהין און צוריק.

ר' יצחק: איך מיין עס מיינט אז עס איז איר אינטערעסע,

ר' יואל אשר: זי וויל דאס לכאורה. **"שיהיה זן את בתה כך וכך שנים"**, אז ער זאל אויסהאלטן איר טאכטער אזויפיל און אזויפיל יארן, דארף ער דאס פאלגן, **"חייב לזונה אותן שנים שקיבל על עצמו"**, מוז ער איר מפרנס זיין די יארן וואס ער האט זיך אונטערגענומען. זאגט דער רמב"ם, וועז? **"והוא שיתנו על דבר זה בשעת קידושין"**, מען האט זיך אויסגענומען אזוי בשעת קידושין. ער מיינט נישט צו זאגן אז עס איז א תנאי אין די קידושין,

ר' יצחק: ער ניצט דאס לשון...

ר' יואל אשר: וואס איז עס? אבער די קבלה איז געווען בשעת קידושין. ער זאגט אז די ערנסטקייט פון קידושין, אזוי ווי שמחת הקידושין זאגט ער פריער.

ר' יצחק: אזוי זאגט דער מפרש דא. דער כסף משנה זאגט אזוי, ס'הייסט עס גייט מיט דער

ר' יואל אשר: זעלבער סברא אז וועז דער מענטש איז מקדש, איז נקנה באמירה. נו יא, וואס איז געווען דאס לשון?

ר' יצחק: גלייך נאכדעם איז געווען קידושין.

ר' יואל אשר: **"ועמדו וקידשו"**. יא. **"אבל שלא בשעת קידושין"**, דעמאלטס רעדן מענטשן סתם אזוי, וואס מען זאגט איז נאכנישט געווג, דעמאלטס דארף זיין אדער קונה מידו, **"עד שיקנו מידו או שיכתוב בשטר"**, דארף זיין עס געבן מער ערנסטקייט, אדער מאכן א קנין אדער עס שרייבן ווי א שטר. אינטערעסאנט, דא זעט אויס אז א שרייבן מיט א שטר איז די זעלבע שטארק ווי א קנין מידו, מיר האבן עס נאכנישט געהאט ביז דא. פריער האבן מיר עס נאר געהאט, כתב האט אויסגעקוקט אזוי ווי אמר, זייער אינטערעסאנט,

ר' יצחק: יא. דא זאגט דער רמב"ם, ניין,

ר' יואל אשר: כתב דארט האט געמיינט סתם א שרייב אדער אזוי ווי אנשטאט זאגן,

ר' יצחק: אנשטאט זאגן שרייבט מען א האנט,

ר' יואל אשר: א שטר איז עפעס אנדערש. **או שיכתוב בשטר וכיוצא בו, כמו שיתבאר בהלכות מקח וממכר**, אז מ'מאכט א קנין אדער א שטר,

ר' יצחק: דעמאלטס האט זיך דער מענטש ממש מחייב געווען.

ר' יואל אשר: דארט וועט שטיין וועז א מענטש ווערט מחויב וועז ער זאגט צו איינעם א מתנה.

ר' יצחק: סתם אן אופן כללי'דיגע התחייבות, איך מאך מיט דיר א דיל, איך גיי דיר צאלן.

ר' יואל אשר: וועז איז א ווארט מתחייב, וועז איז עס נאר צוזאגן און ליב האבן קאסט נישט קיין געלט?

ווען זי האט זיך געג'גט און חתונה געהאט מיט א צווייטן

ר' יואל אשר: נתגרשה, וואס טוט זיך אזא זאך? א מענטש האט מקבל געווען צו שפייזן יענעמ'ס טאכטער. און ער האט זיך געג'גט מיט איר אין דער צייט. **נתגרשה בתוך השנים שקיבל על עצמו לזון את בתה.** און זי, נישט נאר האט זי זיך געג'גט, נאר זי איז נאך געגאנגען און האט חתונה געהאט מיט א צווייטן,

ר' יצחק: א דריטן,

ר' יואל אשר: א פיפטן, זי פארט ווייטער, און זי שאפט אסאך מענטשן זאלן אויסהאלטן איר טאכטער. דאס איז איר ביזנעס.

ר' יצחק: ופסקה עמו,

ר' יואל אשר: מיט א נייעם מאן, **שיהיה זן את אותה הבת כך וכך שנים. לא יאמר הראשון**, קען נישט דער ערשטער זאגן **אם תבוא לביתי אזוננה**, אז ביז יעצט וואס איך האב געזאגט אפרנס את בתך, איז דאך געווען, דו ברענגסט אריין די טאכטער ביי אונז אינדערהיים, און זי קען עסן ביי מיר, ניין? נאר זיין קבלה איז אן אמת'דיגע קבלה, און ער דארף איר צוגעבן אפילו באופן ווען ס'איז נישט ביי אים אינדערהיים, **אלא מוליך מזונותיה למקום שהיא שם אמה.**

ר' יצחק: דארט וואו די מאמע איז.

ר' יואל אשר: זייער מחמיר אויף אים, זייער אינטערעסאנט.

ר' יצחק: ווייל ס'איז א פשוט'ע, ווייל ס'הייסט התחייבות ממון. ווען א מענטש איז זיך מתחייב

ר' יואל אשר: איז ער יא, אבער ער וואלט געקענט זאגן אז די התחייבות איז געווען מיט'ן חשבון אז איך ווייס אז ס'איז ביי מיר אינדערהיים. אה, דאס איז שוין דברים שבלב.

ר' יצחק: ס'איז א ביזנעס שוין. איך וואלט אויך געטראכט אזוי, אבער דא מ'נעמט עס אן ס'איז ממש א ביזנעס.

דער חיוב פון צוויי שטיף-טאטעס און ווען דאס מיידל האט חתונה

ר' יצחק: ווען ס'איז זיין טאכטער, פארשטיי איך אז ס'איז דא אזא זאך. ס'איז נישט זיין טאכטער, ס'איז סתם א פרעמד מיידל וואס ער נעמט אונטער צו צאלן.

ר' יואל אשר: רייט. **"וכן לא יאמרו שניהם"**, די צוויי טאטעס טרעפן זיך איין טאג, און זיי הייבן אן קרעכצן איינס צום צווייטן, פרעג נישט וואס איך מאך מיט דער פרוי, און זיי זאגן **"הרי אנו זנין אותה כאחד"**. ווייסטו וואס? לאמיר זאגן פאר דער פרוי אז איך האלט מיין דיעל, איך בין איר זיך מפרנס, און לאמיר עס טוהן צוזאמען.

ר' יצחק: מ'האט זיך צוטיילט כאילו אין דעם געלט.

ר' יואל אשר: רייט. **"אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות"**. וואו. געלונגען פאר דער פרוי. אהה. שוין. ווייס איך א חידוש.

ר' יצחק: אין אנדערע ווערטער, זי באקומט דאבל געלט, ווייל זי האט די אלע התחייבות'ער? רייט. *די התחייבות איז נישט אזוי ווי זיינע מזונות פון אן אשה ובנים, וואס איז דער עיקר די מזונות. ס'איז ממש א ממון חיוב, און זי האט עס פארדינט.* אזוי ווי דו זאגסט, די פרוי מאכט גוט ביזנעס פון די חתונות.

ר' יואל אשר: יא, און נישט נאר דאס, נאר נאך אן אינטערעסאנטער חידוש. דאס זעלבע מיידל האט געטראפן א נייעם מאן וואס דארף איר אויך מפרנס זיין. זי האט שוין גוט, ליינס פון מענער וואס ווילן איר געבן געלט. *זאגט מען נישט אז ווען זי האט חתונה פאלט עס אוועק. מ'האט פארט געזאגט כך וכך שנים, איז כך וכך שנים.* איז **"הבעל חייב במזונותיה ובעלי אמה שניהם"**, די צוויי נעבעכדיגע מענער, **"כל אחד מהן נותן לה דמי מזונות"**, דארפן ביידע געבן פול דמי מזונות.

ר' יצחק: דמי מיינט וויפיל ס'וואלט געקאסט, יא?

ר' יואל אשר: כאילו דאס איז דער טייטש. יא.

הלכה י"ח: גביה פון די יורשים און לקוחות וועז די שטיף-טאטעס שטארבן

ר' יואל אשר: "מתו אלו", וואס טוט זיך **"מתו אלו שפסקו לזון אותה"**?

ר' יצחק: זענען געשטארבן די צוויי טאטעס.

ר' יואל אשר: איז יעצט קומט זי בעטן פון די יתומים, די חוצפה שטאפט נישט. איז אזוי, **"אם קנו מידן או שחייב עצמו בשטר הרי זו כבעלת חוב בשטר"**, איז זי אזוי ווי א בעלת חוב בשטר, און די נכסים ווערן משועבד פאר דעם, **"וטורפת מזונותיה מנכסיהן המשועבדין עד סוף הזמן שפסקו"**. וויפיל זי דארף, וויפיל געלט זי דארף ביז ס'ענדיגט זיך די יארן וואס מ'האט זיך אונטערגענומען, קען מען תובע זיין פון דעם געלט פון דער ירושה,

ר' יצחק: וואס איז משועבד.

ר' יואל אשר: אבער אויב איז עס נאר געווען די אנדערע זאך אז מ'האט געמאכט דעם פסק בשעת קידושין, וואס דאס האט עס געגעבן א חומר, אבער ס'איז נישט געווען קיין קנין, **"הרי הן דברים שלא ניתנו להיכתב"**, בלייבט עס עפעס וואס מ'האט נישט געשריבן אויף דעם א קבלת קנין, און אויף דעם וואס איז נישט דא קיין שטר איז **"אינה טורפת במזונותיה"**, מ'קען דאך נישט גיין אין די לקוחות,

ר' יצחק: יא? ס'איז מחויב, אבער ס'איז נישט קיין ניתנו להיכתב, ממילא, איז זי טורף נאר פון נכסים,

ר' יואל אשר: פון בני חורין.

ר' יצחק: ניין, פון בני חורין. פון די יורשים וואס איז בני חורין,

ר' יואל אשר: נישט פון משועבדים. אה,

ר' יצחק: זייער גוט. עד כאן פרק כ"ג. זייער א סימפל פרק,

ר' יואל אשר: אין מיין אפיניאן.

Generated by Shiur Upload Automation